



**ETNINĖS KULTŪROS GLOBOS  
TARYBOS  
2023 METŲ  
VEIKLOS ATASKAITA**

**VILNIUS**

## Turinys

### Turinys

Ižanginis vadovo žodis .....	3
1. Etninės kultūros globos taryba, veiklos kryptys ir uždaviniai.....	4
2. Tarybos 2023 m. veiklos planas ir jo įgyvendinimas .....	8
2.1. Tautinės savimonės, etninės kultūros ir nacionalinio saugumo sąsajos .....	8
2.2. Etninės kultūros ugdymo, studijų ir mokslo plėtra .....	10
2.3. Nematerialaus etnokultūrinio paveldo globa.....	20
2.4. Etninės kultūros plėtra savivaldybėse ir etnografiniuose regionuose .....	22
2.5. Su etninės kultūros plėtra susiję atmintini metai ir datos .....	28
2.6. Etninės kultūros ir jos puoselėtojų prestižo visuomenėje kėlimas .....	36
2.7. Etninės kultūros sklaida viešosiose erdvėse ir žiniasklaidoje .....	39
2.8. Lietuvių etninės kultūros globa bei plėtra užsienyje .....	41
2.9. Etninės kultūros integravimas į bendrąją kultūros politiką reglamentuojančius teisės aktus .....	43
3. Tarybos 2023 metų veiklos rezultatų apibendrinimas .....	46
3.1. Tarybos ir regioninių tarybų posėdžiai, darbo grupių posėdžiai, siūlymai ir bendradarbiavimai .....	46
3.2. Tarybos siūlymai dėl teisės aktų projektų tobulinimo.....	48
3.3. Tarybos siūlymai dėl teisės aktų keitimo .....	49
3.4. Kiti Tarybos siūlymai.....	49
3.5. Tarybos parengti teisės aktai .....	50
3.6. Apklaustos, sąvadai, tyrimai.....	51
3.7. Tarybos surengti ar inicijuoti renginiai, akcijos .....	51
3.8. Padėkos ir diplomai .....	55
4. Tarybos strateginio veiklos plano 2023 m. įgyvendinimo rodikliai .....	56
5. Institucijos valdymas .....	58
6. Priedas: Konferencijos „Tapatybė ir etninė kultūra Rusijos ir Ukrainos karo kontekste“ rezoliucija .....	59

## Ižanginis vadovo žodis

Etninės kultūros globos taryba (toliau – Taryba, EKG), kurią sudaro etninės kultūros ekspertai, deleguoti iš šioje srityje veikiančių įvairių institucijų ir organizacijų (mokslo institutų, aukštųjų mokyklų, kultūros ir švietimo įstaigų, asociacijų), pasižymi labai plačiu atstovavimo lauku. Dar įvairesnis atstovavimas būdingas EKG padaliniais etnografiniuose regionuose – regioninėms etninės kultūros globos taryboms, į kurias savo atstovus deleguoja visos Lietuvos savivaldybės, atitinkamame regione labiausiai etninės kultūros plėtros srityje pasižymėjusios kultūros ir švietimo įstaigos, aukštosios mokyklos, saugomų teritorijų direkcijos, bendruomenės ir kitos nevyriausybines organizacijos.



Toks platus atstovavimas reikalingas todėl, kad etninė kultūra siejasi su įvairiomis valstybės politikos kryptimis – ne tik kultūros, bet ir švietimo, mokslo, nacionalinio saugumo, užsienio lietuvių tapatybės išsaugojimo, ekonomikos ir turizmo, regioninės politikos, aplinkosaugos, socialinės apsaugos ir t. t.

Pastarieji metai, paženklinanti Ukrainos pasipriešinimu Rusijos agresijai, taip pat vis labiau augančiomis grėsmėmis Lietuvos saugumui, skatina aiškiau suvokti Lietuvos Respublikos etninės kultūros valstybinės globos pagrindų įstatymo preambulės pagrindumą: „<...> *Etninė kultūra yra tautos būtis, išlikimo ir tvirtumo esmė, <...> tik savo etnine kultūra besiremianti tauta gali palaikyti savo visuomenės narių pilietinį brandumą, dalyvauti pasaulio civilizacijoje kaip lygiavertė partnerė, išlaikyti tokiai partnerystei ir bendradarbiavimui būtiną orumą, savarankiškumą ir savitumą <...>*“. Ukrainiečiams tvirtybės ir jėgų kovoti už savo šalį teikia ne kas kita, o būtent stipri tautinė savimonė, meilė savo kraštui, jo papročiams ir kitoms paveldėtoms vertybėms. Tuo pasižymėjo ir lietuviai, ne kartą kovoję už savo krašto nepriklausomybę, suvokę šių vertybių perdavimo iš kartos į kartą svarbą, ypač tuomet, kai iškildavo grėsmė jas prarasti.

Atsižvelgdama į šiuos iššūkius, Taryba 2023 metais inicijavo konferenciją „Tapatybė ir etninė kultūra Rusijos ir Ukrainos karo kontekste“ Seime, paprašė Ukrainos ambasados pasidalinti tautinio-patriotinio ugdymo patirtimi jų šalyje, o vertindama Lietuvos padėtį siekė mūsų šalyje užtikrinti etnokultūrinio ugdymo plėtrą, pedagogų bei kultūros darbuotojų kompetencijų etninės kultūros srityje kėlimą, etnokultūrinių specialybių įtvirtinimą, tęsė etninės kultūros būklės atskirose Lietuvos savivaldybėse stebėseną bei gautų duomenų analizę, daug dėmesio skyrė etnografinių regionų reikšmei stiprinti ir jų savitumui išsaugoti, etninės kultūros ir jos puoselėtojų prestižui visuomenėje kelti, etninės kultūros veiklą finansavimo ir kitiems klausimams.

Konstatuodama kai kuriose srityse Lietuvoje susidariusią itin kritišką situaciją ir pasigedama strateginių sprendimų, galinčių užtikrinti svarią ir pastovią valstybės pagalbą etninės kultūros plėtrai, **Taryba siūlo Seimui imtis veiksmų siekiant nacionalinio susitarimo svarbiausiais klausimais**, kurie įvardyti konferencijos „Tapatybė ir etninė kultūra Rusijos ir Ukrainos karo kontekste“ rezoliucijoje (žr. šios ataskaitos Priede).

# 1. Etninės kultūros globos taryba, veiklos kryptys ir uždaviniai

Tarybos paskirtis – atlikti Seimo ir Vyriausybės eksperto bei patarėjo misiją sprendžiant strateginius etninės kultūros valstybinės globos ir politikos formavimo bei nematerialaus kultūros paveldo apsaugos klausimus, užtikrinti Lietuvos Respublikos nacionalinėje teisės sistemoje įtvirtintos etninės kultūros valstybinės globos įgyvendinimo priežiūrą, skatinti etninės kultūros plėtrą.

Tarybos veiklą reglamentuoja Etninės kultūros valstybinės globos pagrindų įstatymas ir Lietuvos Respublikos Seimo 2016 m. lapkričio 8 d. nutarimas Nr. XII-2765 „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo 2004 m. lapkričio 2 d. nutarimo Nr. IX-2532 „Etninės kultūros globos tarybos nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo“ (toliau – Tarybos nuostatai).

Tarybą sudaro 21 narys, kuriuos Etninės kultūros valstybinės globos pagrindų įstatymo ir Tarybos nuostatų nustatyta tvarka skiria ir atšaukia Lietuvos Respublikos Seimas (Seimo Kultūros komiteto teikimu). Į Tarybą narius deleguoja su etninės kultūros globa ir plėtra tiesiogiai susijusios institucijos ir organizacijos, teikdamos po vieną narį, turintį ne mažesnę kaip 3 metų patirtį etninės kultūros srityje: Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas (LLTI), Lietuvos istorijos institutas (LII), Lietuvos tautodailininkų sąjunga (LTS), Lietuvių etninės kultūros draugija (LEKD), Lietuvos kraštotyros draugija (LKD), Lietuvos ramuvų sąjunga (LRS), Lietuvių katalikų mokslo akademija (LKMA), Lietuvos etninės kultūros ugdytojų sąjunga (LEKUS), Lietuvos muzikos ir teatro akademija (LMTA), Klaipėdos universitetas (KU), Šiaulių universitetas (ŠU), Vytauto Didžiojo universitetas (VDU), Lietuvos liaudies buities muziejus (LLBM, dabar – Lietuvos etnografijos muziejus), Lietuvos nacionalinis kultūros centras (LNKC), Vilniaus etninės kultūros centras (VEKC), Kauno tautinės kultūros centras (KTKC) ir EKG T padaliniai etnografiniuose regionuose – regioninės etninės kultūros globos tarybos (toliau – regioninės tarybos).

Ataskaitinio laikotarpio Tarybos personalinė sudėtis Seimo patvirtinta 2021 m. gruodžio 14 d. nutarimu Nr. XIV-776 „Dėl Etninės kultūros globos tarybos sudėties“.

2023 m. Tarybą sudarė: Lina Leparskienė (LLTI), Žilvytis Šaknys (LII), Jonas Rudzinskas (LTS), Virginijus Kašinskas (LEKD), Olijardas Lukoševičius (LKD), Nijolė Balčiūnienė (LRS), Skaidrė Urbonienė (LKMA), Dalia Urbanavičienė (LEKUS), Rimantas Astrauskas (LMTA), Lina Petrošienė (KU), Angelė Kavaliauskienė (VUŠA), Dalia Senvaitytė (VDU), Gita Šapranauskaitė (LLBM), Loreta Sungailienė (LNKC), Sandra Daugirdienė (VEKC), Vaida Kasparavičienė (KTKC), Jonas Vaiškūnas (Aukštaitijos taryba), Virginijus Jocys (Žemaitijos taryba), Vilma Griškevičienė (Mažosios Lietuvos taryba), Zigmantas Kalesinskas (Suvalkijos (Sūduvos) taryba), Ona Drobelenė (Dzūkijos (Dainavos) taryba). EKG T pirmininke ketverių metų kadencijai išrinkta Dalia Urbanavičienė, patvirtinta 2022 m. sausio 20 d. Seimo nutarimu Nr. XIV-927 „Dėl Etninės kultūros globos tarybos pirmininko patvirtinimo“. Tarybos pirmininko pavaduotoju Tarybos 2022 m. sausio 25 d. nutarimu Nr. TN-4 „Dėl Tarybos pirmininko pavaduotojo patvirtinimo“ patvirtintas Jonas Rudzinskas.

Lietuvos etnografiniuose regionuose veikia EKG T padaliniai – regioninės etninės kultūros globos tarybos, kurių paskirtis, remiantis Etninės kultūros valstybinės globos pagrindų įstatymu – padėti Tarybai spręsti strateginius etninės kultūros globos, plėtros ir politikos klausimus etnografiniuose regionuose. 2023 m. prasidėjo nauja regioninių tarybų kadencija: vadovaudamasi Bendraisiais regioninių etninės kultūros globos tarybų nuostatais (patvirtintais Etninės kultūros globos tarybos 2018 m. balandžio 10 d. nutarimu Nr. TN-55 „Dėl Bendrųjų regioninių etninės

kultūros globos tarybų nuostatų patvirtinimo“), EKG 2023 m. kovo 14 d. patvirtino Institucijų ir organizacijų, deleguojančių atstovus į naujos kadencijos EKG regionines tarybas, sąrašus, o vėliau patvirtino naujos kadencijos regioninių tarybų personalinę sudėtį: balandžio 18 d. patvirtino didžiąją dalį narių, kelis papildomus narius patvirtino gegužės 9 d., rugsėjo 12 d., spalio 10 d. ir lapkričio 14 d. Vadovaudamasi naujos kadencijos regioninių tarybų siūlymais, EKG 2023 m. birželio 13 d. dvejų metų kadencijai (2023–2025 m.) patvirtino šių tarybų pirmininkus ir jų pavaduotojus: Aukštaitijos regioninėje taryboje – pirmininką Joną Vaiškūną ir jo pavaduotojus Vilių Marmą, Alą Beliajevą, Renatą Budrienę ir Dalią Urbonienę; Dzūkijos (Dainavos) regioninėje taryboje – pirmininką Marių Galinį ir jo pavaduotojas Aušrą Plytninkaitę, Neringą Rasiulienę; Mažosios Lietuvos regioninėje taryboje – pirmininkę Astą Grušelionienę, jos pavaduotoją Vilną Griškevičienę; Suvalkijos (Sūduvos) regioninėje taryboje – pirmininką Andrių Milinkevičių ir jo pavaduotojas Eglę Alenskaitę, Anastaziją Sidarienę, Ireną Urbanavičienę; Žemaitijos regioninėje taryboje – pirmininką Virginiją Joci ir jo pavaduotojus Juožą Pabrėžą, Aldoną Kuprelytę, Rūtą Vildžiūnienę. Naujos kadencijos regionines tarybas sudaro atstovai iš 59 savivaldybių (be Vilniaus m.), 31 kultūros ir 6 švietimo įstaigų, 9 saugomų teritorijų, 4 universitetų, 31 nevyriausybinės organizacijos (tarp jų 4 kaimo bendruomenių). 2023 m. pabaigoje bendras regioninių tarybų narių skaičius – 149 asmenys.

EKG padaliniai etnografiniuose regionuose yra penki:

- Aukštaitijos regioninė etninės kultūros globos taryba (toliau – Aukštaitijos taryba, 31 narys)



1 pav. Aukštaitijos tarybos nariai

- Dzūkijos (Dainavos) regioninė etninės kultūros globos taryba (toliau – Dzūkijos (Dainavos) taryba, 31 narys)



2 pav. Dzūkijos (Dainavos) tarybos nariai



- Mažosios Lietuvos regioninė etninės kultūros globos taryba (toliau – Mažosios Lietuvos taryba, 27 nariai)



3 pav. Mažosios Lietuvos tarybos nariai

- Suvalkijos (Sūduvos) regioninė etninės kultūros globos taryba (toliau – Suvalkijos (Sūduvos) taryba, 28 nariai)



4 pav. Suvalkijos (Sūduvos) tarybos nariai

- Žemaitijos regioninė etninės kultūros globos taryba (toliau – Žemaitijos taryba, 32 nariai)



5 pav. Žemaitijos tarybos nariai

Tarybos **tikslas** – etninės kultūros valstybinės globos stiprinimas, tautinės savimonės išsaugojimas ir etninės kultūros tęstinumas bei lygiavertis Lietuvos dalyvavimas pasaulio tautų kultūriniame gyvenime.

Svarbiausi Tarybos **uždaviniai**:

- Patarti Seimui ir Vyriausybei etninės kultūros politikos ir strategijos formavimo, nematerialaus kultūros paveldo apsaugos klausimais, skatinti ir koordinuoti etninės kultūros plėtrą ir valstybinę globą.
- Teikti išvadas ir pasiūlymus valstybės institucijoms ir savivaldybėms etninės kultūros bei nematerialaus kultūros paveldo klausimais.
- Analizuoti etninės kultūros globos ir plėtros, nematerialaus kultūros paveldo apsaugos Lietuvoje būklę ir teikti išvadas Seimui, Vyriausybei ir visuomenei.
- Ugdyti visuomenės tautinę savimonę, propaguoti etninės kultūros, kaip svarbios visuomenei vertybės, sampratą.
- Dalyvauti įgyvendinant programinį ir konkursinį etninės kultūros plėtros ir nematerialaus kultūros paveldo apsaugos finansavimą.

Tarybos, kaip ekspertinės institucijos, **pagrindinės veiklos kryptys** apima šias sritis:

- Etninės kultūros plėtrą ir integravimą į bendrąją kultūros politiką Lietuvoje.
- Tautinės savimonės bei etninės kultūros gyvosios tradicijos tęstinumo užtikrinimą ir nematerialaus kultūros paveldo apsaugą, etninės kultūros veiklos bendruomenėse plėtrą.
- Etnokultūrinio ugdymo integravimą į švietimo sistemą.
- Specialistų rengimo ir etnokultūrinių tyrimų (apimant nematerialaus kultūros paveldo apsaugos mokslinių tyrimų metodologijas) bazės stiprinimą.
- Etninės kultūros sklaidos plėtojimą.
- Etninės kultūros integravimą į kultūrinį turizmą.
- Tradicinių amatų tęstinumą ir plėtrą.
- Etnografinių regionų – Aukštaitijos, Dzūkijos (Dainavos), Mažosios Lietuvos, Suvalkijos (Sūduvos) ir Žemaitijos – savitumo išsaugojimą.
- Etninės kultūros puoselėjimą užsienio lietuvių bendruomenėse.

Taryba yra Lietuvos Respublikos Seimo įsteigta ir jam atskaitinga biudžetinė įstaiga, kuri savo veiklą vykdo įgyvendindama programą „Etninės kultūros valstybinė globa“ (Programos kodas – 01.001). Pagal Lietuvos Respublikos 2023 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymą (2022-11-22 Nr. XIV-1556) Tarybai 2023 metams patvirtinti valstybės biudžeto asignavimai sudarė 297,0 tūkst. Eur (iš jų darbo užmokesčiui – 250,0 tūkst. Eur).

## 2. Tarybos 2023 m. veiklos plano įgyvendinimas

Tarybos 2023 m. veiklos planas (patvirtintas Tarybos posėdyje 2022 m. gruodžio 13 d.) sudarytas vadovaujantis Etninės kultūros valstybinės globos pagrindų įstatyme įtvirtintomis pagrindinėmis Tarybos veiklos kryptimis. Toliau pateikiami svarbiausi darbai, kuriuos Taryba įgyvendino 2023 metais.

### 2.1. Tautinės savimonės, etninės kultūros ir nacionalinio saugumo sąsajos

Tiesioginę tautinės savimonės ir etninės kultūros sąsają su nacionaliniu saugumu įvardija Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo pagrindų įstatymo priedėlis „Lietuvos nacionalinio saugumo pagrindai“ nurodydamas, kad vidaus politika „*turi ugdyti tautinę savimonę, pilietiškumą*“, formuojant kultūros politiką valstybės pareiga yra išsaugoti ir puoselėti nacionalinės kultūros tapatumą globojant etninę kultūrą ir vietos tradicijas, formuojant švietimo politiką – patriotizmo ugdymas turi būti mokyklos privalomosios lavinimo programos sudėtine dalimi, „*švietimo ir auklėjimo sistema turi ugdyti pilietiškumą, bendruomeniškumą, tautinį sąmoningumą*“, o formuojant tautinę politiką valstybė „*privalo užtikrinti lietuvių tautos ilgalaikių gyvybinių interesų apsaugą saugodama <...> kalbą, etninę kultūrą, kultūros savitumą ir papročius, kultūros paveldą*“.

Ukrainoje įsiplieskęs karas ir kylančios grėsmės Lietuvos saugumui paskatino Tarybą 2023 metais skirti ypatingą dėmesį tautinės savimonės ir etninės kultūros sąsajoms su nacionaliniu saugumu išryškinti.

#### 2.1.1. Konferencijos „Tapatybė ir etninė kultūra Rusijos ir Ukrainos karo kontekste“ surengimas Seime

Šią konferenciją Taryba ėmė planuoti dar 2022 m. pabaigoje. 2023 m. sausio 10 d. posėdyje dėl konferencijos organizavimo Taryba tarėsi su Seimo laikinųjų Etno bičiulių bei Pilietinio dalyvavimo ir bendruomeniškumo skatinimo grupių (toliau – laikinosios Etno bičiulių ir Pilietinio dalyvavimo grupės) vadovu Kęstučiu Vilkausku, o vėliau 2023 m. kovo 8 d. EKGK raštu Nr. S-58 „Dėl konferencijos organizavimo“ pasiūlė konferencijos rengėju tapti Seimo Nacionalinio saugumo ir gynybos komitetui (toliau – NSGK). Gavusi NSGK sutikimą, Taryba ėmėsi organizacinės veiklos: iš EKGK narių buvo sudaryta darbo grupė, jos siūlymai aptarti vasario 21 ir kovo 8 d. Tarybos posėdžiuose, tikslinta konferencijos programa ir kt.

2023 m. kovo 22 d. EKGK kartu su Seimo NSGK, laikinosiomis Etno bičiulių ir Pilietinio dalyvavimo grupėmis Seimo Konstitucijos salėje surengė konferenciją „Tapatybė ir etninė kultūra Rusijos ir Ukrainos karo kontekste“, kuri buvo transliuojama internetu (žr. įrašą <https://alkas.lt/2023/03/20/seime-konferencija-tapatybe-ir-etnine-kultura-rusijos-ir-ukrainos-karo-kontekste/>).

Konferenciją pasveikino: Seimo NSGK pirmininkas Laurynas Kaščiūnas; Seimo pirmininko pavaduotojas, NSGK narys Jonas Jarutis; laikinųjų grupių pirmininkas ir Kultūros komiteto narys Kęstutis Vilkauskas; Seimo narys, NSGK narys, karo istorikas dr. Valdas Rakutis. Konferencijoje buvo perskaityti šie pranešimai: „*Etninė kultūra – tautos būtis, išlikimo ir tvirtumo esmė*“: *siekiai ir esama padėtis*“ (doc. dr. Dalia Urbanavičienė, EKGK pirmininkė); „*Kultūros ir švietimo politikos prioritetai siekiant užtikrinti vidaus politikoje nacionalinį saugumą*“ (Mečys Laurinkus,



Lietuvos Nepriklausomybės Akto signataras); „*Etnokultūrinis švietimas, patriotinis ugdymas Lietuvoje ir Ukrainoje*“ (Nida Poderienė, EKG T Švietimo ir mokslo darbo grupės kviestinė ekspertė); „*Ar „Tūkstantmečio mokyklų“ programoje yra vietos lietuvių etninei kultūrai?*“ (dr. Asta Katutė, etnologė); „*Tautinių simbolių panaudojimas informaciniame lauke*“ (dr. Vytautas Tumėnas, etnologas); „*Gyvasis paveldas: šiandienos aktualijos ir galimi sprendiniai*“ (Vilma Griškevičienė, EKG T padalinio Mažosios Lietuvos etninės kultūros globos tarybos pirmininkė). Konferencijos pabaigoje priimta rezoliucija, kurioje išreiškiamas susirūpinimas dėl itin kritiškos etninės kultūros būklės Lietuvoje, lietuviškos tapatybės ir lietuvių kalbos pažeidžiamumo; rezoliucija kreipiamasi į Lietuvos Respublikos Seimą, raginant inicijuoti nacionalinį susitarimą dėl etninės kultūros ugdymo plėtros, etninės kultūros specialistų rengimo užtikrinimo, mokslinių tyrimų ir studijų lituanistikos prioriteto realaus įgyvendinimo, etninės kultūros plėtros kryptingo strateginio planavimo ir kitų etninei kultūrai išsaugoti strategiškai svarbių dalykų.

2023 m. kovo 23 d. Seime įvyko spaudos konferencija „Konferencijos „Tapatybė ir etninė kultūra Rusijos ir Ukrainos karo kontekste“ išvados ir rezoliucija“, kurioje pasisakė Seimo NSGK narys Valdas Rakutis, Seimo laikinųjų Etno bičiulių bei Pilietinio dalyvavimo grupių pirmininkas Kęstutis Vilkauskas, EKG T pirmininkė Dalia Urbanavičienė (žr. spaudos konferencijos vaizdo įrašą [https://www.youtube.com/watch?v=i2hLnuIv7\\_0&ab\\_channel=AtvirasSeimas](https://www.youtube.com/watch?v=i2hLnuIv7_0&ab_channel=AtvirasSeimas)).



6 pav. Spaudos konferencijos 2023-02-23 akimirka

Konferencijos rezoliucija (žr. šios ataskaitos Priede) buvo pateikta Seimo NSGK, šios rezoliucijos įgyvendinimo klausimas buvo įtrauktas ir į Seimo Kultūros komiteto bei Švietimo ir mokslo komiteto sudarytos darbo grupės dėl švietimo ir kultūros sąveikos darbotvarkę (žr. toliau Ataskaitos 2.2.5 skyrelyje).

### **2.1.2. Užklausa dėl Ukrainos patirties ugdant tautinę savimonę ir patriotiškumą, gautos informacijos sklaida**

Rengdamasi konferencijai „Tapatybė ir etninė kultūra Rusijos ir Ukrainos karo kontekste“, Taryba 2023 m. kovo 14 d. išsiuntė Ukrainos ambasadai raštą Nr. S-61 „Dėl patriotiškumo ugdymo Ukrainoje“, prašydama pasidalinti patirtimi, kaip Ukrainai pavyko išugdyti tokį patriotišką jaunimą, kuris kovoja už savo šalį negailėdamas gyvybės.

Ukrainos ambasada atsakydama pateikė išsamų paaiškinimą, gautą iš Ukrainos jaunimo ir sporto ministerijos Tautinio ir patriotinio ugdymo departamento. Nuo 2018 m. Jaunimo ir sporto ministerija kasmet skelbia ir vykdo tautinio-patriotinio ugdymo projektų konkursą, skirdama

projektams finansinę paramą. 2019 m. Ukrainos prezidento dekretu buvo patvirtinta Tautinio ir patriotinio ugdymo strategija, kuri nustato, kad tautinis-patriotinis ugdymas yra viena iš prioritetinių valstybės ir visuomenės veiklos kryptių. Strategijai įgyvendinti patvirtinti svarbūs teisiniai dokumentai, apibrėžiantys priemonės šiems uždaviniams įgyvendinti: tautinio-patriotinio ugdymo institucijų sistemos sukūrimas; tautinio-patriotinio ugdymo specialistų rengimas; savanorių, dirbančių tautinio-patriotinio ugdymo srityje, mokymo sistemos plėtra; Ukrainos didvyrių, kritusių už šalies nepriklausomybę ir teritorinį vientisumą, atminimo įamžinimas; ukrainiečių kalbos populiarinimas ir t. t.

Šią Ukrainos ambasados informaciją apie tautinį ir patriotinį ugdymą Ukrainoje EKG T paskelbė savo svetainėje (žr. <https://ekgt.lt/naujienos/tautinis-patriotinis-ugdymas-ukrainoje-ir-lietuvoje.html>) ir žiniasklaidoje (žr. <https://alkas.lt/2023/06/09/kaip-vyksta-tautinis-patriotinis-ugdymas-ukrainoje-ir-lietuvoje/>).

## 2.2. Etninės kultūros ugdymo, studijų ir mokslo plėtra

Taryba 2023 metais daug dėmesio skyrė etninės kultūros ugdymo plėtrai, Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos (toliau – ŠMSM) 2022 m. patvirtintos Etninės kultūros bendrosios programos 1–12 klasėms sklaidai, tęsė Lietuvos mokinių etninės kultūros olimpiados rengimo koordinavimą, analizavo etninės kultūros specialistų rengimo klausimus bei teikė siūlymus dėl etnokultūrinių specialybių įtraukimo į Lietuvos profesijų klasifikatorių.

EKG T sudaryta Švietimo ir mokslo nuolatinė darbo grupė 2023 m. surengė net 6 posėdžius (gegužės 19 d., birželio 15 d., spalio 3, 9 ir 12 d., lapkričio 15 d.) ir 1 pasitarimą (spalio 20 d.). Tarybai atstovaujanti D. Urbanavičienė dalyvavo Seimo KK ir ŠMK sudarytos darbo grupės veikloje, taip pat Tarybos pirmininkė ir kiti nariai dalyvavo ŠMSM sudarytos darbo grupės veikloje.

### 2.2.1. Etninės kultūros ugdymo plėtra bendrojo ugdymo ir neformalaus švietimo įstaigose

EKG T aktyviai skatina plėtoti etnokultūrinį ugdymą bendrojo ugdymo ir neformalaus švietimo įstaigose, plačiai skleidžia informaciją apie 2022 m. ŠMSM patvirtintą Etninės kultūros bendrąją programą 1–12 klasėms. Vilčių dėl etnokultūrinio ugdymo proveržio teikia tai, kad etninės kultūros dalykas buvo įtrauktas į Pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programų dalykų klasifikatorių, patvirtintą Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2022 m. gruodžio 15 d. įsakymu Nr. V-1951 „Dėl Pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programų dalykų klasifikatoriaus patvirtinimo“ (klasifikatoriuje Etninė kultūra su kodu Nr. 12003 įtvirtinta kaip „Pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programos dalykas“, o Etnokultūros pažinimas su kodu Nr. 24086 – kaip „Specializuoto ugdymo krypties programos (pradinio ugdymo kartu su meniniu ugdymu) meninio ugdymo dalies dalykas“).

EKG T iniciatyva etnokultūrinio ugdymo padėtis buvo aptariama ne tik įvairiuose Lietuvoje vykstančiuose renginiuose, bet pristatyta ir tarptautinei bendruomenei: 2023 m. rugsėjo 25–27 d. EKG T pirmininkė D. Urbanavičienė dalyvavo Lenkijoje surengtoje edukologų konferencijoje „Education through Arts“ (liet. „Meninė edukacija“), kurioje skaitė pranešimą „Ethno-cultural education in the general education system in Lithuania“ (liet. „Etnokultūrinis ugdymas Lietuvos bendrojo ugdymo sistemoje“).

**Etninės kultūros ugdymo santykis su Tūkstantmečio mokyklų programa.** 2023 metų pradžioje Tarybą pasiekė žinia, kad kai kuriose Lietuvos savivaldybėse etninės kultūros ugdymas eliminuojamas iš Tūkstantmečio mokyklų programos (toliau – TŪM programa). Šį klausimą Taryba svarstė 2023 m. vasario 21 d. posėdyje aptardama Rokiškio rajono atvejį: mokyklai pasiūlius įgyvendinant TŪM programą sukurti folkloro studiją, iš savivaldybės buvo gautas atsakymas, kad folkloras neatitinka TŪM programos tikslų. EKG T ekspertai išnagrinėjo TŪM programą ir nustatė, kad jokių apribojimų dėl etninės kultūros priemonių joje nėra, tačiau tikslo stiprinti tautinį tapatumą įgyvendinimo galimybės tiek TŪM programoje, tiek jos koncepcijoje nėra aiškiai įvardytos.

Etninės kultūros ir TŪM programos santykis buvo aptartas vasario 28 d. Seimo nario R. Šarknicko surengtoje spaudos konferencijoje, kurioje dalyvavo EKG T pirmininkė D. Urbanavičienė, Etninės kultūros bendrosios programos rengėjos doc., dr. Gaila Kirdienė ir Rūta Čėsniėnė (Lietuvos etninės kultūros ugdytojų sąjungos pirmininkė). 2023 m. kovo 22 d. Seime surengtoje konferencijoje „Tapatybė ir etninė kultūra Rusijos ir Ukrainos karo kontekste“ buvo pateiktas etnologės dr. Astos Katutės pranešimas „Ar „Tūkstantmečio mokyklų“ programoje yra vietos lietuvių etninei kultūrai?“

Taryba 2023 m. kovo 20 d. raštu Nr. S-70 „Dėl etnokultūros įtraukimo į Tūkstantmečio mokyklų programą“ kreipėsi į ŠMSM, prašydama pateikti ministerijos poziciją dėl etninės kultūros veiklų atitikimo TMP. Gautas 2023 m. kovo 30 d. ŠMSM atsakymas Nr. SR-1214, kad TŪM programa neriboja etnokultūrinių veiklų įtraukimo, dalis šioje programoje dalyvaujančių savivaldybių yra numačiusios ir įgyvendins su etnokultūros puoselėjimu susijusias formaliojo ir neformaliojo ugdymo veiklas.

Šią iš ŠMSM gautą informaciją EKG T išplatino regionams. Taryba daugiau negavo nusiskundimų dėl etnokultūrinio ugdymo eliminavimo iš TŪM programos.

**Atskiras etninės kultūros dalyko mokymas.** Taryba aktyviai siekia atskiro etninės kultūros dalyko mokymo plėtros bendrojo ugdymo mokyklose. Birželio 13 d. EKG T posėdyje svarstytas atnaujintos Etninės kultūros bendrosios programos (toliau – EK programa), skirtos 1–12 klasėms, viešinimas. Nutarta EK programą rekomenduoti visoms bendrojo lavinimo mokykloms, programą pristatyti bendrame EKG T regioninių tarybų posėdyje, raginant regioninių tarybų narius skleisti žinią apie Programą. Rugsėjo 13 d. EKG T pirmininkė D. Urbanavičienė ir kiti EKG T Švietimo grupės nariai dalyvavo Nacionalinės švietimo agentūros (toliau – NŠA) surengtame seminare mokytojams, kuriame buvo pristatoma EK programa.

Taryba daug dėmesio atskiro etninės kultūros dalyko mokymui bendrojo ugdymo mokyklose skyrė vykdydama savivaldybių apklausą dėl etninės kultūros būklės. Šiuo klausimu EKG T bendradarbiauja su ŠMSM, kuri savo ruožtu taip pat atlieka mokyklų apklausą dėl atskiro etninės kultūros dalyko mokymo. 2023 metais buvo apibendrinta 2022 metų padėtis dėl atskiro etninės kultūros dalyko mokymo Lietuvos mokyklose: remiantis pateiktais Tarybai savivaldybių atsakymais ir ŠMSM gautais duomenimis nustatyta, kad 13-oje mokyklų etninės kultūros dalykas yra privalomas, o 22-ose mokyklose – pasirenkamas. Šie duomenys bus tikslinami 2024 metais atliekant apklausą apie 2022–2023 mokslo metų situaciją.

**Siekiai išsaugoti etnokultūrinės Alytaus „Sakalėlio“ pradinės mokyklos priešmokyklinį ugdymą.** 2023 m. birželio 2 d. Taryba gavo Alytaus „Sakalėlio“ pradinės mokyklos priešmokyklinės ugdymo grupės mokinių tėvų bendruomenės kreipimąsi „Dėl 2023-05-25 Alytaus miesto savivaldybės tarybos sprendimo dėl priešmokyklinio ugdymo grupės naikinimo Alytaus „Sakalėlio“ pradinėje mokykloje“. Šį klausimą Taryba svarstė birželio 13 d. savo

posėdyje pabrėždama, kad ši mokykla vienintelė Dzūkijoje yra pasirinkusi etninės kultūros kryptį, joje labai svarbu turėti priešmokyklinio ugdymo grupes.

Taryba 2023 m. birželio 16 d. raštu Nr. S-136 kreipėsi į Alytaus miesto savivaldybę, prašydama išsaugoti „Sakalėlio“ mokykloje priešmokyklinio ugdymo grupę atsižvelgiant į etnokultūrinio ugdymo priešmokykliniame amžiuje svarbą, taip pat į pagrįstus mokinių tėvų bendruomenės reikalavimus, teisėtus lūkesčius ir pasirinkimo laisvę rinktis etnokultūrinės krypties ugdymo įstaigą. Alytaus miesto savivaldybė 2023 m. liepos 10 d. raštu Nr. SD-5229 (10.51E) atsakė, kad nekeis Alytaus miesto savivaldybės tarybos 2023 m. gegužės 25 d. sprendimo Nr. T-136 „Dėl Alytaus miesto savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų priešmokyklinio ugdymo grupių ir mokinių skaičiaus, klasių skaičiaus kiekviename sraute ir mokinių skaičiaus kiekvienos klasės sraute pagal vykdomas bendrojo ugdymo programas, mokinių priėmimo laiko 2023–2024 mokslo metais nustatymo“, kuriuo remiantis priešmokyklinio ugdymo grupės nebus steigiamos Alytaus „Sakalėlio“ pradinėje mokykloje.

### 2.2.2. Lietuvos moksleivių etninės kultūros olimpiados organizavimas

Įgyvendindama Kultūros paveldo plano 1.4.4 uždavinį, Taryba kasmet kartu su ŠMSM ir Lietuvos moksleivių neformalaus švietimo centru (toliau – LMNŠC, dabar – Lietuvos neformalaus švietimo agentūra) organizuoja Lietuvos mokinių etninės kultūros olimpiadą (toliau – Olimpiada) ir su ja susijusius seminarus. Nuo 2021 metų EKGT sudaryta Švietimo ir mokslo darbo grupė dalyvauja centralizuotai rengiant testo užduotis Olimpiados dalyviams.

2023 metų pirmojoje pusėje vyko **5-osios Olimpiados** antrasis (etnografiniuose regionuose) ir trečiasis (šalies) etapai.

Vasario mėnesį antrąjį 5-osios Olimpiados etapą, kaip įprastai, organizavo EKGT padaliniai – regioninės tarybos: vasario 24 d. buvo surengta Mažosios Lietuvos olimpiada, vasario 27 d. – Aukštaitijos olimpiada, vasario 27 d. – Žemaitijos olimpiada, vasario 28 d. – Suvalkijos (Sūduvos) olimpiada, vasario 28 d. – Dzūkijos (Dainavos) olimpiada. Išsamiau apie 5-osios Olimpiados antrąjį etapą žr. <https://ekgt.lt/naujienos/sveikiname-etnines-kulturos-olimpiados-regioninio-etapo-nugaletojus.html>.



7 pav. 5-osios Olimpiados Žemaitijoje dalyviai



8 pav. 5-osios Olimpiados Suvalkijoje (Sūduvoje) dalyviai





9 pav. 5-osios Olimpiados Mažojoje Lietuvoje dalyvė



10 pav. 5-osios Olimpiados Aukštaitijoje dalyviai



11 pav. 5-osios Olimpiados Dzūkijoje (Dainavoje) dalyviai

5-osios Olimpiados šalies etapas įvyko 2023 m. balandžio 28–29 d. Kėdainių Juozo Paukštelio progimnazijoje (pagrindinis organizatorius – LMNŠC, partneris – EKGt). Tarybos pirmininkė D. Urbanavičienė buvo Olimpiados vertinimo komisijos pirmininkė. Išsamiau apie 5-osios Olimpiados šalies etapą žr. <https://ekgt.lt/veiklos-sritys/etnokultūrinis-ugdymas/lietuvos-mokiniu-etnines-kultūros-olimpiada/v-lietuvos-mokiniu-etnines-kultūros-olimpiados-nugaletojai.html>.



12 pav. 5-osios Olimpiados šalies turo dalyviai



Gegužės 19 d. EKG T Švietimo ir mokslo darbo grupės posėdyje buvo pristatyti 5-osios Olimpiados rezultatai, nutarta daugiau dėmesio skirti toms savivaldybėms, kurios nedalyvavo Olimpiadoje, kviesti aktyviau dalyvauti Olimpiadoje užsienio lietuvių bendruomenes.

Ruošiantis **6-ajai Olimpiadai**, EKG T sudarytos Švietimo ir mokslo darbo grupės posėdyje birželio 16 d. aptartas klausimas dėl seminaro rengiantis šiai Olimpiadai organizavimo, buvo nutarta pakeisti testo temą, pasirinkta tema „Kalendoriniai papročiai ir liaudies kūryba“; bendradarbiaujant su Kauno tautinės kultūros centru (toliau – KTKC) surengti nuotolinį seminarą rugsėjo 20–21 d., kviesti jame lektorius skaityti paskaitas testo tema. 2023 m. birželio 29 d. Lietuvos savivaldybėms buvo išsiųstas EKG T raštas Nr. S-138 „Dėl šeštosios Lietuvos mokinių etninės kultūros olimpiados pirmojo etapo“. Informacija ir kvietimas dalyvauti 6-ojoje Olimpiadoje buvo išsiųsta ir užsienio lietuvių bendruomenėms.

2023 m. rugsėjo 20–21 d. įvyko **nuotolinis seminaras „Pasirengimas 6-ajai Lietuvos mokinių etninės kultūros olimpiadai: kalendorinių papročių ir liaudies kūrybos pažinimas“** (organizatoriai – KTKC ir EKG T). Jame dalyvavo apie 80 mokytojų, jie iš klausė paskaitas tema „Kalendoriniai papročiai ir liaudies kūryba“. „*Pagrindiniai kalendorinių papročių ypatumai*“ (doc. dr. Dalia Urbanavičienė, EKG T); „*Lietuvių tradicinių kalendorinių švenčių semantika*“ (prof. Libertas Klimka); „*Lietuvių tradicinė instrumentinė muzika*“ (dr. Laura Lukenskienė, Kauno miesto muziejus); „*Lietuvių pasakojamoji tautosaka: žanrinė įvairovė ir ypatumai*“ (dr. Jūratė Šlekonytė, LLTI); „*Žvilgsnis į liaudies dainas XXI amžiuje: kultūrinis paveldas ir kūrybinės saviraiškos būdas*“ (dr. Vita Ivanauskaitė-Šeibutienė, LLTI); „*Senosios sutartinių giesmės: pagrindiniai giedojimo būdai, kilmės vietos ir žymiosios giesmininkės*“ (Rima Visackienė, LLTI); „*Tautodailė mokykloje*“ (Asta Valiukevičienė, LNK C). Seminaro įrašas ir susijusi metodinė medžiaga paskelbti EKG T svetainėje: <https://ekgt.lt/veiklos-sritys/etnokultūrinis-ugdymas/lietuvas-mokiniu-etnines-kulturos-olimpiada/metodine-medziaga-tema-kalendoriniai-paprociai-ir-liaudies-kuryba.html>.

2023 m. gruodžio mėn. savivaldybėse įvyko **6-osios Olimpiados pirmasis etapas**, kuriame dalyvavo 176 mokiniai iš 36 Lietuvos savivaldybių. Taip pat buvo surengta Olimpiada Punske. Išsamiau apie 6-osios Olimpiados pirmąjį etapą žr. <https://ekgt.lt/veiklos-sritys/etnokultūrinis-ugdymas/lietuvas-mokiniu-etnines-kulturos-olimpiada/ivyko-vi-lietuvas-mokiniu-etnines-kulturos-olimpiados-etapas-savivaldybese.html>.



13 pav. 6-osios Olimpiados Šilutės r. sav. dalyviai



14 pav. 5-osios Olimpiados Varėnos r. sav. dalyviai

Apibendrinant Olimpiados raidą nuo 2018 metų, pastebimos tokios tendencijos pagal savivaldybių įsitraukimą į Olimpiadą, dalyvių skaičių:

<b>Regionas, miestas</b>	<b>2018– 2019 m. m.</b>	<b>2019– 2020 m. m.</b>	<b>2020– 2021 m. m.</b>	<b>2021– 2022 m. m.</b>	<b>2022– 2023 m. m.</b>	<b>2023– 2024 m. m.</b>
Aukštaitija	6	11	13	12	11	12
Dzūkija (Dainava)	3	6	4	5	5	4
Mažoji Lietuva	2	3	3	4	4	3
Suvalkija (Sūduva)	4	5	1	6	6	5
Žemaitija	5	7	8	9	8	9
Kaunas	1	1	1	1	1	1
Vilnius	1	1	1	1	1	1
Punskas (Lenkija)	–	–	–	–	1	1
<b>Iš viso:</b>	<b>22</b>	<b>34</b>	<b>31</b>	<b>38</b>	<b>37</b>	<b>36</b>

15 pav. Lietuvos mokinių etninės kultūros olimpiadose 2018–2024 m. dalyvavusių savivaldybių lyginamoji lentelė

<b>Regionas, miestas</b>	<b>2018– 2019 m. m.</b>	<b>2019– 2020 m. m.</b>	<b>2020– 2021 m. m.</b>	<b>2021– 2022 m. m.</b>	<b>2022– 2023 m. m.</b>	<b>2023– 2024 m. m.</b>
Aukštaitija	54	66	59	65	56	69
Dzūkija (Dainava)	49	66	23	30	19	18
Mažoji Lietuva	24	19	8	13	17	14
Suvalkija (Sūduva)	39	34	5	27	37	27
Žemaitija	62	33	47	48	38	33
Kaunas	19	10	5	20	13	8
Vilnius	11	12	6	4	5	5
Punskas (Lenkija)	–	–	–	–	1	2
<b>Iš viso:</b>	<b>258</b>	<b>240</b>	<b>153</b>	<b>207</b>	<b>186</b>	<b>176</b>

16 pav. Lietuvos mokinių etninės kultūros olimpiados 2018–2024 m. dalyvių lyginamoji lentelė

Pastebima tendencija, kad mažiausiai savivaldybių dalyvavo 1-oje Olimpiadoje (tik 22), didžiausias savivaldybių skaičius buvo 4-oje Olimpiadoje (38), kuris po to šiek tiek sumažėjo (iki 36). Mažiau džiugina dalyvaujančių Olimpiadoje moksleivių skaičiaus tendencijos: daugiausia moksleivių dalyvavo 1-ojoje Olimpiadoje (258), mažiausiai – pandeminiu laikotarpiu vykusioje 3-oje Olimpiadoje (153), vėliau padidėjęs moksleivių skaičius (iki 207) pastaruju metu vėl nukrito beveik iki pandeminio laikotarpio lygio (iki 176). Tokią padėtį paaiškina rengiant Olimpiadą nuolat vykstančios diskusijos su moksleivius Olimpiadai rengiančiais pedagogais: jų tvirtinimu, labai sunku moksleivius prikalbinti dalyvauti Olimpiadoje, kadangi daugumoje mokyklų nėra etninės kultūros dalyko, mokytojams tenka didžiulis papildomas krūvis (būdami įvairių kitų dalykų mokytojais jie neturi pakankamos kompetencijos etninės kultūros srityje), o ir patiems mokiniams tenka savarankiškai daug ruošti norint atsakyti į Olimpiados testo klausimus.

Atsižvelgiant į Olimpiados dalyvių siūlymus, EKGŠ Švietimo ir mokslo grupė nutarė **sukurti Olimpiados ženklą** – jis buvo patvirtintas 2023 m. gruodžio 22 d. Tarybos pirmininko įsakymu Nr. IV-11 (autorė – Laimutė Varkalaitė):



17 pav. 2023 m. sukurtas Olimpiados ženklas (autorė – L. Varkalaitė)

### **2.2.3. Kultūros ir kitų specialistų (apimant pedagogus) kompetencijų tobulinimo etninės kultūros srityje bendrųjų gairių rengimas**

Lietuvos Respublikos Kultūros ministerijos patvirtintame Kultūros paveldo plano 1.3.6. uždavinyje įrašyta priemonė – parengti *Kultūros ir kitų specialistų (apimant pedagogus) kompetencijų tobulinimo etninės kultūros srityje bendrąsias gaires* (toliau – Specialistų EK kompetencijų tobulinimo gairės) ir rekomendacijas dėl jų įgyvendinimo. Šią priemonę dar 2021–2022 m. turėjo įgyvendinti ŠMSM, bendradarbiaudama su EKGŠ. Kadangi ŠMSM nesiėmė iniciatyvos, Taryba 2022 m. kreipėsi į ŠMSM ir 2022m. lapkričio 25 d. raštu Nr. S-165 pateikė siūlymą sudaryti darbo grupę Specialistų EK kompetencijų tobulinimo gairėms parengti. Atsakydama ŠMSM siūlymui pritarė, tačiau tik dėl pedagogų kvalifikacijos tobulinimo, nes kultūros specialistų kompetencijų tobulinimu, anot ŠMSM, turėtų rūpinti KM.

Taryba 2023 m. gegužės 9 d. posėdyje nutarė pakviesti KM prisidėti prie tarpinstitucinės darbo grupės sudarymo Specialistų EK kompetencijų tobulinimo gairėms parengti. Taryba 2023 m. gegužės 11 d. raštu Nr. S-123 „Dėl tarpinstitucinės darbo grupės sudarymo“ kreipėsi į KM, prašydama deleguoti KM atstovą į siūlomą darbo grupę. Tačiau KM į šį kvietimą nieko neatsakė.

ŠMSM 2023 metų rugsėjį sudarė darbo grupę *Pedagogų kompetencijų tobulinimo etninės kultūros srityje bendrosioms gairėms* (toliau – Gairės) ir jų įgyvendinimo rekomendacijoms parengti (darbo grupė patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2023 m. rugsėjo 13 d. įsakymu Nr. V-1210 „Dėl darbo grupės sudarymo“). Į grupės sudėtį buvo įtraukta EKGŠ pirmininkė D. Urbanavičienė, EKGŠ narės V. Kasparavičienė ir S. Daugirdienė, taip pat kitos su EKGŠ veikia susijusios ekspertės (D. Vyčinienė, V. Šatkauskienė, A. Mirinienė). Darbo grupė, vadovaujama ŠMSM atstovės Irenos Raudienės, surengė 3 posėdžius (spalio 3, 11 ir 24 d.), tačiau taip ir nepradėjo rengti Gairių, nes darbo grupės vadovei kilo abejonių, ar toks dokumentas reikalingas. Kai kurių darbo grupės narių iniciatyva buvo parengtas ir pasiūlytas darbo grupei Gairių struktūros projektas, tačiau po to darbo grupės posėdžiai nebebuvo šaukiami.

EKGŠ Švietimo grupė klausimą dėl Gairių rengimo svarstė dviejuose posėdžiuose (spalio 12 d. ir lapkričio 15 d.), galiausiai nutarė kreiptis į ŠMSM vadovybę. 2023 m. lapkričio 17 d. raštu Nr. S-237 „Dėl pedagogų kompetencijų tobulinimo etninės kultūros srityje bendrųjų gairių ir jų įgyvendinimo rekomendacijų rengimo“ Taryba kreipėsi į ŠMSM, pateikdama darbo grupės narių parengtą Gairių struktūros projektą ir siūlydama leisti šiems darbo grupės nariams kartu su EKGŠ Švietimo ir mokslo grupe savarankiškai parengti visą Gairių projektą iki 2024 m. pirmojo ketvirčio pabaigos ir pateikti jį svarstyti ŠMSM.

2024 m. sausio 5 d. raštu Nr. SR-43 ŠMSM pateikė atsakymą, kuriame visiškai neužsiminė apie 2023 m. rugsėjo 13 d. ŠMSM sudarytą darbo grupę, bet išreiškė nuomonę, kad dabar veikianti pedagogų kompetencijų tobulinimo sistema sudaro galimybes pedagogams tobulinti kompetencijas visose srityse, taip pat ir etninės kultūros srityje, o Gairių dokumentas, anot ŠMSM, neatitinka Lietuvos Respublikos strateginio valdymo įstatymo ir Lietuvos Respublikos strateginio valdymo metodikos (patvirtintos 2021 m. balandžio 28 d. nutarimu Nr. 292), „kadangi teisinis reguliavimas nenumato tokios rūšies (gairių) planavimo dokumento“. Matydama didžiulį Gairių poreikį, Taryba nutarė savarankiškai parengti Gairių projektą 2024 metais.

**Apklausa dėl pedagogų kvalifikacijos kėlimo etninės kultūros srityje.** Siekdama nustatyti pedagogų kvalifikacijos kėlimo etninės kultūros srityje būklę, Taryba dar 2022 m. kreipėsi į Nacionalinę švietimo agentūrą (toliau – NŠA), prašydama pateikti institucijų, vykdančių pedagogų kvalifikacijos tobulinimą, sąrašą, taip pat Neformaliojo švietimo programų registre įregistruotas kvalifikacijos kėlimo programas etninės kultūros tema. NŠA atsakydama pateikė labai negausų sąrašą, todėl Taryba nutarė atlikti išsamesnę Švietimo centrų ir kitų institucijų, vykdančių pedagogų kvalifikacijos tobulinimą, apklausą. Šios apklausos vykdymo klausimas buvo aptartas EKG T Švietimo ir mokslo darbo grupės trijuose posėdžiuose (gegužės 19 d., spalio 12 ir 20 d.).

Taryba 2023 m. lapkričio 6 d. raštu Nr. S-219 „Dėl pedagogų kvalifikacijos kėlimo kursų etninės kultūros srityje 2020–2023 m.“ kreipėsi į 86 Švietimo centrus ir kitas institucijas, vykdančias pedagogų kvalifikacijos tobulinimą (pagal NŠA skelbiamą sąrašą). Atsakydamos Tarybai 24 institucijos parašė, kad nevykdo su etnine kultūra susijusių kvalifikacijos kėlimo programų, 11 institucijų anketą užpildė, o 51 adresatai nieko neatsakė. Užpildytose anketose iš viso buvo nurodyta 19 su etnine kultūra susijusių programų, tačiau iš jų tik 12 atitinka ilgalaikės programos reikalavimus. Šias 12 etnokultūrinių kvalifikacijos kėlimo programų 2020–2023 m. vykdė tik 7 institucijos: 2020 m. – 1 programą, 2021 m. – 2, 2022 m. – 4, 2023 m. – 5 programas. Programos buvo įvairios paskirties: ikimokyklinio ugdymo – 8, pradinio ugdymo – 10, pagrindinio ugdymo – 9, vidurinio ugdymo – 7, neformaliojo ugdymo – 7 programos.

Šie EKG T gauti duomenys rodo, kad pedagogų kvalifikacijos kėlimo etninės kultūros srityje galimybės yra per menkos, o tai nesudaro sąlygų visose Lietuvos mokyklose (kurių iš viso yra per 900) užtikrinti kokybišką etnokultūrinį ugdymą, nors jo būtinybę nurodo Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas, įvardindamas vieną iš švietimo tikslų – perteikti asmeniui tautinės ir etninės kultūros pagrindus, laiduoti sąlygas asmens brandžiai tautinei savimonei ir pasaulėžiūrai formuotis, garantuoti tautos ir krašto kultūros tęstinumą, jos tapatybės išsaugojimą.

**Siūlymai dėl *Pedagogų rengimo reglamento projekto* ir *Mokytojų ir pagalbos mokiniui specialistų kompetencijų aprašo projekto tobulinimo*.** Šie ŠMSM parengti projektai 2023 m. spalio 12 d. buvo aptarti EKG T Švietimo grupės posėdyje atkreipiant dėmesį, kad juose neužsimenama apie pedagogams būtiną dalykinę kompetenciją. Siūlymai dėl projektų tobulinimo ŠMSM buvo pateikti Tarybos 2023 m. spalio 12 d. raštu Nr. S-189 „Dėl Pedagogų rengimo reglamento ir Pedagogų kompetencijų aprašo projektų“. Gautas 2023 m. spalio 13 d. ŠMSM atsakymas, kad EKG T pasiūlymai bus apsvarstyti.

**Kultūros specialistų kompetencijų etninės kultūros srityje tobulinimo klausimas.** Kaip minėta, ŠMSM atsisakė įtraukti šį klausimą į Kultūros ir kitų specialistų (apimant pedagogus) kompetencijų tobulinimo etninės kultūros srityje bendrųjų gairių rengimą, o KM neatsiliepė į siūlymą dalyvauti rengiant šias gaires.

2023 m. lapkričio 14 d. Tarybos posėdyje buvo atkreiptas dėmesys, kad KM 2023 metais ėmėsi kultūros sektoriaus darbuotojų kvalifikacijos sistemos pertvarkos – tuo tikslu įgyvendinamas projektas, skirtas „Tvarios kultūros sektoriaus darbuotojų kvalifikacijos sistemos sukūrimui“ (projekto vertė – 3 mln. Eur). Įgyvendinant pertvarką kultūros sektoriaus darbuotojų kvalifikacijos kėlimas išskaidytas pagal atskirus kompetencijų centrus: už kultūros centrų darbuotojų kvalifikacijos kėlimą atsakingas LNKCC, už bibliotekininkų – Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka (toliau – LNMMB), už muziejininkų – Lietuvos nacionalinis muziejus (toliau – LNM). Toks išskaidymas etninės kultūros srityje nėra naudingas, nes prarandamas horizontalus modelis, kurį anksčiau įgyvendino LNKCC, rengdamas seminarus dėl kvalifikacijos kėlimo etninės kultūros srityje visiems kultūros lauko darbuotojams; be to, nėra aišku, ar LNMMB ir LNM skirs dėmesį ir užtikrins kvalifikacijos kėlimą etninės kultūros srityje.

Siekdama išsiaiškinti šiuos klausimus, Taryba nutarė užsakyti tyrimą dėl kultūros sektoriaus specialistų kompetencijos etninės kultūros srityje kėlimo. 2023 m. EKG T užsakymu buvo atliekamas dr. Dovelės Kulakauskienės tyrimas „Kultūros įstaigų specialistų kvalifikacijos etninės kultūros srityje kėlimas“, apimantis ir etninės kultūros specialisto apibrėžties išaiškinimą.

#### **2.2.4. Siūlymų teikimas dėl Lietuvos profesijų klasifikatoriaus papildymo etnokultūrinėmis profesijomis**

Taryba nustatė, kad daug etnokultūrinių profesijų nėra įtraukta į Lietuvos profesijų klasifikatorių (toliau – LP klasifikatorius), todėl dar 2022 m. pateikė už LPK sudarymą atsakingai Ekonomikos ir inovacijų ministerijai (toliau – EIM) siūlymus papildyti atnaujinamą LP klasifikatoriaus projektą etnokultūrinėmis profesijomis.

2023 m. EIM pateikė atnaujintą LP klasifikatoriaus projekto variantą, surengdama konsultacijas pakvietė šį projektą papildyti detalesniu profesijų sąrašo išplėtimu su aštuonženkliais kodais. EKG T sudaryta darbo grupė siūlymams dėl LP klasifikatoriaus projekto tobulinimo išgryninti surengė savo pasitarimus spalio 4 ir 9 d., sudarė sąrašą etnokultūrinių profesijų, kurioms siūloma suteikti aštuonženklis kodus. Taryba savo posėdyje spalio 10 d. aptarė darbo grupės siūlymus ir nutarė pateikti LP klasifikatoriaus projekto rengėjams etninės kultūros profesijų, kurioms reikėtų suteikti aštuonženklis kodus, sąrašą, taip pat pastabas dėl LP klasifikatoriaus tobulinimo.

Tarybos siūlymu į LP klasifikatorių buvo įtrauktos šios etnokultūrinės specialybės: *Tautodailininkas* (smulkiau – Audėjas; Mezgėjas; Medžio drožėjas; Pynėjas; Skulptorius; Monumentalistas; Grafikas; Popieriaus karpytojas; Sodų rišėjas; Verbų rišėjas; Margučių margintojas; Tapytojas; Keramikas; Juvelyras; Kalvis); *Folkloro atlikėjas* (smulkiau – Liaudies dainų dainininkas; Tradicinių giesmių giedotojas; Muzikantas – tradicinio instrumentinio folkloro atlikėjas); *Tautinių ir tradicinių šokių šokėjas* (smulkiau – Tautinių šokių šokėjas; Tradicinių šokių šokėjas); *Etnosporto instruktorius* (smulkiau – Lietuviškų ristinų instruktorius; Lietuviško ritinio instruktorius; Kitų etnosporto šakų instruktorius); *Kultūros paveldo specialistas* (smulkiau – Materialaus kultūros paveldo specialistas; Nematerialaus kultūros paveldo specialistas); *Aukštosios mokyklos dėstytojas* (smulkiau – Etnologijos dėstytojas; Etnomuzikologijos dėstytojas; Šokio antropologijos dėstytojas; Kultūrinės antropologijos dėstytojas); *Profesijos mokytojas* (smulkiau – Tradicinių amatų mokytojas; Kulinarinio paveldo mokytojas; Tradicinio muzikavimo mokytojas); Etninės kultūros mokytojas (priskirtas aukštesnėms kategorijoms – *Pagrindinio ir (ar) vidurinio ugdymo mokytojas; Pradinio ugdymo dalyko mokytojas; Priešmokyklinio ugdymo pedagogas; Kiti ikimokyklinio ugdymo mokytojai*);



*Mokslo darbuotojas (filosofija, istorija, politikos, kultūros srities mokslai)* (smulkiau – Etnologas; Etnomuzikologas; Mitologas; Folkloristas).

### **2.2.5. Dalyvavimas Seimo KK ir ŠMK sudarytos darbo grupės veikloje**

2023 m. gegužės 3 d. Seimo KK ir ŠMK surengė bendrą posėdį, skirtą kultūros ir švietimo sąveikai, kuriame EKG T pirmininkė D. Urbanavičienė pristatė svarbiausias etninės kultūros ugdymo problemas. Šiame posėdyje Seimo KK ir ŠMK nutarė sudaryti tarpinstitucinę darbo grupę bendroms švietimo ir kultūros problemoms išnagrinėti.

2023 m. birželio 8 d. Seimo ŠMK ir KK sprendimu Nr. 106-S-1/121-S-1 buvo patvirtinta darbo grupė bendroms švietimo ir kultūros problemoms bei jų sprendimo būdams detalizuoti. Į darbo grupę įtraukta ir EKG T pirmininkė D. Urbanavičienė. Darbo grupės posėdžiai buvo surengti 6 kartus (birželio 19 d., spalio 9 ir 25 d., lapkričio 6 ir 20 d., gruodžio 18 d.). Į darbo grupės darbotvarkę spalio 25 d. buvo įtraukti klausimai dėl kultūros paso, pilietiškumo ugdymo, medijų ir informacinio raštingumo ugdymo, UNESCO meninio ugdymo gairių, Kultūros politikos pagrindų įstatymo, o etninės kultūros srityje – dėl kvalifikacijos kėlimo (apimant pedagogams skirtas ŠMSM rengiamas Gaires, taip pat kultūros srities darbuotojus), taip pat dėl 2023 m. kovo 22 d. konferencijos metu priimtų rezoliucijų „Tapatybė ir etninė kultūra Rusijos ir Ukrainos karo kontekste“. EKG T pirmininkė D. Urbanavičienė pasiūlė į darbo grupės darbotvarkę dar įtraukti klausimus dėl Rekomendacijų dėl Etninės kultūros programos įgyvendinimo rengimo, taip pat dėl etnologijos ir folkloristikos studijų krypties gražinimo į studijų kryptių sąrašą siekiant užtikrinti etninės kultūros specialistų rengimą, tačiau pastarojo klausimo darbo grupė neįtraukė.

Etninės kultūros klausimai buvo aptarti darbo grupės posėdyje lapkričio 6 d. Tarybos pirmininkė D. Urbanavičienė savo pasisakyme pabrėžė būtinybę parengti Rekomendacijas dėl Etninės kultūros programos įgyvendinimo, taip pat iškelė Pedagogų kompetencijų kėlimo gairių rengimo problemas ŠMSM sudarytoje darbo grupėje.

Seimo ŠMK ir KK sudaryta darbo grupė gruodžio 18 d. paskelbė savo išvadą, pateikdama šias nuostatas dėl etninės kultūros: „Siekiant tobulinti pedagogų kompetencijas etninės kultūros srityje būtina parengti kokybiškas metodines pradinio ir pagrindinio ugdymo Etninės kultūros bendrosios programos įgyvendinimo rekomendacijas. Taip pat tikslinga Seimo komitetus informuoti apie pedagogų kompetencijų tobulinimo etninės kultūros srityje bendrųjų gairių ir jų įgyvendinimo rekomendacijų rengimą“. Dėl to ŠMSM ir NŠA nutarė parengti metodines pradinio ir pagrindinio ugdymo Etninės kultūros bendrosios programos įgyvendinimo rekomendacijas 2024 metų pirmajame pusmetyje.

### **2.2.6. Siūlymų teikimas dėl Lituanistikos mokslinių tyrimų 2025–2030 metų programos projekto**

Taryba 2023 m. gruodžio 12 d. posėdyje svarstė siūlymus dėl etninės kultūros tematikos įtraukimo į Lituanistikos mokslinių tyrimų 2025–2030 metų programos projektą, kadangi Lietuvos mokslo taryba (toliau – LMT) kreipėsi į mokslo institucijas (tarp jų ir turinčias savo atstovus EKG T), prašydama padėti sudaryti aktualių lituanistinių tyrimų tematikos sąrašą. Aptardami šį klausimą EKG T ekspertai pabrėžė, kad LMT yra vienintelė institucija, per kurią remiami mokslo tyrimai, o lituanistikos programa – vienintelė, į kurią galėtų orientuotis etninės ar tradicinės kultūros tyrėjai, tačiau dabartiniame Lituanistikos mokslinių tyrimų tematikos

sąrašė stinga temos, tinkamos atlikti lietuvių tradicinės kultūros tyrimus. Nutarta siūlyti LMT į lituanistinių tyrimų sąrašą įtraukti šias temas: „Lietuvių tradicinės kultūros ir jos kaitos tyrimai“ ir „Lietuvos valstybės ištakų ir tautos raidos tyrimai“. Taryba 2023 m. gruodžio 28 d. raštu Nr. S-252 „Dėl 2025–2030 metų lituanistikos prioritetinių mokslinių tyrimų tematikų“ kreipėsi į LMT, siūlydama į Lituanistikos mokslinių tyrimų 2025–2030 metų programos lituanistinių tyrimų tematikos sąrašą įtraukti minėtas etninės kultūros srities temas.

## 2.3. Nematerialaus etnokultūrinio paveldo globa

Iš esmės visa Tarybos veikla skirta nematerialaus kultūros paveldo globai, o šiame poskyryje aprašomi svarbiausi Tarybos darbai siekiant sutartinių tradicijos ir vietovardžių išsaugojimo, renkant duomenis apie užsienyje sukauptus lietuvių nematerialaus kultūros paveldo archyvus.

### 2.3.1. Sutartinių tradicijos išsaugojimo ir puoselėjimo priemonių rengimas, vertinimas

**Sutartinių tradicijos perdavimo ir puoselėjimo centrų kūrimo metodinių gairių parengimas.** Pagal Kultūros paveldo plano 1.2.4 uždavinį Taryba kartu su LNKC ir savivaldybėmis yra įpareigota parengti *Sutartinių tradicijos perdavimo ir puoselėjimo centrų kūrimo metodines gaires* (toliau – Sutartinių centrų gairės). Darbo grupėje, sukurtoje dar 2021 m., dirbo Tarybos pirmininkė D. Urbanavičienė, LNKC atstovės L. Sungailienė, V. Šatkauskienė ir J. Šemetaitė, LMTA atstovė D. Vyčiniienė.

Taryba, 2022 m. pabaigoje aptardama darbo grupės sukurta Sutartinių centrų gairių projektą, pasiūlė jį suderinti su sutartinių puoselėtojais. Pasitarimas su sutartinių puoselėtojais LNKC iniciatyva buvo surengtas 2023 m. vasario 24 d. Po to Sutartinių centrų gairių projektas darbo grupės buvo patobulintas pagal gautas pastabas ir pasiūlymus.

Atnaujintą Sutartinių centrų gairių projektą Taryba aptarė posėdyje 2023 m. lapkričio 14 d. ir nutarė jį patvirtinti, kviesdama savo ruožtu šį teisės aktą patvirtinti ir LNKC. Taryba, atsižvelgdama į LNKC pritarimą, patvirtino Sutartinių centrų gaires 2023 m. lapkričio 14 d. EKG T nutarimu Nr. TN-13 „Dėl Sutartinių tradicijos perdavimo ir puoselėjimo centrų kūrimo metodinių gairių patvirtinimo“ ir įkėlė į Teisės aktų informacinę sistemą (žr. <https://e-tar.lt/portal/lt/legalAct/e2b81970c4fd11eea5a28c81c82193a8>).

**Siūlymai dėl Sutartinių, lietuvių polifoninių dainų išsaugojimo veiksmų plano 2024–2027 m. projekto tobulinimo.** Taryba 2023 m. gruodžio 12 d. posėdyje svarstė KM pateiktą *Sutartinių, lietuvių polifoninių dainų išsaugojimo veiksmų plano 2024–2027 m. projektą* (toliau – Sutartinių išsaugojimo plano projektas). EKG T nariai atkreipė dėmesį, kad Sutartinių išsaugojimo plano projekte nėra įvardytos finansinės išraiškos, iš kokių lėšų šaltinių ir kokiomis apimtimis bus įgyvendinami suplanuoti darbai, nors Strateginio valdymo metodikoje reikalaujama, kad sudarant įvairius strateginio planavimo dokumentus būtų įvardijamos finansinės projekcijos. Todėl Sutartinių išsaugojimo plane numatytiems priemonių vykdytojams gali kilti sunkumų: pavyzdžiui, už sutartinėms skirtos atskiros svetainės sukūrimą atsakomybė priskiriama LNKC, tačiau LNKC tam neturi resursų. Taip pat nutarta siūlyti KM įvardyti Sutartinių tradicijos puoselėjimo centrų kūrimą remiantis EKG T patvirtintomis Sutartinių tradicijos perdavimo ir puoselėjimo centrų kūrimo metodinėmis gairėmis.

Šiuos siūlymus Kultūros ministerijai Taryba pateikė 2023 m. gruodžio 13 d. raštu Nr. S-247 „Dėl nematerialaus kultūros paveldo vertybės – sutartinių išsaugojimo veiksmų plano“.

### 2.3.2. Lietuvos vietovardžių išsaugojimas

Taryba yra pagrindinė vietovardžių tradicijos kaip nematerialaus kultūros paveldo vertybės įtraukimo į Lietuvos Nematerialaus kultūros paveldo sąvadą iniciatorė: dar 2020 metais EKGK kartu su partneriais parengė bylą ir gavo vertybės „Vietovardžiai: atminties ir vartojimo tradicijos“ pripažinimo sertifikatą.

**Dalyvavimas tarptautiniame UNESCO padalinio renginyje dėl vietovardžių išsaugojimo.** Atstovaudama EKGK, pirmininkė D. Urbanavičienė 2023 m. kovo 15–17 d. dalyvavo Varšuvoje surengtame 22-ajame Jungtinių tautų vietovardžių ekspertų grupės Baltijos padalinio (*The 22nd Meeting of the Baltic Division of the United Nations Group of Experts on Geographical Names (UNGEGN)*) susitikime, kuriame buvo pristatyta Lietuvos, Lenkijos, Latvijos, Estijos ir Slovakijos patirtis vietovardžių ir kitų geografinių vardų apsaugos srityje. Šiame susitikime gauta informacija pravertė sprendžiant Lietuvoje kylančias vietovardžių išsaugojimo problemas.

**Vietovardžių išsaugojimas Marijampolės savivaldybėje.** 2023 m. rugsėjo mėn. EKGK ir jos padalinį Suvalkijos (Sūduvos) regioninę tarybą pasiekė žinia, kad Marijampolės savivaldybė planuoja pakeisti dalies savivaldybėje esančių gyvenamųjų vietovių teritorijų ir seniūnijų ribas bei pavadinimus – panaikinti kai kuriuos kaimus sujungiant su kitais, pakeičiant pavadinimus (iš viso 136 kaimų), taip pat sujungti kai kurias seniūnijas. Suvalkijos (Sūduvos) regioninė taryba kartu su EKGK pirmininke D. Urbanavičiene šį klausimą aptarė posėdyje rugsėjo 29 d. ir nutarė kreiptis į Marijampolės savivaldybę ir pareikšti nepritarimą šiems planams.

Taryba 2023 m. spalio 3 d. raštu Nr. S-186 „Dėl plano sujungti kaimus ir seniūnijas Marijampolės rajone“ kreipėsi į Marijampolės savivaldybės merą P. Isodą ir Marijampolės savivaldybės tarybos narius, pateikdama argumentus dėl nepritarimo planui panaikinti Marijampolės savivaldybėje dalį kaimų ir jų pavadinimus, paragino savivaldybę persvarstyti savo planus ir priimti sprendimus remiantis teisės aktais bei Lietuvos tarptautiniais įsipareigojimais. Atsižvelgdama į šį EKGK raštą ir vietos gyventojų nuomonę, savivaldybė planų panaikinti kaimus atsisakė.

Taryba 2023 m. spalio 10 d. savo posėdyje svarstė siūlymus tobulinti teisės aktus siekiant kaimų ir jų pavadinimų išsaugojimo, nutarė siekti sisteminės vietovardžių apsaugos teisinėje bazėje bendradarbiaujant su Seimo Valstybės valdymo ir savivaldos komitetu bei kitais Seimo nariais.

### 2.3.3. Užsienyje saugomų lietuvių folkloro garso įrašų ir archyvinių dokumentų fondų sąrašo sudarymas

Pagal Kultūros paveldo plano 1.3.1 uždavinį EKGK kartu su LMTA ir LLTI turi sudaryti užsienyje saugomų lietuvių folkloro garso įrašų ir archyvinių dokumentų fondų sąrašą. Tuo tikslu EKGK bendradarbiavo su užsienio lietuvių bendruomenių pirmininkais, LLTI, LMTA ir LNKC darbuotojais.

Buvo sudarytas pirminis užsienyje saugomų lietuvių folkloro garso įrašų ir archyvinių dokumentų fondų sąrašas, įtraukiant: Pasaulio lietuvių archyvą (Lituanistikos tyrimo ir studijų centre Čikagoje, JAV); Lietuvių susivienijimą Amerikoje (angl. *Lithuanian Alliance of America*, Niujorke, JAV); Latvių tautosakos archyvą Rygoje (Latvija); Suomijos literatūros draugijos archyvą Helsinkyje (Suomija); Lietuvių kultūros instituto archyvą Hiutenfelde (Vokietija);

Kanados lietuvių muziejų-archyvą Ontarije (Kanada); Australijos lietuvių bendruomenės archyvą Adelaidėje (Australija); Amerikos lietuvių kultūros archyvą Putname (JAV); Varšuvos Frederiko Šopeno muzikos universiteto archyvą (Lenkija). Šis darbas bus pratęstas 2024 m., nes dar laukiama patikslinimų ir duomenų apie užsienyje esančius lietuvių nematerialaus kultūros paveldo archyvus.

## **2.4. Etninės kultūros plėtra savivaldybėse ir etnografiniuose regionuose**

Etninės kultūros valstybinė globa didele dalimi priklauso nuo savivaldybių, kurios taip pat yra itin svarbios siekiant išsaugoti Lietuvos etnografinių regionų savitumą. Etnoregioninės tapatybės puoselėjimo siekiai taip pat yra susiję su etnografinių regionų heraldikos kūrimu bei kitais klausimais, kuriems Taryba 2023 metais skyrė itin daug dėmesio.

### **2.4.1. Etninės kultūros integravimo į savivaldybių strateginius planavimo dokumentus inicijavimas, vertinimas ir stebėseną**

Etninės kultūros būklė savivaldybėse ir etnografiniuose regionuose nuo 2021 m. nuosekliai analizuojama pasitelkus EKG T regionines tarybas ir EKG T administracijos specialistus etnografiniuose regionuose. Taryba etninės kultūros būklės stebėseną regionuose atlieka įgyvendindama Kultūros paveldo išsaugojimo ir aktualizavimo politikos 2020–2024 metų veiksmų plano, patvirtinto Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2020 m. lapkričio 16 d. įsakymu Nr. ĮV-1374 (toliau – Kultūros paveldo planas) 1.4.3 uždavinį.

Taryba 2023 m. balandžio 18 d. posėdyje nutarė kreiptis į naujos kadencijos savivaldybių merus ir tarybas, ragindama puoselėti etninę kultūrą ir nematerialų kultūros paveldą. 2023 m. gegužės 16 d. Taryba raštu Nr. S-124 „Dėl etninės kultūros ir nematerialaus kultūros paveldo puoselėjimo savivaldybėse“ kreipėsi į visų Lietuvos savivaldybių merus ir tarybas bei Lietuvos savivaldybių asociaciją, kviesdama savivaldybes savo strateginio planavimo dokumentuose ypatingą dėmesį skirti tautinės savimonės ir etninės kultūros puoselėjimui, taip pat pasirūpinti, kad kiekvienos savivaldybės administracijoje dirbtų specialistas, atsakingas už etninę kultūrą ir nematerialų kultūros paveldą.

2023 metais Taryba apibendrino savivaldybių apklausos apie 2022 metų būklę rezultatus. Šis klausimas buvo aptartas regioninių tarybų posėdžiuose: rugsėjo 18 d. – Aukštaitijos regioninės tarybos, rugsėjo 21 d. – Dzūkijos (Dainavos) ir Mažosios Lietuvos regioninių tarybų, gruodžio 20 d. – Suvalkijos (Sūduvos) regioninės tarybos posėdyje, o rugsėjo 29 d. – bendrame EKG T ir regioninių tarybų posėdyje Jonavoje.

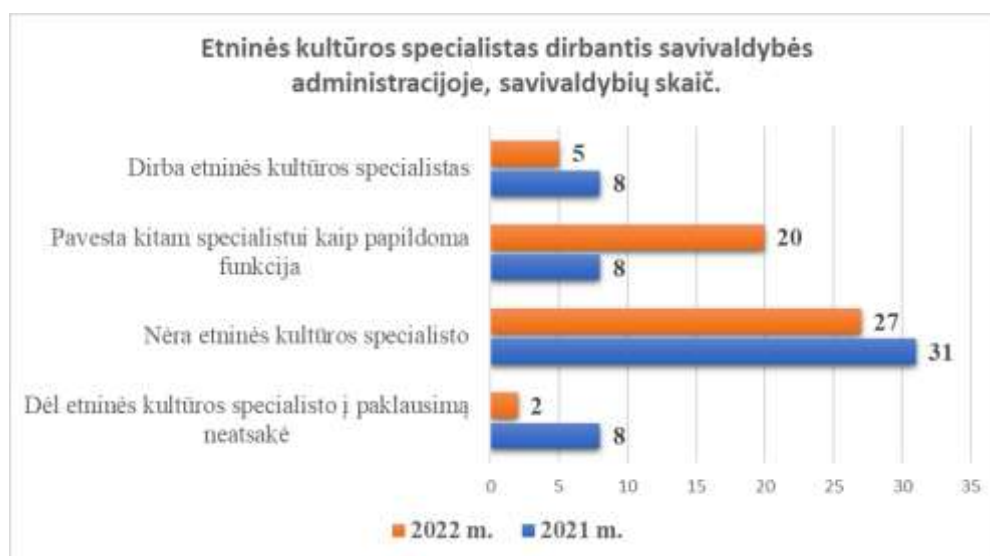
Informaciją dėl 2022 m. vykusio etninės kultūros integravimo į savivaldybių strateginius planavimo dokumentus pateikė 56 savivaldybės (nepateikė Mažeikių r., Šiaulių r., Kazlų Rūdos r. ir Kauno m. savivaldybės). Gauti duomenys parodė, kad atskirą Etninės kultūros programą ar etninės kultūros plėtros priemonių planus patvirtino 12 savivaldybių (2021 m. – 10 sav.), etninę kultūrą įtraukė į bendrąją Kultūros programą 36 savivaldybės (2021 m. – 16 sav.), į kultūros ir sporto, turizmo ar panašias programas – 19 savivaldybių (2021 m. – 12 sav.), į savivaldybės strateginį veiklos planą – 43 savivaldybės (2021 m. – 42 sav.). Pateikti duomenys rodo, kad 2022 metais etninės kultūros į savo planavimo dokumentus nebuvo įtraukusios 3 savivaldybės – Vilniaus m., Trakų r. ir Šalčininkų r. (2021 m. 2 savivaldybės – Pasvalio ir Kaišiadorių r.). Taigi

akivaizdžiai auga savivaldybių dėmesys etninės kultūros įtraukimui į savo strateginius planavimo dokumentus.



18 pav. Etninės kultūros integravimas į savivaldybių strateginio planavimo dokumentus 2022 m.

Tačiau dar yra didžiulis etninės kultūros specialistų trūkumas savivaldybių administracijose. Iš viso tik 5 savivaldybės nurodė 2022 m. turėjusias etnokultūros specialistus – Biržų, Kretingos, Klaipėdos ir Lazdijų r. bei Alytaus m. savivaldybės (2021 m. etnokultūros specialistus turėjo 8 savivaldybės – Klaipėdos, Šilutės, Šiaulių, Kauno, Panevėžio, Radviliškio ir Utenos r. bei Kauno m.). 2022 metais dar 20 savivaldybių administracijose darbuotojams etninė kultūra buvo pavesta kaip papildoma funkcija (2021 m. – 8 savivaldybėse). 2022 metais 27-ių savivaldybių administracijose niekam nebuvo pavesta kuruoti etninės kultūros (2021 m. – 31 savivaldybėse), o 2 savivaldybės neatsakė į šį klausimą (2021 m. – 8 savivaldybės).



19 pav. Etninės kultūros specialistai savivaldybių administracijose 2022 m.

Rengdamiesi apklausai dėl 2023 metais vykdytos etninės kultūros globos savivaldybėse, EKG specialistai kiekvienai savivaldybei parengė preliminariai užpildytas pagal 2021–2022 m. duomenis anketas, apimančias įvairius klausimus: etninė kultūra savivaldybių strateginiuose planavimo dokumentuose; etninės kultūros specialistai savivaldybėje; etnokultūriniai renginiai savivaldybėje; etnokultūriniai kolektyvai savivaldybėje; svarbiausios etnokultūrinė veikla



užsiimančios įstaigos savivaldybėje; etnokultūrinis ugdymas savivaldybėje. Gauti atsakymai už 2023 metus bus apibendrinti 2024 metais.

#### **2.4.2. Rekomendacijų dėl etnoregioninės tapatybės ugdymo centrų kūrimo ar stiprinimo parengimas**

Įgyvendindama Kultūros paveldo plano 1.4.3 uždavinį, Taryba turi parengti Rekomendacijas dėl etnoregioninės tapatybės ugdymo centrų kūrimo ar stiprinimo.

Šis klausimas 2023 m. buvo aptartas Tarybos posėdžiuose sausio 10 d. ir rugsėjo 12 d., nutarta sudaryti darbo grupę iš EKG T narių. Darbo grupės parengtas etnoregioninės tapatybės ugdymo centro sampratos ir svarbiausių jo veiklos principų projektas buvo aptartas penkiuose regioninių tarybų posėdžiuose: rugsėjo 21 d. – Dzūkijos (Dainavos) tarybos, rugsėjo 21 d. – Mažosios Lietuvos regioninės tarybos, rugsėjo 18 d. ir gruodžio 11 d. – Aukštaitijos regioninės tarybos, gruodžio 20 d. – Suvalkijos (Sūduvos) regioninės tarybos posėdyje. Bendrame regioninių tarybų ir EKG T atstovų posėdyje rugsėjo 29 d. nutarta surinkti informaciją apie esamus etnoregioninės tapatybės ugdymo židinius, papildyti darbo grupę atstovais iš regioninių tarybų.

Tarybos pirmininko 2023 m. gruodžio 22 d. įsakymu Nr. IV-10 patvirtinta Etnoregioninės tapatybės ugdymo centrų kūrimo ar stiprinimo rekomendacijų parengimo darbo grupė, į ją traukti atstovai iš regioninių tarybų. Rekomendacijas dėl etnoregioninės tapatybės ugdymo centrų kūrimo ar stiprinimo planuojama parengti 2024 metais.

#### **2.4.3. Siūlymų teikimas dėl etnografinių regionų heraldikos įteisavimo**

2023 metais Taryba toliau kryptingai siekė, kad būtų patvirtinta visų Lietuvos etnografinių regionų heraldika, skirdama daug dėmesio tiek bendriesiems etnografinių regionų heraldikos kūrimo principams, tiek etnografinio Mažosios Lietuvos regiono herbo kūrimo problemoms.

**Klausimas dėl Pareiškėjo teikiant prašymus sukurti etnografinių regionų heraldiką.** Taryba 2023 m. vasario 21 d. posėdyje nutarė kreiptis į Lietuvos heraldikos komisiją (toliau – LHK) dėl 2022 m. gegužės 13 d. LHK sprendimu Nr. 3D-18 patvirtintų „Herbų, herbinių vėliavų, herbinių antspaudų ir herbinių ženklų kūrimo taisyklių“ (toliau – Taisyklės) išaiškinimo ir etnografinio Mažosios Lietuvos regiono herbo kūrimo tolesnės eigos. EKG T atsidūrė aklavietėje, nes LHK pakeitė Taisyklės įtvirtindama, jog būtent EKG T turi teikti etnografinių regionų heraldikos projektus. Tačiau Taryba neturi lėšų heraldikos projektų kūrimui (jas turi savivaldybės), be to, EKG T yra ne vykdomoji, o ekspertinė institucija, todėl gali dalyvauti kuriant regionų heraldikos projektus tik teikdama ekspertines išvadas. Šiuos argumentus EKG T 2023 m. kovo 8 d. raštu Nr. S-57 „Dėl etnografinių regionų heraldikos kūrimo“ pateikė LHK.

LHK savo atsakyme balandžio 13 d. dar kartą patvirtino reikalavimą, kad EKG T turi tapti Pareiškėju dėl etnografinių regionų heraldikos sukūrimo. Šį LHK atsakymą Taryba gegužės 9 d. aptarė posėdyje ir nutarė pateikti papildomus argumentus, pasitelkdama teisininkus. Taryba 2023 m. gegužės 9 d. raštu Nr. S-119 kreipėsi į LHK išsamiau paaiškindama priežastis, kodėl nei EKG T, nei EKG T regioninės tarybos negali tapti Pareiškėjais dėl regioninės heraldikos kūrimo, todėl pasiūlė kaip pagrindinį Pareiškėją dėl Mažosios Lietuvos heraldikos kūrimo ir toliau palikti Šilutės rajono savivaldybę, kuri bendradarbiavimo sutartimi yra įgaliota atstovauti visoms regiono savivaldybėms. Tarybos rašte užtikrinama, kad EKG T kaip ekspertinė institucija teiks savo išvadas kartu su Pareiškėju kaip ir anksčiau, nes tai atitinka pačios LHK patvirtintų Taisyklių 5.1 ir 14.1 punktus. Taryba atkreipė dėmesį, kad toks modelis siekiant suderinamumo užtikrina visų

etnografinio regiono savivaldybių įtraukimą į regioninės heraldikos kūrimą, todėl kuriant ir kitų Lietuvos etnografinių regionų heraldiką reikėtų vadovautis būtent tokiu modeliu. Visgi vėliau per gegužės mėnesį vykusius EKG T ir Mažosios Lietuvos regioninės tarybos atstovų susitikimus su LHK bendro sutarimo dėl herbų kūrimo tvarkos pasiekti nepavyko.

**Siūlymas keisti Lietuvos Respublikos valstybės herbo, kitų herbų ir heraldinių ženklų įstatymą.** 2023 m. gegužės 9 d. EKG T posėdyje nutarta teikti siūlymą Seimui keisti Lietuvos Respublikos valstybės herbo, kitų herbų ir heraldinių ženklų įstatymą (toliau – Herbų įstatymas), papildant Herbų įstatymo 3 straipsnį nuostata, jog kuriant apskrities, savivaldybės, etnografinio regiono, miesto, miestelio ar kaimo heraldinius projektus būtina užtikrinti, kad jų simbolių aktualumas būtų pagrįstas istorine medžiaga, o patys simboliai būtų priimtini vietos bendruomenei, kurios nuomonė išreiškiama per jai atstovaujančias visuomenines organizacijas, savivaldos ar valstybės institucijas. Taip pat pasiūlyta Herbų įstatymo 8 straipsnio 5 dalyje įterpti nuostata, kad Lietuvos etnografiniai regionai teisę į etnografinio regiono herbą įgyvendina per jų teritorijoje (kurios ribas nustato EKG T) veikiančias savivaldybes.

2023 m. birželio 1 d. Taryba raštu Nr. S-131 pateikė Lietuvos Respublikos Seimo Laikinosios Mažosios Lietuvos draugų grupės pirmininkui A. Pociui pasiūlymą dėl Herbų įstatymo 3 ir 8 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto. Atsižvelgiant į šį siūlymą, Seimo įvairių frakcijų narių teikimu Seime 2023 m. birželio 6 d. buvo užregistruotas Lietuvos Respublikos valstybės herbo, kitų herbų ir heraldinių ženklų įstatymo Nr. I-130 3 ir 8 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIVP-2856, kurio pateikimui Seimas pritarė plenariniame posėdyje. Rugsėjo 27 d. šį projektą svarstė pagrindiniu komitetu paskirtas Seimo Kultūros komitetas, kuris nutarė siūlyti Seimui gražinti šį projektą iniciatoriams tobulinti.

**Mažosios Lietuvos heraldika.** Regioninės Mažosios Lietuvos tarybos prašymu EKG T ėmėsi iniciatyvos dėl etnografinio Mažosios Lietuvos regiono heraldikos kūrimo problemų ir 2023 m. kovo 13 d. surengė savo patalpose Mažosios Lietuvos atstovų susitikimą su Seimo nariais (dauguma jų priklauso Seimo laikinajai Mažosios Lietuvos draugų grupei) – Ričardu Juška, Arvydu Pociumi, Romualdu Vaitkumi, Stasiu Tumėnu, Ligita Girskiene.

Kovo 31 d., balandžio 4 d. ir gegužės 25 d. Seimo laikinoji Mažosios Lietuvos draugų grupė savo posėdžiuose aptarė su EKG T atstovais Mažosios Lietuvos heraldikos kūrimo problemas (gegužės 25 d. posėdyje dalyvavo ir LHK atstovai).

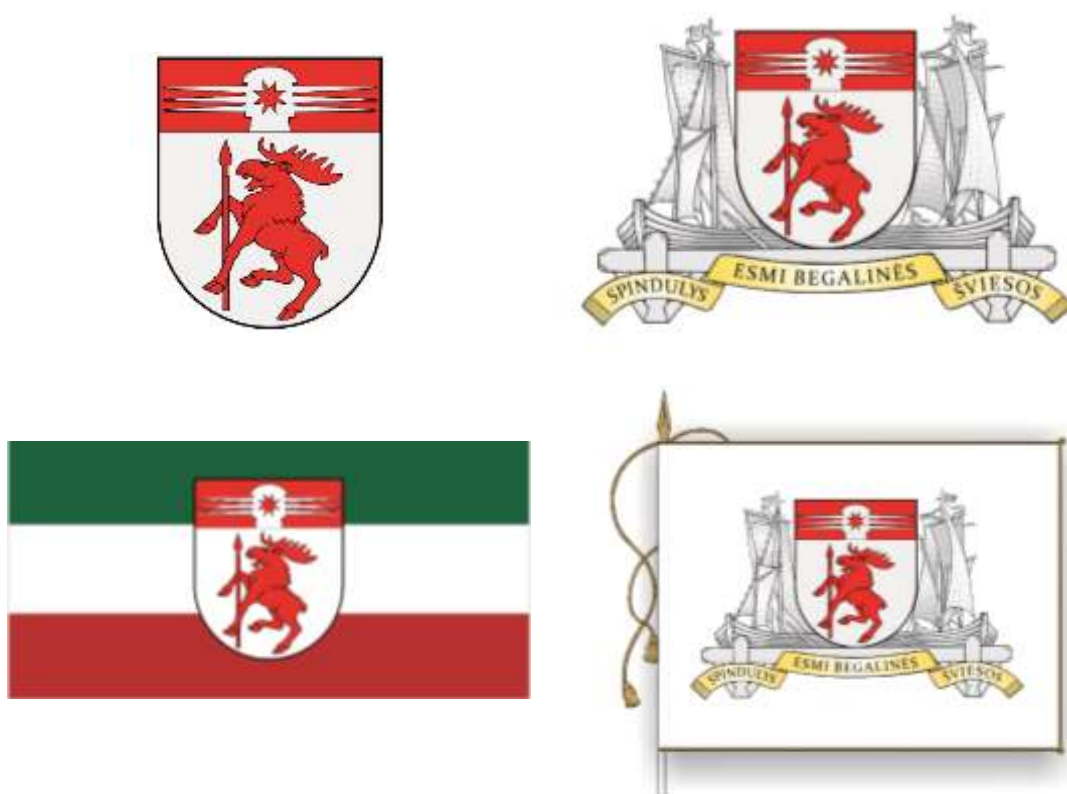
Taryba 2023 m. gegužės 24 d. pateikė Seimo Laikinajai Mažosios Lietuvos draugų grupei raštą Nr. S-129 „Dėl Mažosios Lietuvos etnografinio regiono heraldikos“, kuriame pateikiamas išaiškinimas, kad remiantis Herbo įstatymo bei LHK patvirtintų Taisyklių nuostatomis nėra jokio teisinio pagrindo įpareigoti EKG T būti pareiškėju dėl Mažosios Lietuvos etnografinio regiono heraldikos kūrimo.

Taip pat buvo siekiama bendradarbiauti su LHK. Tuo tikslu EKG T ir Mažosios Lietuvos regioninės tarybos atstovai surengė pasitarimus (gegužės 10 ir 16 d.), o gegužės 11 d. įvyko LHK ir EKG T išplėstinis posėdis Prezidentūroje siekiant paspartinti Mažosios Lietuvos etnografinio regiono herbo kūrimo procesą.

Galiausiai LHK 2023 m. gegužės 23 d. raštu Nr. 2D-1627 pateikė siūlymą dėl Mažosios Lietuvos heraldikos herbo etalono ir heraldinių projektų kūrimo teikti bendrą EKG T, Mažosios Lietuvos regioninės tarybos ir Šilutės rajono savivaldybės prašymą. Atsakydama į šį LHK raštą, EKG T raštu 2023 m. spalio 11 d. Nr. S-188 kartu su Šilutės rajono savivaldybe ir Mažosios Lietuvos etninės kultūros globos taryba pateikė prašymą LHK sukurti etnografinio Mažosios Lietuvos regiono herbo ir vėliavos projektus: rašte nurodyta, kad apmokėjimą už darbus

garantuoja iniciatorius – Šilutės rajono savivaldybė, o darbus atliks dailininkas Arvydas Každailis.

Dailininko A. Každailio sukurti etnografinio Mažosios Lietuvos regiono heraldikos projektų variantai buvo svarstomi Mažosios Lietuvos regioninės tarybos posėdžiuose (rugsėjo 21 d. ir gruodžio 7 d.), šios regioninės tarybos sudarytos darbo grupės posėdžiuose (spalio 19 d., lapkričio 14 ir 20 d.), LHK posėdžiuose (lapkričio 9, 16 ir 30 d., gruodžio 21 d.), taip pat gruodžio 12 d. EKG T posėdyje, kuriame nutarta rekomenduoti Mažosios Lietuvos regioninei etninės kultūros globos tarybai paieškoti herbo šūkiui savo krašto šviesuolių citatų. Galiausiai 2024 m. vasario 29 d. LHK pritarė šiems etnografinio Mažosios Lietuvos regiono heraldikos projektams (mažojo herbo, didžiojo herbo, lauko ir reprezentacinės vėliavos), kurie bus teikiami tvirtinimui:



20 – 23 pav. Su LHK suderinti etnografinio Mažosios Lietuvos regiono heraldikos (mažojo ir didžiojo herbu, lauko ir reprezentacinės vėliavų) etalonų projektai

**Žemaitijos heraldika.** 2022 metais prasidėję svarstymai Seimo laikinojoje Žemaičių grupėje dėl Žemaitijos etnografinio regiono heraldikos kūrimo buvo tęsiami ir 2023 metais. Gegužės 10 d. EKG T pirmininkė D. Urbanavičienė ir Žemaitijos regioninės tarybos atstovai dalyvavo Seimo laikinosios Žemaičių grupės ir naujai išrinktų Žemaitijos ir Mažosios Lietuvos regionų savivaldybių merų bei Žemaičių kultūros draugijos prezidento narių susitikime, kuriame aptarė Žemaitijos heraldikos klausimą, planuojamus darbus.

**Aukštaitijos heraldika.** 2023 metais buvo tęsiama veikla dėl Aukštaitijos naujos heraldikos (didžiojo ir mažojo herbu) su balto žirgo simbolika sukūrimo, siekiant jos savitumo ir atitikties bendroms Lietuvos etnografinių regionų heraldikos simbolių tendencijoms. Šiuo siekiu vadovaujantis buvo kuriamas ir atmintinų Aukštaitijos metų ženklas (jame persipynė žirgo ir juostos simbolika). 2023 m. lapkričio 29 d. vykusioje Aukštaitijos atmintinų metų užbaigimui

skirtoje konferencijos „Aukštaitijos ištakos ir tapatybės ženklai“ rezoliucijoje pritarta iniciatyvai sukurti savitą Aukštaitijos herbą, kurio pagrindinis heraldinis motyvas būtų raudoname heraldiniame skyde pavaizduotas baltas žirgas.

#### **2.4.4. Duomenų apie etnografinių regionų ypatybes suvestinės tobulinimas ir sklaida**

EKGT 2022 m. sausio 25 d. nutarimu TN-3 patvirtintas Lietuvos etnografinių regionų patobulintas žemėlapis (toliau – Žemėlapis), kuriame Vilnius ir Kaunas kaip didmiesčiai buvo išskirti iš etnografinių regionų, sukėlė tam tikras kolizijas tarp saugomų teritorijų direkcijų ir architektų. Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymas nustato, kad saugomose teritorijose turi būti saugomos etnografinių regionų architektūros ir kultūros ypatybės, dėl to Pavilnių ir Verkių regioninių parkų nuostatuose įrašyta, jog šiose į Vilniaus teritoriją patenkančiose saugomose teritorijose privaloma puoselėti Dzūkijos (Dainavos) etnografinio regiono kultūrinės ypatybės (architektūrą ir kt.). Tradicinės architektūros puoselėjimui nepritarantys architektai, remdamiesi tuo, kad EKGT Vilnių ir Kauną atnaujintame Žemėlapyje įvardijo kaip nepriklausančius etnografiniams regionams, pradėjo reikalauti keisti Pavilnių ir Verkių regioninio parko nuostatus, išbraukti reikalavimą saugoti dzūkiškas tradicijas.

2023 m. sausio 31 d. Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos (toliau – VSTT) prašymu įvyko EKGT darbo grupės posėdis su VSTT, Verkių ir Pavilnių regioninių parkų atstovais, kuriame buvo aptarta saugomoms teritorijoms kilusi problema dėl Žemėlapio pakeitimo. Pasitarimo dalyviai nutarė siūlyti Tarybai pakoreguoti Žemėlapio aprašą, nustatyti išimtį Vilniuje ir Kaune esančioms saugomoms teritorijoms, kad jos ir toliau turėtų puoselėti atitinkamo etnografinio regiono tradicijas. Šis sprendimas Tarybos 2023 m. vasario 1 d. raštu Nr. S-36 „Dėl pakoreguoto etnografinių regionų žemėlapio ir su etnografinių regionų savitumo išsaugojimu susijusių reikalavimų taikymo valstybiniuose parkuose ir jų dalyse, patenkančiuose į Vilniaus ir Kauno miesto savivaldybes“ buvo pateiktas VSTT.

Taryba vasario 7 d. neeiliniame posėdyje pritarė darbo grupės siūlymui pakoreguoti paaiškinimą Žemėlapio legendoje: prie Vilniaus ir Kauno žymėjimo patikslinta, kad šie miestai nepriskiriami etnografiniams regionams, išskyrus jų teritorijose esančias saugomas teritorijas; taip pat nutarta papildyti Žemėlapį juridinę galią turinčiu komentaru, kuriame pateikiami Žemėlapio sudarymo principų paaiškinimai (etnografiniai regionai yra kultūriniai ir nėra tapatinami su administraciniais dariniais ir t. t.).

Gegužės 9 d. Tarybos posėdyje vėl buvo svarstytas Žemėlapį lydinčios informacijos papildymo klausimas, kadangi kai kuriose vietovėse (ypač Šiaulių mieste, kuris Žemėlapyje priskirtas Žemaitijai) kilo diskusijos dėl etnografinių regionų ribų. Taryba nutarė į Žemėlapio aprašymą įkelti nuostatą iš komentaro, kad Žemėlapyje nurodytos regionų ribos yra sąlyginės. Be to, EKGT svetainėje šalia šio Žemėlapio nutarta pateikti kitus įvairius etnografinių ypatybių paplitimą iliustruojančius žemėlapius: Tarmių; Lietuvos kraštovaizdžio etnokultūrinių zonų; Tradicinių gyvenamųjų namų paplitimo; Lietuvių valstiečių valgių ir gėrimų arealų; Maisto ir namų apyvokos daiktų; Etnografinių liaudies meno sričių ir liaudies meno draugijų zonų; Vyrų bei moterų tradicinių drabužių arealų; Etnografinių regionų Lietuvoje pagal šiuolaikinį jaunimo požiūrį; Etnomuzikologinių sričių; Kalendorinių papročių paplitimo; Etnokultūrinės savimonės regionų žemėlapi. Išsamiau žr. <https://ekgt.lt/etnografiniai-regionai/zemelapis/>.

#### **2.4.5. Siūlymai dėl Sūduvos pavadinimo įtvirtinimo**

2022 m. pabaigoje Aplinkos ministerija (toliau – AM) paskelbė ketinimą **įsteigti Suvalkijos nacionalinį parką**. Atsižvelgdama į tai Taryba kreipėsi 2022 m. gruodžio 6 d. raštu Nr. S-167 „Dėl siūlymo suteikti Sūduvos vardą naujam nacionaliniam parkui“ į Vyriausybę ir AM, siūlydama naujai kuriamam nacionaliniam parkui suteikti *Sūduvos* vardą.

2023 m. sausio 9 d. EKG T pirmininkė D. Urbanavičienė dalyvavo Seime surengtoje Spaudos konferencijoje dėl Suvalkijos nacionalinio parko steigimo ir priminė siūlymą suteikti parkui Sūduvos vardą – šiam siūlymui aplinkos ministras pritarė (vėliau buvo atsisakyta planų įsteigti šį naują nacionalinį parką dėl vietos žemdirbių protestų).

2023 m. toliau buvo tęsiamos **diskusijos su Valstybine lietuvių kalbos komisija** dėl Sūduvos vardo. 2023 m. vasario 23 d. ši tema buvo nagrinėjama VLKK posėdyje, kuriame EKG T pirmininkė D. Urbanavičienė pristatė savo pranešimą apie šio etnografinio regiono raidą ir pavadinimų kaitą. Nutarta tęsti diskusijas ir plėtoti tyrimus šia tema.

#### **2.4.6. Diskusijos su Vidaus reikalų ministerija dėl etnografinių regionų įtraukimo į regioninę politiką poreikio aktualizavimo**

2023 m. rugsėjo 12 d. Tarybos posėdyje svarstytas diskusijų su Vidaus reikalų ministerija dėl etnografinių regionų įtraukimo į regioninę politiką surengimo klausimas. Regionų plėtros įstatyme nėra nė žodžio apie etnografinius regionus, tuo tarpu Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane etnografiniams regionams skiriama daug dėmesio, todėl galima kalbėti apie teisinių dokumentų nesuderinamumą. Lietuvoje, palyginti su kitomis Europos šalimis, regioninės politikos apskritai nėra.

Rugsėjo 29 d. Jonavoje surengtame bendrame Tarybos ir regioninių tarybų posėdyje buvo įtrauktas klausimas dėl diskusijos su Vidaus reikalų ministerija dėl etnografinių regionų įtraukimo į regioninę politiką poreikio. Šiame posėdyje Tarybos narys Olijardas Lukoševičius pristatė savo pranešimą apie savivaldą, bendruomenes ir administracinį suskirstymą tarpukario Lietuvoje. Posėdžio dalyviai nutarė, kad būtina visų pirma surengti vidines diskusijas dėl siūlymų įtraukti etnografinius regionus į regioninę politiką išgryninimo, šiai temai skirti daugiau dėmesio 2024 metais.

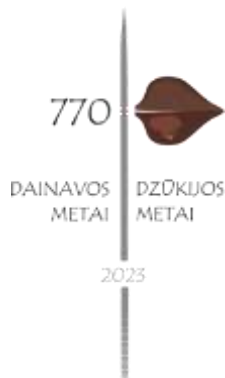
### **2.5. Su etninės kultūros plėtra susiję atmintini metai ir datos**

2023 m. Taryba daugiausia dėmesio skyrė atmintinų Aukštaitijos, Dzūkijos (Dainavos), Klaipėdos krašto ir Žirgo metų įgyvendinimui, sklaidai ir stebėsenai. Šių atmintinų metų įgyvendinimas turėjo didžiulį poveikį skatinant visuomenės susidomėjimą etnografinių regionų ypatumais, pagilino jų ištakų ir istorinės raidos suvokimą, sustiprino vietos žmonių regioninę savivertę. Taip pat Taryba tradiciškai tęsė Baltų vienybės dienos renginių stebėseną ir viešinimą.

Remiantis tuo, kad Kultūros ministerija nutarė neberengti Seimo rezoliucija patvirtintų atmintinų Aukštaitijos, Dzūkijos (Dainavos) ir Žirgo metų 2023-aisiais įgyvendinimo planų, Taryba, pritariant ministerijai, pati sudarė ir dar 2022 m. gruodžio 13 d. nutarimu Nr. TN-15 patvirtino Aukštaitijos, Dzūkijos (Dainavos) ir Žirgo atmintinų metų įgyvendinimo 2023 m. tarpinstitucinius planus. Taryba 2023 m. sausio 12 d. išsiuntė KM raštą Nr. S-3 „Dėl 2023 metais minėtų Aukštaitijos, Dzūkijos (Dainavos) ir Žirgo metų“, kviesdama skleisti informaciją apie planuojamas veiklas ir pagal galimybes dalyvauti atmintinų metų minėjimo renginiuose.



Igyvendama šį planą, Taryba sukūrė **Aukštaitijos, Dzūkijos (Dainavos) ir Žirgo atmintinų metų ženklus**. 2023 m. sausio 10 d. posėdyje Taryba tuo tikslu sudarė darbo grupę, kuri surengė 3 posėdžius, aptarė Tarybos užsakymu dizainerių sukurtus atmintinų metų ženklų projektus ir pateikė siūlymus dėl jų tobulinimo. 2023 m. sausio 27 d. Tarybos pirmininko įsakymu Nr. ĮV-1 patvirtintas Dzūkijos (Dainavos) metų ženklas (autorė – G. Markevičienė):



24 pav. Atmintinų Dzūkijos (Dainavos) metų ženklas (autorė G. Markevičienė)

2023 m. vasario 10 d. Tarybos pirmininko įsakymu Nr. ĮV-3 buvo patvirtintas Aukštaitijos metų ženklas (autorė – grafikos dizainerė ir iliustruotoja L. Varkalaitė):



25 pav. Atmintinų Aukštaitijos metų ženklas (autorė L. Varkalaitė)

2023 m. vasario 21 d. Tarybos pirmininko įsakymu Nr. ĮV-4 patvirtintas Žirgo metų ženklas (autorė – dailininkė K. Siebaitė):



26 pav. Atmintinų Žirgo metų ženklas (autorė K. Siebaitė)

Šie atmintinų metų ženklai buvo paskelbti EKGTT internetinėje svetainėje, plačiai naudojami tų metų įgyvendinimui skirtuose renginiuose, žiniasklaidoje ir kitur.

**Aukštaitijos atmintinų metų įgyvendinimas, sklaida ir stebėseną.** Taryba 2023 m. sausio 12 d. raštu Nr. S-4 „Dėl Aukštaitijos atmintinų metų“ kreipėsi į visas Aukštaitijos regiono savivaldybes, ragindama 2023 m. daugiau dėmesio skirti šiam etnografiniam regionui, įgyvendinti į Aukštaitijos metų minėjimo 2023 metais veiksmų planą įtrauktas priemones, taip pat papildomas veiklas.

Tarybos iniciatyva buvo sukurtas Aukštaitijos metus anonuojantis vaizdo klipas (autorius Marius Semaška), kuris buvo transliuojamas Aukštaitijos atmintinų metų atidarymo bei uždarymo renginiuose, taip pat kituose renginiuose, skirtuose Aukštaitijos atmintiniams metams pažymėti.

Taryba nutarė surengti Aukštaitijos atmintinų metų atidarymo šventę 2023 m. vasario 24 d. Švenčionyse, įtraukti į šį renginį ir Nacionalinės Jono Basanavičiaus premijos 2022 metų laureato Jono Vaiškūno pagerbimo šventę. Renginio organizavimas buvo aptartas sausio 17 d. EKGTT ir Aukštaitijos regioninės tarybos atstovų pasitarime, nutarta šiuo klausimu bendradarbiauti su Švenčionių rajono savivaldybe ir jai pavaldžiomis įstaigomis. 2023 m. vasario 24 d. įvyko Aukštaitijos atmintinų metų atidarymo ir Nacionalinės Jono Basanavičiaus premijos laureato Jono Vaiškūno pagerbimo iškilmės Švenčionių miesto kultūros centre (organizatoriai – Nalšios muziejus, Švenčionių miesto kultūros centras, EKGTT ir Aukštaitijos regioninė etninės kultūros globos taryba, partneris – Švenčionių rajono savivaldybė). Pirmoje renginio dalyje Aukštaitijos temai buvo skirti 3 pranešimai: „*Aukštaitijos reikšmė, praeitis ir dabartis*“ (doc. dr. Dalia Urbanavičienė, EKGTT); „*Aukštaitija viduramžių Lietuvos valstybėje*“ (dr. Tomas Baranauskas, Lietuvos istorijos institutas); „*Tradiciniai aukštaitiškos savasties ženklai*“ (Vitalija Vasiliauskaitė, Panevėžio kraštotyros muziejus). Meninėje renginio programoje dalyvavo kanklininkas Gediminas Žilys, Kupiškio kultūros centro folkloro ansamblio „Kupkėmis“ sutartinių atlikėjos, Biržų „Saulės“ gimnazijos folkloro ansamblio „Saulala“ ragų pūtėjų grupė, Švenčionėlių miesto kultūros centro sutartinių giedotojų kolektyvas „Lakiūtė“, Švenčionių miesto kultūros centro dainų ir šokių ansamblio „Aukštaitija“ šokėjų grupė bei šio kultūros centro Adutiškio skyriaus cimbolininkai S. Rumbutis ir D. S. Rumbutyte. Išsamiau apie renginį žr. <https://alkas.lt/2023/03/26/aukstaitijos-metu-atidarymas-svencionyse-i/>.



27 pav. Aukštaitijos metų atidarymo renginio Švenčionyse 2023-02-24 pradžia

Taryba ėmėsi ir svarbiausio Aukštaitijos metų užbaigimui skirto renginio organizavimo Seime, planuodama jo transliaciją internetu. Šis klausimas buvo aptariamasis Aukštaitijos regioninės tarybos rugsėjo 18 d. posėdyje, EKGTT sudarytos darbo grupės pasitarimuose spalio 19 ir 26 d. Organizuojant renginį bendradarbiauta su Seimo nariais ir Seimo nario V. Kanopos patarėja Liudvika Raslaniene, kreiptasi į Seimo kanceliariją EKGTT raštu 2023 m. spalio 30 d. Nr. S-218 „Dėl Aukštaitijos metams skirtos konferencijos surengimo LR Seime“.

Šis Aukštaitijos atmintinų metų baigiamasis renginys, kurį sudarė spaudos konferencija ir konferencija „Aukštaitijos ištakos ir tapatybės ženklai“, Seime buvo surengtas 2023 m. lapkričio 29 d. (organizatoriai – Seimo narys V. Kanopa, EKGTT ir Aukštaitijos regioninė taryba).

Spaudos konferencijoje „2023-ieji – Aukštaitijos vardo paviešinimo atmintini metai“ pasisakė Seimo laikinosios Etno bičiulių grupės pirmininkas Kęstutis Vilkauskas, EKGTT pirmininkė D. Urbanavičienė, Aukštaitijos regioninės tarybos pirmininkas Jonas Vaiškūnas.

Konferencijai „Aukštaitijos ištakos ir tapatybės ženklai“ vadovavo EKGTT pirmininkė D. Urbanavičienė ir Kupiškio rajono savivaldybės meras Algirdas Raslanas. Konferenciją pasveikino Seimo pirmininko pavaduotojai P. Saudargas ir J. Jarutis, Seimo Kultūros komiteto pirmininko pavaduotojas R. Šarknickas, Seimo laikinosios Etno bičiulių grupės pirmininkas K. Vilkauskas, Seimo nariai V. Kanopa ir E. Pupinis, Kupiškio rajono meras A. Raslanas. Konferencijoje buvo perskaityti šie pranešimai: „*Aukštaičiai ir jų kilmė*“ (akad., prof. dr. Eugenijus Jovaiša); „*Aukštaitijos ištakos, raida ir dabartis*“ (dr. doc. Dalia Urbanavičienė); „*Ar turėsime savitą Aukštaitijos herbą?*“ (Jonas Vaiškūnas); „*Aukštaičių patarmių ir šnektų įvairovė*“ (akad., prof., habil. dr. Bonifacas Stundžia); „*Aukštaitijos nematerialaus kultūros paveldo vertybės*“ (dr. Loreta Sungailienė). Muzikinę programą atliko folkloro ansambliai „Rags“ (vad. Daiva Adamkavičienė, Pasvalys), „Raskila“ (vad. Lina Vilienė, Panevėžys), vaikų ir jaunimo folkloro ansamblis „Seluona“ (vad. Diana Skvarčinskaitė, Zarasai), tradicinė kapela „Muzikantai iš pa Utenas“ ir Utenos meno mokyklos tradicinė kapela „Sietynėlis“ (vad. Rima Garsonienė). Konferencijos pabaigoje vyko diskusija ir rezoliucijos priėmimas (išsamiau apie Aukštaitijos metų uždarymo renginį žr. <https://alkas.lt/2023/11/27/seime-atmintinu-aukstaitijos-metu-baigiamasis-renginys/>).





28–32 pav. Aukštaitijos metų uždarymo renginio Seime 2023-02-29 akimirkos

Taryba 2023 m. gruodžio 22 d. raštu Nr. S-250 Seimui, LRT ir Aukštaitijos regiono savivaldybėms išsiuntė konferencijos „Aukštaitijos ištakos ir tapatybės ženklai“ rezoliuciją, kurioje primenama Aukštaitijos reikšmė Lietuvos valstybės istorijoje ir dabartiniame gyvenime, kviečiama saugoti per amžius susiformavusias itin savitas tradicijas ir imtis iniciatyvos puoselėjant regiono etnokultūrą.

EKGT atstovai dalyvavo ir kituose Aukštaitijos metams skirtuose renginiuose: pavyzdžiui, spalio 23 d. kultūros darbuotojams LNKC surengtame nuotoliniame seminare EKGT pirmininkė D. Urbanavičienė skaitė pranešimą „*Aukštaitijos etnografinio regiono ištakos ir raida, svarbiausi tapatybės ženklai*“; lapkričio 23 d. EKGT pirmininkė D. Urbanavičienė ir Aukštaitijos regioninės tarybos pirmininkas J. Vaiškūnas dalyvavo Aukštaitijos metų uždarymo renginyje Panevėžyje, o gruodžio 1 d. – Utenoje.

Taryba 2024 m. vasario 8 d. raštu Nr. S-73 užklausė Aukštaitijos regiono savivaldybes ir kitas institucijas, kokias priemones jos įgyvendino pažymėdamos atmintinus Aukštaitijos metus. Apibendrinusi atsakymus, Taryba 2023 m. įgyvendintų Aukštaitijos atmintinų metų priemonių suvestinę skelbia savo internetinėje svetainėje. Iš viso buvo įgyvendintos apie 222 įvairaus pobūdžio priemonės (festivaliai, šventės, renginių ciklai, dainų vakarai, parodos, konferencijos, seminarai, edukacijos, kursai, žygiai, stovyklos ir pan.).

**Dzūkijos (Dainavos) atmintinų metų įgyvendinimas, sklaida ir stebėseną.** Taryba 2023 m. sausio 13 d. raštais Nr. S-5 ir Nr. 6 „Dėl Dzūkijos (Dainavos) atmintinų metų“ kreipėsi į visas Dzūkijos (Dainavos) regiono savivaldybes, kviesdama skirti daugiau dėmesio šiam etnografiniam regionui, įgyvendinti į Dzūkijos (Dainavos) metų minėjimo 2023 metais veiksmų planą įtrauktas priemones, taip pat papildomas veiklas. Dzūkijos (Dainavos) regioninė taryba šio regiono atmintinų metų įgyvendinimo klausimus svarstė savo 3 posėdžiuose (sausio 24 d., rugsėjo 21 d. ir lapkričio 22 d.), inicijavo atmintinų metų svarbiausių atidarymo ir uždarymo renginių organizavimą.

2023 m. kovo 29 d. Alytaus miesto teatre įvyko Dzūkijos (Dainavos) metų atidarymo teatralizuotas renginys „Dzūkijos sakmė“, šio kūrinio autorė – etnografė O. Drobėlienė (EKGT ir



Dzūkijos (Dainavos) regioninės tarybos narė). Išsamiau apie šį renginį žr. <https://www.dainavoszodis.lt/2023/04/07/iskilmingai-atidaryti-dzukijos-dainavos-metai-2/>).



33–34 pav. Dzūkijos (Dainavos metų atidarymo renginio Alytuje 2023-03-29 akimirkos

Svarbiausias Dzūkijos (Dainavos) metų uždarymo renginys įvyko 2023 m. gruodžio 1 d. Varėnos kultūros centre (renginio organizatoriai – Varėnos kultūros centras ir Dzūkijos (Dainavos) regioninė etninės kultūros globos taryba, partneriai – Lietuvos nacionalinė filharmonija, Varėnos J. Čiurlionytės menų mokykla, M. K. Čiurlionio draugijos Senosios Varėnos skyrius, „Muzikos idėjos“; rėmėjai – LKT, Varėnos r. savivaldybė, S. Karoso labdaros paramos fondas). Renginio programa apėmė teatralizuoto kūrinio „Dzūkiška saktmė apie Džievulį ir žmogelį“ premjerą (kompozitorius Giedrius Svilainis, idėjos autorius ir dirigentas Robertas Beinaris, libretas Juozo Žitkausko, režisierius Vytautas Rumšas) ir tautodailininkės Dianos Lukošūnaitės karpinių parodą „Dainavos krašto padavimai karpiniuose“.

Taryba 2024 m. vasario 8 d. raštu Nr. S-74 užklausė Dzūkijos (Dainavos) regiono savivaldybes ir kitas institucijas, kokias priemones jos įgyvendino pažymėdamos atmintinus Dzūkijos (Dainavos) metus. Apibendrinusi atsakymus, Taryba 2023 m. įgyvendintų Dzūkijos (Dainavos) atmintinų metų priemonių suvestinę skelbia savo internetinėje svetainėje.

**Žirgo atmintinų metų įgyvendinimas, sklaida ir stebėseną.** Taryba 2022 m. gruodžio 13 d. nutarimu Nr. TN-14 patvirtino Žirgo metų minėjimo 2023 metais veiksmų planą, kurio priemonės įgyvendinti pasisiūlė Žemės ūkio ministerija (toliau – ŽŪM), ŠMSM, Lietuvos mokinių neformalaus švietimo centras (toliau – LMNŠC), LRT, Žemaitukų arklių augintojų asociacija (toliau – ŽAAA), Lietuvos žirginio sporto federacija, UAB Lietuvos žirgynas, VDU Žemės ūkio akademija, Lietuvos liaudies buities muziejus, Lietuvos nacionalinis muziejus, Vytauto Didžiojo karo muziejus, Arkliaus muziejus, Žemaičių dailės muziejus, įvairios savivaldybės (Zarasų, Plungės, Širvintų ir kt.) bei joms pavaldžios įstaigos, nevyriausybines organizacijas ir kt.

Taryba 2023 m. vasario 10 d. raštu Nr. S-44 „Dėl kvietimo pažymėti Žirgo metus“, bendradarbiaudama su ŠMSM, kreipėsi į visas bendrojo ugdymo mokyklas, kviesdama pažymėti Žirgo metus – aktualizuoti žirgo temą ugdymo procese, diskutuoti apie nacionalines žirgų veisles bei žirgo reikšmę lietuvių papročiuose, tautosakoje, folklore, Lietuvos valstybės heraldikoje.

2023 m. lapkričio 6–7 dienomis buvo surengta mokslinė-praktinė konferencija „Žirgas lietuvių kultūroje“ Adomo Mickevičiaus viešojoje bibliotekoje, Vilniuje (organizatorius – Vilniaus etninės kultūros centras, EKG – renginio partnerė). Konferencijoje buvo aptartos žirgo ir jo simbolikos reikšmės bei prasmės įvairiose lietuvių etninės kultūros srityse, svarba senojoje ir šiuolaikinėje lietuvių kultūroje. Konferencijos vaizdo įrašą žr. <https://www.youtube.com/playlist?list=PLp0LsHecK7AJtIKyqE6VkNc2PCDDXFqA>.



Žirgo metų įgyvendinimo plane buvo numatyta, kad moksleivių piešinių apie žirgą konkursą surengs LMNŠC, tačiau šią įstaigą reformavus į Lietuvos neformaliojo švietimo agentūrą (toliau – LNŠA) buvo panaikintas Etninės kultūros skyrius, todėl LNŠA negalėjo šios priemonės įgyvendinti. Taryba 2023 m. rugsėjo 12 d. posėdyje nutarė ieškoti kitų konkurso organizatorių. Konkursą organizuoti sutiko LEKUS, kuri su partneriais EKG T ir ŽAAA surengė moksleivių paveikslų konkursą „Mano žirgas“. Konkursui buvo pateikta 1000 piešinių iš visos Lietuvos, kuriuos vertino LEKUS ir EKG T sudaryta komisija (Lietuvos dailininkų sąjungos narys V. Kašinskas, LNK C tautodailės specialistė A. Valiukevičienė, neformaliojo švietimo mokytoja grafikė V. Galdikaitė, Aukštaitijos nacionalinio parko vyriausioji specialistė G. Šukytė, Radviliškio dailės mokyklos mokytoja metodininkė I. Ginkevičiūtė), išrinkusi 30 laureatų. Konkurso „Mano žirgas“ baigiamasis renginys įvyko 2024 m. sausio 26 d. Baisogalos dvare (Radviliškio r.). Buvo paskelbti konkurso rezultatai, laureatai apdovanoti ŽAAA įsteigtais prizais. Laureatų piešinių parodą nutarta nuolat eksponuoti EKG T patalpose.



35 pav. Moksleivių piešinių konkurso „Mano žirgas“ laureatų piešinių paroda

Taryba 2024 m. vasario 8 d. raštais Nr. S-73, S-74, S-75 užklausė Žirgo metų įgyvendinimo plano vykdytojus, kokias priemones jie įgyvendino pažymėdami šiuos atmintinus metus. Apibendrinusi atsakymus, Taryba 2023 m. įgyvendintų Žirgo metų priemonių suvestinę skelbia savo internetinėje svetainėje.

**Klaipėdos krašto atmintinų metų įgyvendinimas, sklaida ir stebėseną.** Vykdydamos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2022 m. gegužės 4 d. nutarimu Nr. 462 patvirtintą Klaipėdos krašto metų planą, EKG T ir Mažosios Lietuvos regioninė taryba įgyvendino KM remiamą 2022–2023 m. projektą – renginių ciklą „Susipažinkime – mes iš etnografinio Mažosios Lietuvos regiono“. 2023 metams šiam projektui įgyvendinti KM skyrė tik 2600 Eur (vietoj prašytos per 15 700 Eur sumos), todėl buvo nutarta atsisakyti planuotų renginių Aukštaitijoje ir Suvalkijoje (Sūduvoje), daugiausia dėmesio skirti atmintinų Klaipėdos metų baigiamojo renginio organizavimui LNMMB Vilniuje. Šio baigiamojo atmintinų metų renginio organizavimo klausimai buvo aptarti Mažosios Lietuvos regioninės tarybos posėdyje rugsėjo 21 d., buvo parengta bei patvirtinta EKG T ir KM sutartis dėl projekto įgyvendinimo, vyko intensyvūs renginio organizavimo derinimo darbai su LNMMB.

2023 m. lapkričio 24 d. Vilniuje LNMMB patalpose buvo surengtas Klaipėdos krašto atmintinų metų baigiamasis renginys, kurį sudarė konferencija „Etnografinio Mažosios Lietuvos regiono kultūrinis savitumas“, paroda ir koncertas (organizatoriai – EKG T, Mažosios Lietuvos regioninė taryba ir LNMMB, partneriai – Klaipėdos miesto savivaldybė, Klaipėdos universitetas, Šilutės Hugo Šojaus muziejus, Pagėgių savivaldybės Martyno Jankaus muziejus).

Konferencija buvo transliuojama internetu (žr. [https://www.youtube.com/watch?v=r\\_f4C-nKODo&ab\\_channel=Lietuvosnacionalin%C4%97MartynoMa%C5%B0vydobiblioteka](https://www.youtube.com/watch?v=r_f4C-nKODo&ab_channel=Lietuvosnacionalin%C4%97MartynoMa%C5%B0vydobiblioteka)). Joje buvo perskaityti šie pranešimai: „Klaipėdos krašto istorija“ (doc. dr. Silva Pocytė, KU); „Lietuvininkų tarmė ir jos išsaugojimo galimybės“ (Indrė Skablauskaitė, Šilutės Hugo Šojaus muziejus); „Etnografinio Mažosios Lietuvos regiono tautinis kostiumas“ (Liudvika Burzdžiuvienė, Pagėgių sav. Martyno Jankaus muziejus); „Choreografinis Mažosios Lietuvos palikimas ir papročių savitumas“ (doc. dr. Dalia Urbanavičienė, EKG); „Klaipėdos krašto kulinarinis paveldas: autentiškumo paieškos ir tradicijų tąsa“ (prof. dr. Dalia Kiseliūnaitė, KU). Konferencijos pabaigoje vyko diskusija „Etnografinio Mažosios Lietuvos regiono kultūrinio savitumo plėtotės galimybės“, priimta rezoliucija dėl etnografinio Mažosios Lietuvos regiono savitumo išsaugojimo.



36 pav. Klaipėdos krašto metų užbaigimui skirtos konferencijoje 2023-11-24 vykusios diskusijos „Etnografinio Mažosios Lietuvos regiono kultūrinio savitumo plėtotės galimybės“ dalyviai

Meninę renginio dalį atliko Klaipėdos miesto savivaldybės etnokultūros centro folkloro ansambliai „Alka“, „Alkiukai“, „Kuršių ainiai“, „Kuršiukai“. LNMMB erdvėse buvo eksponuojama dr. Elenos Matulionienės ir Ievos Matulionytės parengta etnografinio Mažosios Lietuvos regiono delmonų rekonstrukcijų paroda.



37 pav. Klaipėdos krašto metų užbaigimui skirto renginyje 2023-11-24 vykusio koncerto akimirka

Taryba 2023 m. gruodžio 6 d. raštu Nr. S-246 „Dėl konferencijos „Etnografinio Mažosios Lietuvos regiono kultūrinis savitumas“ rezoliucijos“ išplatino konferencijos rezoliuciją, kuria pakvietė etnografinio Mažosios Lietuvos regiono savivaldybes, mokslo, kultūros, švietimo,

turizmo įstaigas ir bendruomenes, kai kurias valstybines institucijas imtis iniciatyvos puoselėjant regiono etninę kultūrą. LKT, susipažinusi su priimta rezoliucija, 2023 m. gruodžio 12 d. rašte Nr. S-286(4.6Mr) atsakė, kad palaiko iniciatyvą telkti dėmesį ir stiprinti etnografinio Mažosios Lietuvos regiono savitumo pažinimą, kviečia teikti paraiškas projektų finansavimui 2024 m.

Apibendrinusi atmintiniais Klaipėdos krašto metais vykusius svarbiausius etnokultūrinius renginius ir kitas įgyvendintas priemones (iš viso 32), Taryba 2022–2023 m. įgyvendintų Klaipėdos krašto atmintinų metų etnokultūrinių priemonių suvestinę skelbia savo internetinėje svetainėje.

### **2.5.1. Siūlymų teikimas dėl atmintinų dienų statuso suteikimo**

Taryba 2023 m. kovo 1 d. posėdyje svarstė siūlymus dėl Lietuvos Respublikos atmintinų dienų įstatymo papildymo naujomis atmintinomis dienomis. Šie siūlymai buvo pateikti Tarybos 2023 m. gegužės 4 d. raštu Nr. S-118 Seimo Laisvės kovų ir valstybės istorinės atminties komisijai atkreipiant dėmesį, kad Atmintinų dienų įstatyme trūksta dėmesio tradicinėms kalendorinėms šventėms, turinčioms didelę vertę ir reikšmę visuomenės gyvenime. Taryba pasiūlė į Atmintinų dienų sąrašą įtraukti Sutartinių (lapkričio 16 d.), Tautinio kostiumo (liepos 6 d.), Tarmių (vasario 21 d.), Tautodailės (lapkričio 26 d.) atmintinas dienas. Taryba išreiškė nuomonę, kad būtina įtraukti į Atmintinų dienų įstatymą ir šias kalendorinių švenčių dienas: Trijų Karalių, Šv. Agotos, Užgavėnių, Jurginių (Jorės, Pergrubijaus), Verbų sekmadienio, Didžiojo ketvirtadienio, Didžiojo penktadienio, Didžiojo šeštadienio, Atvelykio, Sekminių, Šv. Martyno.

Atsižvelgiant į Tarybos siūlymą, Seimas patvirtino Lietuvių polifoninių dainų – sutartinių dieną (lapkričio 16 d.) pagal Seimo nario R. Šarknicko pateiktą Atmintinų dienų įstatymo pakeitimo projektą.

## **2.6. Etninės kultūros ir jos puoselėtojų prestižo visuomenėje kėlimas**

Taryba 2023 m. ir toliau teikė siūlymus dėl Nacionalinės Jono Basanavičiaus premijos teikimo, organizavo šios premijos 2022 metų laureato pagerbimo renginį, svarstė ir teikė siūlymus dėl kitų premijų už etnokultūrinę veiklą.

### **2.6.1. Siūlymų teikimas dėl Nacionalinės Jono Basanavičiaus premijos**

**Nacionalinės Jono Basanavičiaus premijos 2022 metų laureato pagerbimo renginio organizavimas.** 2023 m. pradžioje Taryba aktyviai ėmėsi Nacionalinės Jono Basanavičiaus premijos (toliau – Premija) 2022 metų laureato Jono Vaiškūno viešinimo veiklą. Sausio 10 d. Tarybos posėdyje nutarta Premijos laureato darbų viešinimo renginį organizuoti Švenčionyse vasario 24 d. priderinant prie Aukštaitijos metų atidarymo renginio.

**Tarybos išvada dėl Nacionalinės Jono Basanavičiaus premijos nuostatų keitimo.** 2023 m. kovo 28 d. neeiliniame Tarybos posėdyje svarstytas KM parengtas teisės akto projektas Nr. 23-3944 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 m. rugpjūčio 2 d. nutarimo Nr. 640 „Dėl nacionalinės Jono Basanavičiaus premijos įsteigimo ir nacionalinės Jono Basanavičiaus premijos nuostatų patvirtinimo pakeitimo“ (toliau – Premijos nuostatų keitimo projektas). Atkreiptas dėmesys, kad Premijos nuostatų keitimo projektas pateiktas be lydraščio ir paaiškinimo, kodėl

Premijos nuostatus reikia keisti. Pasiūlytų keitimų esmė – Premijos komisijos sudarymas: šiuo metu iš 9 Komisijos narių 2 skiria Kultūros ministras iš Premijos laureatų, o 7 narius – EKG, išrinkdama savo posėdyje slaptu balsavimu atsižvelgdama į savo padalinių etnografiniuose regionuose ir kitų institucijų siūlymus; pagal Premijos nuostatų keitimo projektą visus 9 Premijos komisijos narius parinktų kultūros ministras, suderinęs su KM Etninės kultūros ir nematerialaus kultūros paveldo taryba (toliau – KM taryba). Taryba atkreipė dėmesį, kad KM taryba pagal jos nuostatus gali teikti siūlymus tik dėl KM įsteigtų premijų, tuo tarpu Premiją įsteigė Vyriausybė. Aptarusi šiuos argumentus, EKG nutarė nepritari KM siūlomam teisės akto projektui Nr. 23-3944.

Savo sprendimą dėl nepritarimo Premijos nuostatų keitimo projektui EKG pateikė ministerijai 2023 m. balandžio 4 d. raštu Nr. S-75 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo projekto derinimo“ pabrėždama, kad nėra jokio pagrindo keisti kvalifikuotai parengtus dabartinius Premijos nuostatus, atitinkančius Etninės kultūros valstybinės globos pagrindų įstatymą ir pabrėžiančius Vyriausybės įsteigtos Jono Basanavičiaus premijos tęstinumą jau daugiau kaip 30 metų (apimant valstybinės premijos įsteigimą 1992 m. ir nacionalinės premijos statuso suteikimą 2017 m.). Atsižvelgiant į tai, kad Etninės kultūros valstybinės globos pagrindų įstatyme įtvirtinta nuostata, jog Vyriausybė privalo suderinti Premijos nuostatus su EKG, šis KM parengtas Premijos nuostatų projektas Vyriausybei pateiktas nebuvo.

**Premijos 2023 metų laureato rinkimai ir jo pagerbimo šventės organizavimas.** Renkant Premijos 2023 metų laureatą, į Premijos komisiją deleguoti EKG atstovai dalyvavo komisijos posėdžiuose spalio 16 d. ir lapkričio 13 d.

Taryba 2023 m. gruodžio 12 d. posėdyje svarstė Premijos 2023 metų laureatės doc. dr. Daivos Vaitkevičienės pagerbimo renginio organizavimo klausimą. Nutarta pritarti siūlymui šį renginį surengti Lietuvių literatūros ir tautosakos institute 2024 m. vasario 23 d. (vėliau LLTI prašymu renginys perkeltas į vasario 15 d.).

### **2.6.2. Siūlymų teikimas dėl premijų skyrimo už etninės kultūros plėtrą**

2023 m. Taryba ir regioninės tarybos teikė kandidatūras įvairioms premijoms ir apdovanojimams gauti, plėtojo iniciatyvas skirti regioninės tarybos apdovanojimus atitinkamo etnografinio regiono etninės kultūros puoselėtojams.

**Premija už tradicinės kultūros ir nematerialaus kultūros paveldo puoselėjimą.** Aukštaitijos regioninė taryba pateikė siūlymus KM skirti premiją už etninės kultūros ir nematerialaus kultūros paveldo puoselėjimą šiems kandidatams: Aukštaitijos nacionalinio parko kultūrologei Sigutei Mudinienei (Aukštaitijos regioninės tarybos 2023 m. lapkričio 8 d. raštas Nr. S-229) ir Valakėlių skyriaus kultūrinių veiklų organizatorei Linai Bartašienei bei meno kolektyvų vadovui Albertui Bartašiui (Aukštaitijos regioninės tarybos 2023 m. lapkričio 15 d. raštas Nr. S-235). Abiem pasiūlytiems kandidatams premija skirta.

**Kandidatų siūlymas kitoms premijoms ar apdovanojimams gauti.** Aukštaitijos regioninė taryba 2023 m. rugsėjo 27 d. raštu Nr. S-183 „Dėl sėkmingiausiai dirbančių tradicinių amatininkų“ kreipėsi į VšĮ Kaimo verslų ir rinkų plėtros agentūrą, pateikdama audėjos D. Bernotaitės-Janušienės kandidatūrą už Aukštaitijos tradicinės tekstilės puoselėjimą ir tradicinio audimo mokymus sėkmingiausiai dirbančių tradicinių amatininkų premijai gauti (premija nebuvo skirta).



Taryba 2023 m. gruodžio 27 d. raštu Nr. S-251 pateikė siūlymą LNKC skirti „Aukso paukštės“ apdovanojimą „Geriausio krašto kolektyvo bei vadovo“ nominacijoje Zarasų rajono savivaldybės kultūros centro folkloro ansamblui „Seluona“ (apdovanojimas skirtas).

Taryba 2023 m. rugsėjo 12 d. posėdyje svarstė siūlymą teikti G. Kakaro kandidatūrą Nacionalinei kultūros ir meno premijai gauti. Nutarta šį klausimą aptarti Aukštaitijos regioninėje taryboje ir derintis dėl teikimo su Lietuvos mokslų akademija. Aptarus šį klausimą Aukštaitijos regioninėje taryboje pritarta nuomonei, kad G. Kakaro kandidatūrą labiausiai tiktų teikti Lietuvos etnokosmologijos muziejui. Dėl to Taryba 2023 m. spalio 5 d. raštu Nr. S-187 „Dėl Gunaro Kakaro kandidatūros pateikimo nacionalinei ir kultūros ir meno premijai gauti“ kreipėsi į Lietuvos etnokosmologijos muziejų, siūlydama teikti G. Kakaro kandidatūrą Nacionalinei kultūros ir meno premijai gauti, o iš Tarybos pusės pažadėdama parengti rekomendaciją apie G. Kakaro veiklą plėtojant etninės kultūros gyvybingumą.

**Regioninių tarybų iniciatyvos apdovanoti regione veikiančius etninės kultūros puoselėtojus.** Žemaitijos regioninė taryba jau daug metų kasmet skiria savo apdovanojimus šio etnografinio regiono kultūros puoselėjimui nusipelnusiems asmenims. 2023 m. nutarta aiškiau apibrėžti laureatų rinkimo ir pagerbimo organizavimo tvarką. Šis klausimas, taip pat siūlomos kandidatūros 2023 metų apdovanojimui buvo aptartos Žemaitijos regioninės tarybos posėdyje rugsėjo 22 d. Išrinktų Žemaitijos etninės kultūros puoselėtojų pagerbimo šventė surengta 2023 m. gruodžio 7 d. Skuodo rajono savivaldybės R. Granausko viešojoje bibliotekoje:



38 pav. Žemaitijos etninės kultūros puoselėtojų pagerbimo šventės dalyviai

Sekdama Žemaitijos regioninės tarybos pavyzdžiu, Dzūkijos (Dainavos) regioninė taryba posėdyje lapkričio 22 d. aptarė klausimą dėl dzūkų apdovanojimų už nuopelnus etninės kultūros srityje, buvo pristatytas kuriamų nuostatų projektas.

Ši idėja patiko ir Suvalkijos (Sūduvos) regioninei tarybai, kuri gruodžio 20 d. savo posėdyje patvirtino Sūduvos etninės kultūros puoselėtojų pagerbimo nuostatus ir vertinimo komisijos sudėtį.

### **2.6.3. Etninės kultūros ir nematerialaus kultūros paveldo svarbos visuomenei vertinimo metodikos rengimas**

Taryba 2023 m. balandžio 18 d. posėdyje svarstė Etninės kultūros ir nematerialaus kultūros paveldo svarbos visuomenei indekso vertinimo metodikos parengimo klausimą – ši priemonė įtraukta į Kultūros paveldo išsaugojimo ir aktualizavimo politikos 2020–2024 metų



įgyvendinimo plano 1.4.2 uždavinį. Posėdyje dalyvavo Pilietinės galios indekso metodikos rengėja prof. dr. Ainė Ramonaitė. Ji atkreipė dėmesį, kad Pilietinės galios indekso metodikoje etninei kultūrai dėmesio praktiškai nėra, tačiau EKG T gali pateikti siūlymus ilgalaikiai reprezentatyviai apklausai LIST („Lietuvos ilgalaikis socialinis tyrimas“), kurią rengia Vyriausybė, STRATA bei Statistikos departamentas, ši apklausa bus įtraukta į strategijos „Lietuva 2050“ įgyvendinimą. Taryba nutarė sudaryti darbo grupę siūlymams dėl etninės kultūros srities klausimų pateikimo LIST apklausai. Gegužės 12 d. buvo surengtas EKG T darbo grupės pasitarimas su Aine Ramonaite dėl LIST papildymo klausimais apie etninę kultūrą. Išgryninti Tarybos siūlymai buvo pateikti A. Ramonaitei el. paštu.

#### **2.6.4. Etninės kultūros ir nematerialaus kultūros paveldo srityje veikiančių organizacijų sąvado sudarymas**

EKG T kartu su LNK C pagal Kultūros paveldo plano 1.2.4 uždavinį turi sudaryti etninės kultūros ir nematerialaus kultūros paveldo srityje veikiančių organizacijų sąvadą (toliau – NVO sąvadas). NVO sąvado sudarymo klausimas 2023 m. svarstytas Tarybos posėdžiuose vasario 21 d., birželio 13 d. ir spalio 10 d.

Be to, Taryba vasario 21 d. posėdyje aptarė etninės kultūros srityje veikiančių NVO santykį su meno kūrėjų statusą turinčiomis NVO, taip pat etnokultūrinių NVO galimybes gauti paramą iš Lietuvos kultūros tarybos programų „Meno kūrėjų organizacijų strateginis finansavimas“ ir „Kultūros organizacijų strateginis finansavimas“. Konstatuota, kad etnokultūrinės NVO negali gauti finansavimo nė vienoje programoje, išskyrus meno kūrėjų organizacijos statusą turinčią tautodailininkų asociaciją. Nutarta sudarant etninės kultūros srityje veikiančių NVO sąvadą atlikti šių organizacijų apklausą siekiant išsiaiškinti jų būklę (ar turi etatus, pastovų biudžetą ir pan.).

Ruošiantis NVO sąvado sudarymui, pirmiausia buvo parengta apklausos lentelė ir išplatinta regioninėms taryboms. Birželio 13 d. EKG T posėdyje nutarta patobulinti NVO sąvado sudarymo formą, pateikti ją užpildyti EKG T nariams. Kilus neaiškumams ir pasiūlymams dėl NVO sąvado sudarymo organizavimo, nuspręsta sudaryti darbo grupę, kuri birželio 29 d. surengė posėdį dėl NVO sąvado sudarymo ir apklausos. Nutarta į NVO sąvadą įtraukti tik visuomenės įsteigtus juridinius asmenis – asociacijas ir viešąsias įstaigas, tačiau be kaimo ir kitų bendruomenių, nes jų veikla turi platesnius tikslus, tarp kurių etninės kultūros puoselėjimas yra tik dalis.

NVO sąvado sudarymo klausimas buvo aptartas regioninių tarybų posėdžiuose: gegužės 30 d. ir gruodžio 20 d. – Suvalkijos (Sūduvos) regioninės tarybos; birželio 9 d. ir rugsėjo 18 d. – Aukštaitijos regioninės tarybos; birželio 12 d. ir rugsėjo 21 d. – Mažosios Lietuvos tarybos; birželio 13 d. ir rugsėjo 21 d. – Dzūkijos (Dainavos) regioninės tarybos; gegužės 29 d. ir rugsėjo 22 d. – Žemaitijos regioninės tarybos. Be to, šis klausimas svarstytas rugsėjo 29 d. Jonavoje vykusiame bendrame EKG T ir regioninių tarybų posėdyje. 2023 m. kiekviena regioninė taryba parengė savo etnografiniame regione veikiančių etninės kultūros srityje NVO sąvadus.

Spalio 10 d. Taryba aptarė papildytą NVO sąvado projektą ir siūlymus dėl šių NVO apklausos vykdymo. Nutarus šį sąvadą papildyti ir patobulinti anketą, darbai nusitęsė į 2024 metus.

### **2.7. Etninės kultūros sklaida viešosiose erdvėse ir žiniasklaidoje**

2023 metais, kaip ir kasmet, Taryba daug dėmesio skyrė etninės kultūros sklaidai viešosiose erdvėse ir žiniasklaidoje, nuosekliai ir operatyviai teikdama informaciją apie savo vykdomus

darbus BNS Spaudos centrai, nacionalinei ir regioninei žiniasklaidai, vykdydama papildomus etninės kultūros sklaidos projektus.

### **2.7.1. Lietuviškų papročių, muzikos ir simbolikos sklaidos per tradicines šventes viešosiose erdvėse inicijavimas, stebėseną**

**Patriotinių dainų sklaida valstybinių švenčių proga.** Taryba 2023 m. sausio 10 d. posėdyje aptarė patriotinių dainų sklaidą artėjant Sausio 13-osios, Vasario 16-osios ir Kovo 11-osios šventėms. Nutarta atrinkti laisvės kovų dainas ir tartis su atlikėjais dėl leidimo nemokamai jas transliuoti mokyklose Sausio 13-osios, Vasario 16-osios ir Kovo 11-osios švenčių proga, parengti laisvės kovų dainų su žodžiais virtualų rinkinį, kelti laisvės kovų dainos konkurso idėją. Šis darbas buvo atliekamas bendradarbiaujant su asociacija AGATA.

Taryba 2023 m. kovo 3 d. raštu Nr. S-55 „Dėl Lietuvos laisvės gynėjų folkloro ir postfolkloro“ kreipėsi į Lietuvos mokyklas, kartu su ŠMSM kviesdama Kovo 11-osios proga transliuoti mokyklų erdvėse Lietuvos laisvės gynėjų dainų, atliekamų folkloro ir postfolkloro grupių, įrašus naudojantis specialiai tam sukurtu grojaraščiu „Laisvės gynėjų dainos“ asociacijos AGATA platformoje „Pakartot“.

**Vėlinių ir Helovino klausimas.** Taryba 2023 m. spalio 10 d. posėdyje svarstė klausimą dėl Helovino populiarėjimo užgožiant Vėlinių tradicijas ir keičiant tradicinę pagarbų požiūrį į mirusiuosius. Nutarta kreiptis į mokyklas su siūlymu labiau akcentuoti Vėlinių tradicijas. Taryba 2023 m. spalio 16 d. savivaldybių kultūros ir švietimo skyriams išplatino raštą Nr. S-191 „Dėl Vėlinių ir Helovino“, kviesdama Lietuvos mokyklas ir kultūros įstaigas vengti demonizuoto pobūdžio Helovino renginių organizavimo ar skatinimo juose dalyvauti, pasiūlė Vėlinių laikotarpiu daugiau dėmesio parodyti būtent savo krašto papročiams, kurių esmė – atminti ir pagerbti išėjusiuosius.

Šis Tarybos siūlymas sulaukė didžiulio atgarsio, nemažai mokyklų ir kultūros įstaigų atšaukė planuotus Helovino renginius. Kilo didžiulis susidomėjimas ir žiniasklaidoje: pavyzdžiui, EKG T pirmininkė D. Urbanavičienė buvo pakviesta pasisakyti rengiant reportažus dėl Vėlinių ir Helovino įvairiose žiniasklaidos priemonėse – Žinių radijuje (spalio 24 d.), LRT, LNK ir 15 min. (spalio 25 d.), Lietuvos radijuje (spalio 27 d.).

**Lietuviškų tradicijų ir simbolių populiarinimas advento ir kalėdiniu laikotarpiu.** Taryba 2023 m. lapkričio 14 d. posėdyje svarstė siūlymus puoselėti lietuviškas tradicijas advento ir kalėdiniu laikotarpiu. Nutarta kviesti bendruomenes prikelti vietines advento ir Kalėdų tradicijas, sudaryti darbo grupę dėl pasirengimo konkursui renkanti lietuviškiausiai puoselėjančias kalendorinių švenčių tradicijas savivaldybes.

### **2.7.2. Etninės kultūros sklaida EKG T svetainėje ir socialiniuose tinkluose**

Be minėtų viešinimo veiklų populiarinant lietuviškus papročius, muzikinį folklorą ir simboliką per tradicines šventes, Taryba 2023 metais vykdė ir kitą etninės kultūros sklaidą EKG T svetainėje ir socialiniuose tinkluose:

- Gegužės mėn. parengtas ir EKG T socialiniuose tinkluose bei žiniasklaidoje paskelbtas Lietuvos vasaros etnoringinių gidų, kurio informacija buvo atnaujinama visą vasarą, papildant aktualiomis naujienomis;

- Gegužės pabaigoje parengtas ir paskelbtas 2023 m. vasarą vyksiančių etnokultūrinių vasaros stovyklų gidas, informacija apie jį paskelbta EKGTT socialiniuose tinkluose ir žiniasklaidoje;
- Nuosekliai viešinta informacija apie Lietuvos mokinių etninės kultūros olimpiados eigą, dalyvius ir laimėtojus.
- EKGTT svetainėje pateikta atnaujinta informacija apie Lietuvos etnografinių regionų žemėlapi, kuri papildyta kitais žemėlapiais pagal įvairias etnokultūrinio paveldo sritis (tarmes, muzikinį folklorą, drabužius, maistą, kraštovaizdį, architektūrą ir kt.).
- Visus metus viešinta informacija apie svarbiausius atmintiniams Aukštaitijos, Dzūkijos (Dainavos), Klaipėdos krašto ir Žirgo metams skirtus renginius, kitas susijusias aktualijas.
- EKGTT svetainėje ir per regionines tarybas buvo viešinami Baltų vienybės dienos minėjimo renginiai etnografiniuose regionuose, savivaldybės skatinamos prisijungti prie Baltų vienybės sąsąukos ir teikti duomenis bendram sąsąukos žemėlapiui.
- Etninės kultūros globos tarybos „Facebook“ paskyroje visus metus skelbti pranešimai apie kalendorines tradicines šventes, viešinti su jomis susiję įvairių įstaigų ir organizacijų sukurti projektai.
- Regioninių tarybų – Aukštaitijos, Dzūkijos (Dainavos), Suvalkijos (Sūduvos), Mažosios Lietuvos ir Žemaitijos – „Facebook“ paskyrose skleista informacija apie šių regionų tradicinę kultūrą.

## **2.8. Lietuvių etninės kultūros globa bei plėtra užsienyje**

Ši Tarybos veiklos kryptis buvo įgyvendinama bendradarbiaujant su Pasaulio lietuvių bendruomene (toliau – PLB), Seimo ir PLB komisija, Užsienio reikalų ministerija (toliau – URM), atskiriomis užsienio lietuvių bendruomenėmis ir organizacijomis.

### **2.8.1. Diskusijos dėl etninės kultūros būklės užsienio lietuvių bendruomenėse vertinimo inicijavimas**

Tarybos ekspertai atkreipė dėmesį, kad URM atliekama užsienio lietuvių apklausa dėl tautinės tapatybės puoselėjimo yra ribota, nes iš esmės remiasi tik lietuvių kalbos išsaugojimo klausimais, o apie etnokultūrinių tradicijų puoselėjimą užsimenama pernelyg apibendrintai ir neaiškiai. Taryba nutarė inicijuoti etninės kultūros būklės užsienio lietuvių bendruomenėse vertinimą bendradarbiaujant su LNKCC, PLB ir URM.

2023 metais Taryba sukūrė pirminį apklausos „Lietuviškų tradicijų puoselėjimas Pasaulio lietuvių bendruomenėse“ klausimyno projektą, kuris buvo aptartas su Australijos lietuvių bendruomenės pirmininke Rasa Mauragis. Tęsiant šį darbą 2024 m. klausimynas bus tobulinamas, derinamas su URM.

### **2.8.2. Bendradarbiavimas su lietuvių bendruomenėmis bei organizacijomis iševijoje**

2023 m. Tarybos nariai sėkmingai tęsė bendradarbiavimą su PLB, atskiriomis užsienio lietuvių bendruomenėmis. EKGTT pirmininkė D. Urbanavičienė dalyvavo Seimo ir PLB komisijos posėdžiuose balandžio 26–27 d. ir lapkričio 14 d.

Dalyvaudama Seimo ir PLB komisijos posėdyje balandžio 26 d., EKG T pirmininkė D. Urbanavičienė pasiūlė įtraukti į Lietuvos diasporos politikos strateginių gairių „Globali Lietuva“ 2022–2030 m. įgyvendinimo veiksmų planą 2024–2026 m. (toliau – Globalios Lietuvos planas) kai kurias EKG T veiklas. Šiam siūlymui komisija pritarė. Taryba gegužės 9 d. posėdyje aptarė Globalios Lietuvos planui siūlomas EKG T veiklas, kurios buvo aptartos su URM Globalios Lietuvos departamento Diasporos politikos koordinavimo skyriaus vedėja Audrone Želniene. Taryba pritarė šioms EKG T įsipareigojimams įgyvendinant Globalios Lietuvos planą: 1) atlikti 2024 m. Lietuvos diasporos apklausą etninės kultūros puoselėjimo klausimais; 2) bendradarbiaujant su įvairiomis institucijomis kasmet surengti po 1 nuotolinį seminarą užsienio lietuviams; 3) pasirūpinti, kad Olimpiadoje kasmet dalyvautų ne mažiau kaip 3 užsienio lietuvių atstovai. Šiuos sprendimus Taryba 2023 m. gegužės 10 d. raštu Nr. S-122 „Dėl Etninės kultūros globos tarybos įsitraukimo į Lietuvos diasporos politikos strateginių gairių „Globali Lietuva“ 2022–2030 metų įgyvendinimo veiksmų planą 2024–2026 m.“ pateikė URM Diasporos politikos koordinavimo skyriui. Pasiūlytos EKG T veiklos buvo įtrauktos į Lietuvos diasporos politikos strateginių gairių „Globali Lietuva“ 2022–2030 metų įgyvendinimo veiksmų planą 2024–2026 m., patvirtintą Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministro 2024 m. sausio 31 d. įsakymu Nr. V-52.

Bendradarbiaujant su užsienio lietuvių bendruomenėmis 2023 m. buvo sudarytas užsienyje saugomų lietuvių folkloro garso įrašų ir archyvinių dokumentų fondų sąrašo pirminis variantas (žr. išsamiau Ataskaitos 2.3.3 skyrelyje).

2023 metais Taryba užsienio lietuvių bendruomenėms pateikė informaciją apie vykstančias vasaros stovyklas Lietuvoje, apie Lietuvoje rengiamą Olimpiadą, taip pat buvo sudaryta ir išsiųsta tautosakos rinktinė Joninių tema.

### **2.8.3. Bendradarbiavimas su Lenkijos lietuvių etninės kultūros draugija ir kitomis lietuvių bendruomenėmis etninėse lietuvių žemėse**

Lenkijos lietuvių etninės kultūros draugijos (toliau – LLEKD) atstovai 2023 metais buvo įtraukti į EKG T regioninių tarybų sudėtį: į Dzūkijos (Dainavos) regioninę tarybą deleguota Anastazija Sidarienė (ji tapo viena iš regioninės tarybos pirmininko pavaduotojų), o į Suvalkijos (Sūduvos) regioninę tarybą – Aldona Vaicekauskienė.

2023 m. Taryba bendradarbiavo su LLEKD įvairiais klausimais. Tarybos atstovė N. Balčiūnienė nuolat dalyvavo nuotoliniuose ir kontaktiniuose LLEKD posėdžiuose, kuriuose teikė konsultacijas, kvietė dalyvauti Lietuvoje vykstančiuose renginiuose ir kitose veiklose, aptarė aktualius Lenkijos lietuvių klausimus su Lietuvių namų Užsienio lietuvių skyriaus specialistais, su Seimo nariais.

Atsižvelgdamas į Tarybos siūlymus, Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centras dar 2022 m. pakeitė Lietuvos mokinių etninės kultūros olimpiados sąlygas, sudarydamas galimybes dalyvauti Olimpiadoje ir užsienio lietuviams. 2022–2023 mokslo metais 5-ojoje Olimpiadoje pirmą kartą dalyvavo moksleivė iš Punsko (ji šalies etape užėmė III vietą 11–12 klasių amžiaus grupėje), o 6-ojoje Olimpiadoje – 2 mokinės.

## 2.9. Etninės kultūros integravimas į bendrąją kultūros politiką reglamentuojančius teisės aktus

Tai yra viena iš Tarybos strateginių veiklos kryptių, apimanti siekius įtvirtinti etninės kultūros plėtrą tiek atskiruose šiai sričiai skirtuose teisės aktuose, tiek bendruose kultūros ir kitų sričių politiką reglamentuojančiuose teisės aktuose, taip pat kultūros finansavimo modeliuose.

### 2.9.1. Siūlymų teikimas dėl konkursinio etninės kultūros finansavimo modelio tobulinimo

Taryba 2023 m. svarstė etninės kultūros projektų rėmimo Lietuvos kultūros tarybos (toliau – LKT) administruojamomis lėšomis problemas 5-ioose Tarybos posėdžiuose (sausio 10 d., kovo 4 d., balandžio 18 d., gegužės 9 d. ir rugsėjo 12 d.), inicijavo bendrą Tarybos ir LKT atstovų posėdžio surengimą vasario 28 d.

Pagrindiniai Tarybos siūlymai buvo pateikti LKT ir Kultūros ministerijai 2023 m. vasario 3 d. raštu Nr. S-39 „Dėl Lietuvos kultūros tarybos administruojamomis lėšomis finansuojamų etninės kultūros ir nematerialaus kultūros paveldo projektų“ įvardijant šias problemas ir pasiūlymus: 1) išbraukti iš programos „Etninė kultūra ir nematerialus kultūros paveldas“ (toliau – EK ir NKP programa) vertinimo prioritetų netinkamą prioritetą dėl projekto veiklų įsiliejimo į kitus kultūros sektorius ir (ar) inovacijas; 2) sukurti atskirą programą etninės kultūros festivaliams ir kitiems tęstiniais renginiams finansuoti; 3) išskirti Nematerialaus kultūros paveldo programą, o kitiems etninės kultūros projektams sugrąžinti etninės kultūros sritį bendroje Kultūros ir meno sričių programoje; 4) padidinti etninei kultūrai ir nematerialiam kultūros paveldui skiriamą finansavimą ne mažiau kaip iki 900 tūkst. Eur; 5) tobulinti LKT ekspertų, vertinančių EK ir NKP projektus, parinkimą.

2023 m. vasario 28 d. įvyko bendras EKGK ir LKT atstovų nuotolinis posėdis, tačiau jo metu jokių teigiamų sprendimų priimta nebuvo. Todėl Taryba nutarė kreiptis į Konkurencijos tarybą dėl vien tik EK ir NKP programai nustatyto diskriminacinio prioriteto įsilieti į kitus kultūros sektorius ir (ar) inovacijas. Tačiau to neprireikė, nes šis klausimas EKGK pirmininkės D. Urbanavičienės iniciatyva buvo įtrauktas į KM sudarytos Etninės kultūros ir nematerialaus kultūros paveldo tarybos svarstymus, kur vienbalsiai nutarta siūlyti Kultūros ministerijai, kad nuo 2024 metų EK ir NKP programoje neliktų aptariamo netinkamo prioriteto. Į šį siūlymą KM ir LKT atsižvelgė, netinkamas prioritetas buvo pakeistas palankesniais prioritetais (išsamiau žr. <https://ekgt.lt/veiklos-sritys/tarybos--siulymai-pateikti-oficialiais-rastais/etnines-kulturos-integravimas-i-bendraja-kulturos-politika/>).

Visgi netinkamą prioritetą etnokultūriniais projektams pakeitė kita blogybė: LKT patvirtino naujus projektų vertinimo prioritetų ir kriterijų balų aprašus, kuriuose etninės kultūros projektų kultūrinė ir meninė vertė nustatoma jau ne pagal šios srities, o pagal profesionalaus meno ir (ar) kultūros kūrėjų dalyvavimą. Dėl to nutarta siekti, kad būtų grąžinta iki tol gyvavusi nuostata, kad etninės kultūros projektų vertė būtų nustatoma pagal šios srities pasižymėjusių kūrėjų dalyvavimą (išsamiau žr. <https://ekgt.lt/naujienos/lkt-parama-etnines-kulturos-projektams--ir-vel-prokrusto-lova.html>).

Atkreipusi dėmesį į LKT viešai pateiktus duomenis apie augantį etninės kultūros projektų rėmimą, Taryba savo posėdyje gegužės 9 d. aptarė šį klausimą kartu su LKT atstovu M. Tininiu. Buvo pripažinta, kad LKT atliko gana paviršutinišką kiekybinę analizę, joje pastebėta nemažai paklaidų, todėl rekomenduota atlikti kokybinį etninės kultūros projektų finansavimo tyrimą.



### **2.9.2. Siūlymai integruoti etninę kultūrą į Lietuvos ateities vizijos „Lietuva 2050“ projektą**

Lietuvos ateities vizijos (valstybės pažangos strategijos) „Lietuva 2050“ (toliau – Strategija) projektas buvo pristatytas per viešas konsultacijas, kuriose dalyvavo EKG T pirmininkė D. Urbanavičienė. Taryba 2023 m. balandžio 3 d. raštu Nr. S-74 „Dėl „Lietuva 2050“ projekto tobulinimo“ pateikė Vyriausybei siūlymus dėl Strategijos tobulinimo atkreipdama dėmesį, kad Strategijoje visiškai neminima etninė kultūra ir nematerialus kultūros paveldas, per mažai kalbama apskritai apie kultūrą (paminint tik kultūros paveldo skaitmenizavimą ir Lietuvos meno eksportą į užsienį), nėra įvardytos priemonės, kaip kultūra suformuos tapatybės pagrindą, nors Strategijoje pateiktoje vizijoje kaip pamatas nurodoma būtent „Kultūra: Mūsų tapatybės pagrindas“.

Į Tarybos pateiktus siūlymus tvirtinant Strategiją Seimo 2023 m. gruodžio 23 d. nutarimu Nr. XIV-2466 „Dėl Valstybės pažangos strategijos „Lietuvos ateities vizija „Lietuva 2050“ patvirtinimo“ iš dalies atsižvelgta: paminėta etninė kultūra įvadiniame skyriuje „Vizijos pamatas – kultūra“, I skyriuje apibrėžiant „Kultūros vaidmens ir bendruomenių saitų stiprinimo sritį“ abstrakčiai įvardyti planai sukurti tam skirtas priemonės (išsamiau žr. <https://ekgt.lt/naujienos/siulymai-lietuvos-ateities-vizijos-lietuva-2050-projektui.html>).

### **2.9.3. Siūlymų teikimas dėl Muziejų įstatymo naujos redakcijos projekto tobulinimo**

Tarybos siūlymai dėl Lietuvos Respublikos muziejų įstatymo naujos redakcijos projektų Nr. XIVP-2312 ir Nr. XIVP-2312(2), taip pat dėl Seimo nario R. Šarknicko užregistruoto projekto Nr. XIIIIP-4429(2) buvo aptariami Tarybos posėdyje bei tuo tikslu sudarytos darbo grupės 2-uose posėdžiuose.

Siekdama pateikti išvadas atsižvelgiant į muziejinės veiklos tendencijas įvairiose pasaulio šalyse, Taryba išanalizavo UNESCO 2019 m. paskelbtą „Ataskaitą dėl UNESCO 2015 m. Rekomendacijos dėl muziejų ir kolekcijų įgyvendinimo“ (toliau – Ataskaita), kuri buvo parengta įvertinus 56 pasaulio šalių atsakymus. Taryba pasiūlė tobulinti projektą Nr. XIVP-2312 atsižvelgiant į UNESCO Ataskaitoje įvardytą daugeliui pasaulio šalių būdingą muziejų skirstymą ne tik pagal muziejų administracinę priklausomybę, bet ir pagal muziejų tematiką, patobulinti kai kurių sąvokų apibrėžtis, aiškiau apibrėžti *kitų muziejų* statusą ir paskirtį, įvardyti muziejų padalinių sąsajas su Muziejaus taryba; taip pat buvo pasiūlyta įterpti į šį projektą Seimo nario R. Šarknicko užregistruotas projekto Nr. XIIIIP-4429(2) svarbiausias nuostatas dėl *gyvojo muziejaus*.

Siūlymai dėl projekto Nr. XIVP-2312 tobulinimo buvo pateikti Seimo Kultūros komitetui Tarybos 2023 m. sausio 4 d. raštu Nr. S-1, o darbo grupės parengti siūlymai dėl projekto Nr. XIVP-2312(2) tobulinimo sausio 30 d. buvo pateikti Seimo nariams K. Vilkauskui ir R. Šarknickui. EKG T pirmininkė D. Urbanavičienė dukart (sausio 10 d. ir kovo 23 d.) dalyvavo Seimo KK posėdžiuose svarstant Muziejų įstatymo naujos redakcijos projektus, pristatydama EKG T siūlymus, tačiau į juos atsižvelgta minimaliai – pakoreguota tik sąvokos *muziejus* apibrėžtis (išsamiau žr. <https://ekgt.lt/naujienos/del-muzieju-istatymo-naujos-redakcijos.html>).

2023 metais EKGTT įgyvendino ir kitus darbus: padedant LNKC pradėtas Nematerialaus kultūros paveldo vertybių, įrašytų į UNESCO reprezentatyvųjų žmonijos nematerialaus kultūros paveldo sąrašą ir į Lietuvos Nematerialaus kultūros vertybių sąvadą, 2001–2021 m. atliktų fundamentinių ir taikomųjų tyrimų sąrašo sudarymas; buvo tęsiamas Rekomendacijų savivaldybėms dėl etninės kultūros ir nematerialaus kultūros paveldo išsaugojimo rengimas (kartu su LNKC); EKGTT pirmininko pavaduotojas Jonas Rudzinskas dalyvavo ŽŪM Tautinio paveldo produktų tarybos ir ekspertų grupės 8-juose posėdžiuose.

### **3. Tarybos 2023 metų veiklos rezultatų apibendrinimas**

Šiame skyriuje pateikiama glausta informacija apie Tarybos, jos ir regioninių tarybų sudarytų darbo grupių posėdžius ir pasitarimus, pateiktus siūlymus dėl teisės aktų, Tarybos patvirtintus teisės aktus, atliktas apklausas, sudarytus sąvadus, surengtus ar inicijuotus renginius ir kitus veiklos rezultatus.

#### **3.1. Tarybos ir regioninių tarybų posėdžiai, darbo grupių posėdžiai**

2023 metais iš viso buvo surengta **12 Tarybos posėdžių** (2 iš jų – neeiliniai), sudarant sąlygas Tarybos nariams posėdžiuose dalyvauti tiesiogiai arba nuotoliniu būdu.

Tarybos padaliniai etnografiniuose regionuose (Aukštaitijoje, Dzūkijoje (Dainavoje), Mažojoje Lietuvoje, Suvalkijoje (Sūduvoje) ir Žemaitijoje) – **regioninės tarybos surengė 20 posėdžių**, kiekviena regioninė taryba po 4 posėdžius.

2023 m. rugsėjo 29 d. įvyko **bendras Tarybos ir regioninių tarybų posėdis** Jonavos kraštotyros muziejuje.

Siekiant sklandesnio regioninių tarybų veiklos koordinavimo, buvo surengti **4 posėdžiai su regioninių tarybų pirmininkais ir Tarybos specialistais regionuose**.

##### **Tarybos sudarytos darbo grupės (10) surengė 16 posėdžių ir 6 pasitarimus:**

- Nuolatinės darbo grupės (2) surengė 7 posėdžius ir 1 pasitarimą: Švietimo ir mokslo darbo grupė – 6 posėdžius ir 1 pasitarimą; Etnografinių regionų grupė – 1 posėdį (dėl Lietuvos etnografinių regionų žemėlapių tobulinimo).

- Laikinosios darbo grupės (8) surengė 9 posėdžius ir 5 pasitarimus: dėl atmintinų metų ženklų sukūrimo – 3 posėdžius; dėl konferencijos „Tapatybė ir etninė kultūra Rusijos ir Ukrainos karo kontekste“ organizavimo – 1 posėdį; dėl siūlymų Lietuvos profesijų klasifikatoriaus projektui – 2 posėdžius; dėl siūlymų Muziejų įstatymo projektui – 2 posėdžius; dėl etnokultūrinių NVO sąrašo sudarymo ir klausimyno parengimo – 1 posėdį; dėl reprezentacinės apklausos LIST klausimyno projekto papildymo klausimais apie etninę kultūrą – 1 pasitarimą; dėl Etnoregioninės tapatybės ugdymo centrų kūrimo ar stiprinimo rekomendacijų parengimo – 1 pasitarimą, dėl Nacionalinės Jono Basanavičiaus premijos laureato pagerbimo šventės, Aukštaitijos metų atidarymo ir uždarymo renginių – 3 pasitarimus.

**Regioninės tarybos sudarė 7 darbo grupes svarbiems klausimams regionuose spręsti, šios grupės iš viso surengė 23 posėdžius:**

- Dzūkijos (Dainavos) regioninė taryba sudarė 2 darbo grupes – dėl Dzūkijos (Dainavos) atmintinų metų atidarymo ir uždarymo renginių organizavimo (13 posėdžių); dėl Lietuvos mokinių etnokultūros olimpiados regioninio etapo organizavimo (2 posėdžiai).

- Mažosios Lietuvos regioninė taryba sudarė darbo grupę dėl regiono heraldikos kūrimo (5 posėdžiai).

- Žemaitijos regioninė taryba sudarė 3 darbo grupes – dėl Žirgo atmintinų metų veiksmų plano įgyvendinimo (1 posėdis); dėl regiono heraldikos kūrimo (1 posėdis); dėl Žemaitijos etninės kultūros puoselėtojų pagerbimo nuostatų parengimo (1 posėdis).

**Tarybos atstovai dalyvavo kitų institucijų sudarytose 2 darbo grupėse** (sudarytose Seimo, ŠMSM), **3 komisijose ar tarybose** (sudarytose KM, ŽŪM).

2023 m. **Taryba savo siūlymus ir (ar) išvadas pateikė 43 raštais ir 3 pranešimais el. paštu šioms institucijoms:**

- LR Seimui, Seimo komitetams – Kultūros, Nacionalinio saugumo ir gynybos, Švietimo ir mokslo; Seimo Laisvės kovų ir valstybės istorinės atminties komisijai; Seimo ir Pasaulio lietuvių bendruomenės komisijai; Seimo laikinosioms grupėms – Etno bičiulių, Pilietinio dalyvavimo ir bendruomeniškumo skatinimo, Mažosios Lietuvos draugų, Žemaičių, Aukštaitijos; Seimo kanceliarijai;
- Kitoms Seimui atskaitingoms institucijoms – Lietuvos mokslo tarybai, Valstybinei lietuvių kalbos komisijai;
- LR Prezidentūrai, Lietuvos heraldikos komisijai (LHK);
- LR Vyriausybei, ministerijoms – KM, ŠMSM, AM, ŽŪM, EIM, URM;
- Ukrainos ambasada Lietuvoje;
- Lietuvos etnokosmologijos muziejui;
- Valstybinei saugomų teritorijų tarnybai; Verkių ir Pavilnių regioninių parkų direkcijai;
- visoms Lietuvos savivaldybėms, Lietuvos savivaldybių asociacijai.

Tarybos padaliniai – **regioninės tarybos savo siūlymus ir (ar) išvadas pateikė 8 raštais šioms institucijoms:** LHK, KM, VšĮ Kaimo verslų ir rinkų plėtros agentūrai, Lietuvos kultūros tarybai, Lietuvos nacionaliniam kultūros centrai.

2023 metais įgyvendindama savo **veiklas Taryba ir regioninės tarybos bendradarbiavo su šiomis institucijomis ir organizacijomis:**

- Seimo komitetais – NSGK, KK, ŠMK; Seimo ir Pasaulio lietuvių bendruomenės komisija; Seimo laikinosiomis grupėmis – Etno bičiulių, Pilietinio dalyvavimo ir bendruomeniškumo skatinimo, Mažosios Lietuvos draugų, Žemaitijos; Seimo kanceliarija.
- Seimui atskaitingomis komisijomis – VLKK, Valstybine kultūros paveldo komisija, Nacionaline šeimos taryba, Nacionaline sveikatos taryba, Lietuvos švietimo taryba.
- Lietuvos heraldikos komisija.
- Ministerijomis – KM, ŠMSM, ŽŪM, EIM, URM.
- Ministerijoms pavaldžiomis įstaigomis – Lietuvos nacionaliniu kultūros centru; Nacionaline švietimo agentūra; Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centru (dabar – Lietuvos neformaliojo švietimo agentūra); Lietuvos liaudies buities muziejumi (dabar – Lietuvos etnografijos muziejus); Lietuvos nacionaliniu muziejumi; Lietuvos nacionaline Martyno Mažvydo biblioteka; Lietuvos nacionaline filharmonija.
- Mokslo ir studijų įstaigomis – Lietuvių literatūros ir tautosakos institutu; Lietuvos muzikos ir teatro akademija; Klaipėdos universitetu; VDU Žemės ūkio akademija ir kt.

- Visomis savivaldybėmis, savivaldybių įstaigomis – kultūros centrais (Švenčionių miesto, Švenčionėlių miesto, Kupiškio, Varėnos, Vilniaus etninės kultūros centru, Kauno tautinės kultūros centru ir kt.); muziejais (Nalšios, Arklio, Žemaičių dailės, Šilutės Hugo Šojaus, Pagėgių savivaldybės Martyno Jankaus, Jonavos kraštotyros, Vytauto Didžiojo karo muziejumi ir kt.); švietimo įstaigomis (Vilniaus Simono Stanevičiaus progimnazija, Kėdainių Juozo Paukštelio progimnazija, Biržų „Saulės“ gimnazija, Varėnos J. Čiurlionytės menų mokykla ir kt.);
- NVO – asociacija AGATA, Lietuvos etninės kultūros sąjunga, M. K. Čiurlionio draugijos Senosios Varėnos skyriumi, Žemaitukų arklių augintojų asociacija, Lietuvos žirginio sporto federacija, UAB Lietuvos žirgynai ir kt.
- LRT, regionine žiniasklaida ir kitomis žiniasklaidos priemonėmis.

### 3.2. Tarybos siūlymai dėl teisės aktų projektų tobulinimo

Taryba 2023 m. pateikė siūlymus dėl 13 teisės aktų projektų tobulinimo:

- Dėl „Lietuva 2050“ projekto – Tarybos 2023 m. balandžio 3 d. raštas Nr. S-74 Lietuvos Respublikos Vyriausybei.
- Dėl Lietuvos Respublikos muziejų įstatymo naujos redakcijos projektų Nr. XIVP-2312 ir Nr. XIVP-2312(2) – Tarybos 2023 m. sausio 4 d. raštas Nr. S-1 Seimo Kultūros komitetui.
- Dėl Seimo nario Roberto Šarknicko registruoto siūlymo Lietuvos Respublikos muziejų įstatymo naujos redakcijos projektui (projektas Nr. XIIP-4429(2)) – Tarybos 2023 m. sausio 4 d. raštas Nr. S-1 Seimo Kultūros komitetui.
- Dėl Lietuvos Respublikos valstybės herbo, kitų herbų ir heraldinių ženklų įstatymo Nr. I-130 3 ir 8 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIVP-2856 – Tarybos 2023 m. birželio 1 d. raštas Nr. 131 Seimo laikinosios Mažosios Lietuvos draugų grupės pirmininkui Arvydui Pociui.
- Dėl Alytaus miesto savivaldybės tarybos 2023 m. gegužės 25 d. sprendimo Nr. T-136 „Dėl Alytaus miesto savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų priešmokyklinio ugdymo grupių ir mokinių skaičiaus, klasių skaičiaus kiekviename sraute ir mokinių skaičiaus kiekvienos klasės sraute pagal vykdomas bendrojo ugdymo programas, mokinių priėmimo laiko 2023–2024 mokslo metais nustatymo“ – Tarybos 2023 m. birželio 16 d. raštas Nr. S-136 Alytaus miesto savivaldybei.
- Dėl Pedagogų rengimo reglamento projekto – Tarybos 2023 m. spalio 12 d. raštas Nr. S-189, adresuotas ŠMSM.
- Dėl Mokytojų ir pagalbos mokiniui specialistų kompetencijų aprašo projekto – Tarybos 2023 m. spalio 12 d. raštas Nr. S-189, adresuotas ŠMSM.
- Dėl Lietuvos profesijų klasifikatoriaus projekto – Taryba pateikė el. paštu siūlymus Ekonomikos ir inovacijų ministerijai.
- Dėl Lituanistikos mokslinių tyrimų 2025–2030 metų programos projekto – Tarybos 2023 m. gruodžio 28 d. raštas Nr. S-252 Lietuvos mokslo tarybai.
- Dėl Sutartinių, lietuvių polifoninių dainų išsaugojimo veiksmų plano 2024–2027 m. projekto – Tarybos 2023 m. gruodžio 13 d. raštas Nr. S-247, adresuotas KM.



- Dėl *Marijampolės savivaldybės plano pakeisti savivaldybėje esančių dalies gyvenamųjų vietovių teritorijų ir seniūnijų ribas bei pavadinimus* – Tarybos 2023 m. spalio 3 d. raštas Nr. S-186 Marijampolės savivaldybės merui P. Isodai ir Marijampolės savivaldybės tarybos nariams.

- Dėl *Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo projekto Nr. 23-3944 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 m. rugpjūčio 2 d. nutarimo Nr. 640 „Dėl nacionalinės Jono Basanavičiaus premijos įsteigimo ir nacionalinės Jono Basanavičiaus premijos nuostatų patvirtinimo pakeitimo“* – Tarybos 2023 m. balandžio 4 d. raštas Nr. S-75, adresuotas KM;

- Dėl *Lietuvos Respublikos Seimo nutarimo „Dėl Seimui atskaitingų ekspertinių patariamųjų institucijų sistemos pertvarkos koncepcijos patvirtinimo“ projekto Nr. XIVP-3322* – EKGK kartu su Valstybine lietuvių kalbos komisija, Valstybine kultūros paveldo taryba, Nacionaline sveikatos taryba ir Nacionaline šeimos taryba 2023 m. gruodžio 4 d. pateikė Seimui „Seimui atskaitingų ekspertinių institucijų BENDRĄ ATSKAITINGŲ EKSPERTINIŲ INSTITUCIJŲ PERTVARKOS PROJEKTO“.

### 3.3. Tarybos siūlymai dėl teisės aktų keitimo

Taryba 2023 metais pateikė **siūlymus dėl 4 teisės aktų keitimo:**

- Dėl *Lietuvos kultūros tarybos administruojamomis lėšomis finansuojamų projektų gairių* – Tarybos 2023 m. vasario 3 d. raštas Nr. S-39, adresuotas KM ir LKT;

- Dėl *Lietuvos Respublikos atmintinų dienų įstatymo papildymo* – Tarybos 2023 m. gegužės 4 d. raštas Nr. S-118 Seimo Laisvės kovų ir valstybės istorinės atminties komisijai;

- Dėl Lietuvos heraldikos komisijos 2022 m. gegužės 13 d. sprendimu Nr. 3D-18 patvirtintų *„Herbų, herbinių vėliavų, herbinių antspaudų ir herbinių ženklų kūrimo taisyklių“* – Tarybos raštai 2023 m. kovo 8 d. Nr. S-57 ir 2023 m. gegužės 9 d. Nr. S-119, pateikti siūlymai LHK.

- Dėl *Lietuvos Respublikos valstybės herbo, kitų herbų ir heraldinių ženklų įstatymo* – Tarybos 2023 m. birželio 1 d. raštas Nr. S-131 Seimo Laikinosios Mažosios Lietuvos draugų grupės pirmininkui A. Pociui.

### 3.4. Kiti Tarybos siūlymai

Taryba 2023 metais pateikė **17 kitų strateginių siūlymų (iniciatyvų)** – 3-jų konferencijų rezoliucijas; kreipimąsi į savivaldybes; prašymą dėl etnografinio Mažosios Lietuvos heraldikos sukūrimo; siūlymą dėl dalyvavimo tarpinstitucinėje darbo grupėje; siūlymą dėl Gairių rengimo; siūlymą dėl su etnine kultūra susijusių klausimų įtraukimo į reprezentatyvią visuomenės apklausą; 5 siūlymus dėl premijų ar kitų apdovanojimų skyrimo; 4 rekomendacijas dėl projektų rėmimo:

- *2023 m. kovo 22 d. konferencijos „Tapatybė ir etninė kultūra Rusijos ir Ukrainos karo kontekste“ rezoliucija* – pateikta Seimo NSGK, laikinajai Etno bičiulių grupei, taip pat siūlyta svarstyti šią rezoliuciją Seimo KK ir ŠMK sudarytai darbo grupei.

- *2023 m. lapkričio 29 d. konferencijos „Aukštaitijos ištakos ir tapatybės ženklai“ rezoliucija* – Taryba 2023 m. gruodžio 22 d. raštu Nr. S-250 pateikė Seimui, LRT ir Aukštaitijos regiono savivaldybėms.

- 2023 m. lapkričio 24 d. konferencijos „Etnografinio Mažosios Lietuvos regiono kultūrinis savitumas“ rezoliucija – Tarybos 2023 m. gruodžio 6 d. raštu Nr. S-246 pateikta etnografinio Mažosios Lietuvos regiono savivaldybėms, mokslo, kultūros, švietimo, turizmo įstaigoms.
- *Kreipimasis į savivaldybes dėl etninės kultūros ir nematerialaus kultūros paveldo puoselėjimo savivaldybėse* – Tarybos 2023 m. gegužės 16 d. raštu Nr. S-124 pateiktas visų Lietuvos savivaldybių merams ir taryboms, Lietuvos savivaldybių asociacijai.
- *Dėl etnografinio Mažosios Lietuvos regiono herbo ir vėliavos projektų sukūrimo* – Taryba 2023 m. spalio 11 d. raštu Nr. S-188 kartu su Šilutės rajono savivaldybe ir Mažosios Lietuvos regionine etninės kultūros globos taryba pateikė prašymą LHK.
- *Dėl Kultūros ir kitų specialistų (apimant pedagogus) kompetencijų tobulinimo etninės kultūros srityje bendrųjų gairių rengimo* – Taryba 2023 m. gegužės 11 d. raštu Nr. S-123 kreipėsi į KM, prašydama prisidėti sudarant tarpinstitucinę darbo grupę.
- *Dėl Pedagogų kompetencijų tobulinimo etninės kultūros srityje bendrųjų gairių ir jų įgyvendinimo rekomendacijų projekto rengimo* – Taryba 2023 m. lapkričio 17 d. raštu Nr. S-237 kreipėsi į ŠMSM.
- *Dėl Ilgalaikės reprezentatyvios apklausos LIST („Lietuvos ilgalaikis socialinis tyrimas“) projekto* ( rengia Vyriausybė, STRATA bei Statistikos departamentas) – Taryba el. paštu pateikė siūlymus LIST rengimo darbo grupės narei A. Ramonaitei.
- 5 siūlymus dėl premijų ar kitų apdovanojimų skyrimo – Kultūros ministerijai, Lietuvos nacionaliniam kultūros centrui, Lietuvos etnokosmologijos muziejui, VšĮ Kaimo verslo ir rinkų plėtros agentūrai.
- 4 rekomendacijas dėl projektų rėmimo – Lietuvos kultūros tarybai, Vilniaus etninės kultūros centrui, VšĮ „Laiminguo“, Kupiškio rajono savivaldybei.

### 3.5. Tarybos parengti teisės aktai

Taryba 2023 metais **patvirtino 14 teisės aktų**, susijusių su etninės kultūros globa ir EKGKT veikla, iš kurių svarbiausi:

- *Dėl Etninės kultūros globos tarybos 2022 m. sausio 25 d. nutarimo Nr. TN-3 „Dėl patikslinto Lietuvos etnografinių regionų žemėlapių patvirtinimo“ pakeitimo* (2023 m. vasario 7 d. nutarimas Nr. TN-2);
- *Dėl Institucijų ir organizacijų, deleguojančių atstovus į regionines etninės kultūros globos tarybas, sąrašo patvirtinimo* (2023 m. kovo 14 d. nutarimu Nr. TN-5);
- *Dėl Regioninių etninės kultūros globos tarybų sudėties patvirtinimo* (2023 m. gegužės 9 d. nutarimu Nr. TN-8);
- *Dėl Regioninių etninės kultūros globos tarybų pirmininkų ir jų pavaduotojų patvirtinimo* (2023 m. birželio 13 d. nutarimu Nr. TN-9);
- *Dėl Sutartinių tradicijos perdavimo ir puoselėjimo centrų kūrimo metodinių gairių patvirtinimo* (2023 m. lapkričio 14 d. nutarimu Nr. TN-13).

### 3.6. Apklausos, sąvadai, tyrimai

2023 metais Taryba atliko 5 apklausas, sudarė 8 sąvadas, EKG T užsakymu buvo atliekami 2 tyrimai.

#### Apklausos (5):

- Lietuvos savivaldybių apklausa dėl etninės kultūros globos savivaldybėse 2022 metais;
- Švietimo centrų ir kitų institucijų, vykdančių pedagogų kvalifikacijos tobulinimą apklausa dėl pedagogų kvalifikacijos kėlimo kursų etninės kultūros srityje 2020–2023 m. (EKG T kreipėsi į 86 adresatus);
- Aukštaitijos regiono savivaldybių apklausa dėl įgyvendintų atmintinų Aukštaitijos metų priemonių;
- Dzūkijos (Dainavos) regiono savivaldybių apklausa dėl įgyvendintų atmintinų Dzūkijos (Dainavos) metų priemonių;
- Savivaldybių ir kitų atmintinų Žirgo metų tarpinstitucinio įgyvendinimo plano vykdytojų apklausa dėl įgyvendintų priemonių.

#### Sąvadai (8):

- Etnokultūrinių NVO sąvadas;
- Lietuvos etnokultūrinių renginių gidas;
- Etnokultūrinių vasaros stovyklų sąvadas;
- Lietuvos laisvės kovų folkloro ir postfolkloro grojaraštis (atnaujintas, papildytas);
- Atmintinų Aukštaitijos metų įgyvendintų priemonių sąvadas;
- Atmintinų Dzūkijos (Dainavos) metų įgyvendintų priemonių sąvadas;
- Atmintinų Klaipėdos krašto metų įgyvendintų etnokultūrinių priemonių sąvadas;
- Atmintinų Žirgo metų įgyvendintų priemonių sąvadas.

#### Tyrimai (2):

- Dr. Dovilės Kulakauskienės tyrimas „Kultūros įstaigų specialistų kvalifikacijos etninės kultūros srityje kėlimas“;
- Rūtos Stankuvienės tyrimas „Etninė kultūra ir Kultūros keliai: sąsajų plėtros galimybės“.

### 3.7. Tarybos surengti ar inicijuoti renginiai

2023 metais EKG T ir regioninės tarybos, bendradarbiaudamos su partneriais, surengė 6 konferencijas, 3 spaudos konferencijas, 1 seminarą, 43 Lietuvos mokinių etninės kultūros olimpiados renginius, 3 tarpinstitucinius pasitarimus, surengė 4 šventinius renginius, 2 parodas, inicijavo 1 konkursą ir 2 akcijas. Taigi EKG T su regioninėmis tarybomis iš viso surengė 65 renginius, be to, dalyvavo 34 tarpinstituciniuose pasitarimuose.

#### Konferencijos (6):

- 2023 m. kovo 22 d. konferencija „Tapatybė ir etninė kultūra Rusijos ir Ukrainos karo kontekste“ Seimo Konstitucijos salėje (organizatoriai – EKG T, Seimo NSGK, Seimo laikinosios Etno bičiulių ir Pilietinio dalyvavimo ir bendruomeniškumo skatinimo grupės)

- 2023 m. kovo 29 d. Dzūkijos (Dainavos) metų atidarymo teatralizuotas renginys „Dzūkijos sakmė“ Alytaus miesto teatre (organizatoriai – EKGTT Dzūkijos (Dainavos) regioninė taryba ir Alytaus miesto savivaldybė, kūrinio autorė – EKGTT narė etnografė O. Drobelenė).
- 2023 m. lapkričio 6–7 dienomis mokslinė-praktinė konferencija „Žirgas lietuvių kultūroje“, skirta Žirgo metų proga Adomo Mickevičiaus viešojoje bibliotekoje, Vilniuje (organizatoriai – Vilniaus etninės kultūros centras, EKGTT – partneris).
- 2023 m. lapkričio 23 d. Aukštaitijos metams paminėti skirta konferencija „Iš Panevėžio praeities: aukštaičių tapatumo ženklai“ Panevėžio kraštotyros muziejuje (organizavo Panevėžio kraštotyros muziejus, EKGTT – partneris).
- 2023 m. lapkričio 24 d. Klaipėdos krašto atmintinų metų baigiamajame renginyje konferencija „Etnografinio Mažosios Lietuvos regiono kultūrinis savitumas“ LNMMB patalpose (organizatoriai – EKGTT, Mažosios Lietuvos regiono etninės kultūros globos taryba ir LNMMB, partneriai – Klaipėdos miesto savivaldybė, Klaipėdos universitetas, Šilutės Hugo Šojaus muziejus, Pagėgių savivaldybės Martyno Jankaus muziejus).
- 2023 m. lapkričio 29 d. Aukštaitijos atmintinų metų baigiamajame renginyje konferencija „Aukštaitijos ištakos ir tapatybės ženklai“ (organizatoriai – Seimo narys V. Kanopa, EKGTT ir Aukštaitijos regiono etninės kultūros globos taryba).

### **Spaudos konferencijos (3):**

- 2023 m. vasario 28 d. spaudos konferencijoje Seime aptartas etninės kultūros ir Tūkstantmečio mokyklų programos santykis (kalbėjo Seimo narys R. Šarknickas ir EKGTT pirmininkė D. Urbanavičienė).
- 2023 m. kovo 23 d. spaudos konferencija „Konferencijos „Tapatybė ir etninės kultūra Rusijos ir Ukrainos karo kontekste“ išvados ir rezoliucija“ Seime (kalbėjo Seimo NSGK narys Valdas Rakutis, Seimo laikinųjų Etno bičiulių bei Pilietinio dalyvavimo ir bendruomeniškumo skatinimo grupių pirmininkas Kęstutis Vilkauskas, EKGTT pirmininkė Dalia Urbanavičienė).
- 2023 m. lapkričio 29 d. „2023-ieji – Aukštaitijos vardo paviešinimo atmintini metai“ (kalbėjo Seimo laikinosios Etno bičiulių grupės pirmininkas Kęstutis Vilkauskas, EKGTT pirmininkė D. Urbanavičienė, Aukštaitijos regioninės tarybos pirmininkas Jonas Vaiškūnas).

### **Seminarai (1):**

2023 m. rugsėjo 20–21 d. nuotolinis seminaras „Pasirengimas 6-ajai Lietuvos mokinių etninės kultūros olimpiadai: kalendorinių papročių ir liaudies kūrybos pažinimas“ (organizatoriai – KTKC ir EKGTT)

### **Olimpiados renginiai (43 vnt.):**

- 2023 m. vasario mėn. įvyko 5-osios Olimpiados antrojo etapo etnografiniuose regionuose 5 renginiai, kuriuos rengė EKGTT regioninės tarybos: vasario 24 d. – Mažojoje Lietuvoje, vasario 27 d. – Aukštaitijoje ir Žemaitijoje, vasario 28 d. – Dzūkijoje (Dainavoje) ir Suvalkijoje (Sūduvoje).
- 2023 m. balandžio 28–29 d. įvyko 5-osios Olimpiados šalies etapas Kėdainių Juozo Paukštelio progimnazijoje (prie organizavimo prisidėjo EKGTT, kurios pirmininkė D. Urbanavičienė buvo Olimpiados vertinimo komisijos pirmininkė).

- 2023 m. gruodžio mėn. įvyko EKG T inicijuotos 6-osios Olimpiados pirmasis etapas 36 savivaldybėse ir Lenkijos lietuvių bendruomenėje Punske (Olimpiados pagrindinis organizatorius – savivaldybės ir LEKUS, EKG T – Olimpiados organizatorių partneris).

### **EKG T inicijuotas moksleivių konkursas (1):**

Lietuvos etninės kultūros ugdytojų sąjunga (toliau – LEKUS), EKG T ir Žemaitukų arklių augintojų asociacija surengė moksleivių paveikslų konkursą „Mano žirgas“, kuriame dalyvavo 1–12 klasių moksleiviai iš visos Lietuvos, pateikę 1000 piešinių (laureatais išrinkta 30 moksleivių).

### **Tarybos inicijuoti tarpinstituciniai pasitarimai (3):**

- 2023 m. sausio 31 d. Tarybos Etnografinių regionų darbo grupės nuotolinis posėdis su VSTT, Verkių ir pavilnių regioninių parkų atstovais.
- 2023 m. vasario 28 d. bendras Tarybos ir LKT atstovų nuotolinis posėdis dėl etninės kultūros projektų rėmimo.
- 2023 m. kovo 13 d. EKG T, Mažosios Lietuvos regioninės tarybos ir Seimo laikinosios Mažosios Lietuvos draugų grupės bei kitų Seimo narių pasitarimas EKG T patalpose (dalis Seimo narių dalyvavo nuotoliu).

### **EKG T atstovų dalyvavimas tarpinstituciniuose pasitarimuose (34):**

- 2023 m. kovo 15–17 d. EKG T pirmininkė dr. D. Urbanavičienė ir vyr. specialistė dr. Audronė Daraškevičienė dalyvavo Jungtinių Tautų Geografinių pavadinimų ekspertų grupės (UNGEGN) Baltijos skyriaus susirinkime Varšuvoje (Lenkija);
- EKG T atstovai dalyvavo LHK komisijos 2023 m. gegužės 11 d., lapkričio 9, 16 ir 30 d., gruodžio 21 d. posėdžiuose sprendžiant etnografinių regionų heraldikos kūrimo klausimus;
- 2023 m. kovo 31 d., balandžio 4 d. ir gegužės 25 d. EKG T pirmininkė D. Urbanavičienė dalyvavo Seimo laikinosios Mažosios Lietuvos draugų grupės pasitarimuose Mažosios Lietuvos heraldikos kūrimo klausimais;
- Gegužės 10 d. EKG T pirmininkė D. Urbanavičienė ir Žemaitijos regioninės tarybos atstovai dalyvavo Seimo laikinosios Žemaičių grupės ir naujai išrinktų Žemaitijos ir Mažosios Lietuvos regionų savivaldybių merų bei Žemaičių kultūros draugijos prezidiumo narių susitikime dėl Žemaitijos heraldikos;
- 2023 m. balandžio 27 d. EKG T pirmininkė D. Urbanavičienė ir vyr. specialistas Suvalkijos (Sūduvos) etnografiniam regionui dalyvavo Valstybinės lietuvių kalbos komisijos posėdyje, kuriame nagrinėtas šio etnografinio regiono pavadinimo klausimas, D. Urbanavičienė pristatė pranešimą „Sūduva, Užnemunė, Suvalkija – istorinė raida ir regioninė savimonė“;
- 2023 m. gegužės 3 d. EKG T pirmininkė D. Urbanavičienė pasisakė Seimo Švietimo ir mokslo komiteto (ŠMK) ir Kultūros komiteto (KK) bendrame posėdyje, skirtame kultūros ir švietimo sąveikos klausimams;
- 2023 m. gruodžio 20 d. Mažosios Lietuvos tarybos nariai dalyvavo Šilutės r. savivaldybės Fridricho Bajoraičio viešojoje bibliotekoje vykusiame susitikime-diskusijoje su Lietuvos Respublikos Prezidento patarėju M. Bundza dėl etninės kultūros ir kitų savivaldybių savarankiškų funkcijų delegavimo į valstybės delegalias funkcijas.



- EKG T pirmininkė D. Urbanavičienė dalyvavo 2023 m. birželio 8 d. Seimo ŠMK ir KK sprendimu Nr. 106-S-1/121-S-1 patvirtintos darbo grupės bendroms švietimo ir kultūros problemoms bei jų sprendimo būdams detalizuoti 6 posėdžiuose.
- EKG T pirmininkė D. Urbanavičienė, EKG T narės V. Kasparavičienė ir S. Daugirdienė dalyvavo ŠMSM sudarytos darbo grupės Pedagogų kompetencijų tobulinimo etninės kultūros srityje bendrosioms gairėms ir jų įgyvendinimo rekomendacijoms parengti (patvirtintos Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2023 m. rugsėjo 13 d. įsakymu Nr. V-1210 „Dėl darbo grupės sudarymo“) 3 posėdžiuose.
- EKG T pirmininkės pavaduotojas Jonas Rudzinskas dalyvavo Žemės ūkio ministerijos Tautinio paveldo produktų tarybos ir ekspertų grupės 8 posėdžiuose;
- EKG T deleguoti 7 atstovai dalyvavo Nacionalinės Jono Basanavičiaus komisijos 2 posėdžiuose;
- Tarybą atstovaujanti EKG T pirmininkė D. Urbanavičienė dalyvavo KM sudarytos Etninės kultūros ir nematerialaus kultūros paveldo komisijos 2 posėdžiuose;

#### **EKG T su partneriais organizuoti šventiniai renginiai (5):**

- 2023 m. vasario 24 d. Aukštaitijos atmintinų metų atidarymo ir Nacionalinės Jono Basanavičiaus premijos laureato Jono Vaiškūno pagerbimo iškilmės Švenčionių miesto kultūros centre (organizavo Nalšios muziejus, Švenčionių miesto kultūros centras, EKG T ir Aukštaitijos regiono etninės kultūros globos taryba, partneris – Švenčionių rajono savivaldybė).
- 2023 m. kovo 29 d. Dzūkijos (Dainavos) metų atidarymo teatralizuotas renginys „Dzūkijos sakmė“ Alytaus miesto teatre (organizatoriai – Dzūkijos (Dainavos) regioninė taryba ir Alytaus m. savivaldybė, kūrinio autorė – EKG T narė etnografė O. Drobelenė).
- 2023 m. lapkričio 24 d. Klaipėdos krašto atmintinų metų baigiamajame renginyje koncertas LNMMB patalpose (organizatoriai – EKG T, Mažosios Lietuvos regiono etninės kultūros globos taryba ir LNMMB, partneriai – Klaipėdos miesto savivaldybė, Klaipėdos universitetas, Šilutės Hugo Šojaus muziejus, Pagėgių savivaldybės Martyno Jankaus muziejus).
- 2023 m. gruodžio 1 d. Dzūkijos (Dainavos) metų uždarymo renginys „Dzūkiška sakmė apie Dzievulį ir žmogelį“ Varėnos kultūros centre (renginio organizatoriai – Varėnos kultūros centras ir Dzūkijos (Dainavos) regiono etninės kultūros globos taryba, partneriai – Lietuvos nacionalinė filharmonija, Varėnos J. Čiurlionytės menų mokykla, M. K. Čiurlionio draugija Senosios Varėnos skyrius).
- 2023 m. gruodžio 7 d. Žemaitijos regiono etninės kultūros puoselėtojų pagerbimo šventė Skuodo rajono savivaldybės R. Granausko viešojoje bibliotekoje (organizatorė – EKG T Žemaitijos regioninė taryba).

#### **Parodos (2):**

- 2023 m. spalio 9 d. EKG T būstinėje atidaryta tapytojos, grafikės, tautodailininkės Laimutės Širvydienės kūrybos paroda „Gyvenimo akimirkos“, kurią pristatė Lietuvos tautodailininkų sąjunga.
- 2023 m. lapkričio 24 d. Klaipėdos krašto atmintinų metų baigiamajame renginyje dr. Elenos Matulionienės ir Ievos Matulionytės parengta etnografinio Mažosios Lietuvos regiono delmonų rekonstrukcijų paroda LNMMB patalpose (organizatoriai – EKG T, Mažosios Lietuvos regiono etninės kultūros globos taryba ir LNMMB).

### **Akcijos (2):**

- Lietuvos laisvės kovų folkloro sklaidos akcija Sausio 13-osios, Vasario 16-osios ir Kovo 11-osios proga (inicijavo EKGT kartu su ŠMSM ir AGATA);
- Piliietinė akcija „Baltų sąšauka“ per Baltų vienybės dieną (inicijavo EKGT regioninės tarybos).

### **Dalyvavimas renginiuose atstovaujant EKGT (5):**

- 2023 m. sausio 20 d. EKGT pirmininkė D. Urbanavičienė dalyvavo „Tauragė – Lietuvos kultūros sostinė 2023“ atidarymo šventėje Tauragės mieste.
- 2023 m. vasario 15 d. EKGT pirmininkė D. Urbanavičienė dalyvavo Nacionalinės Jono Basanavičiaus premijos Jonui Vaiškūnui įteikimo iškilmėse Prezidentūroje.
- 2023 m. vasario 27 d. EKGT pirmininkė Dalia Urbanavičienė dalyvavo Suvalkijos (Sūduvos) kultūros centro-muziejaus ir Gražiškių bendruomenės surengtame renginyje, kuriame aptarta Gražiščių krašte puoselėjama „Šyvio šokdinimo“ tradicija.
- 2023 m. balandžio 20 d. EKGT pirmininkė D. Urbanavičienė skaitė pranešimą Zanavykų muziejuje surengtoje konferencijoje „Vienijanti įvairovė: kaip kalba ir gyvena XXI amžiaus Sūduva?“.
- 2023 m. gruodžio 1 d. EKGT pirmininkė D. Urbanavičienė ir Aukštaitijos regioninės tarybos pirmininkas Jonas Vaiškūnas dalyvavo Aukštaitijos metų uždarymo renginyje Utenos dvare.

## **3.8. Padėkos ir diplomai**

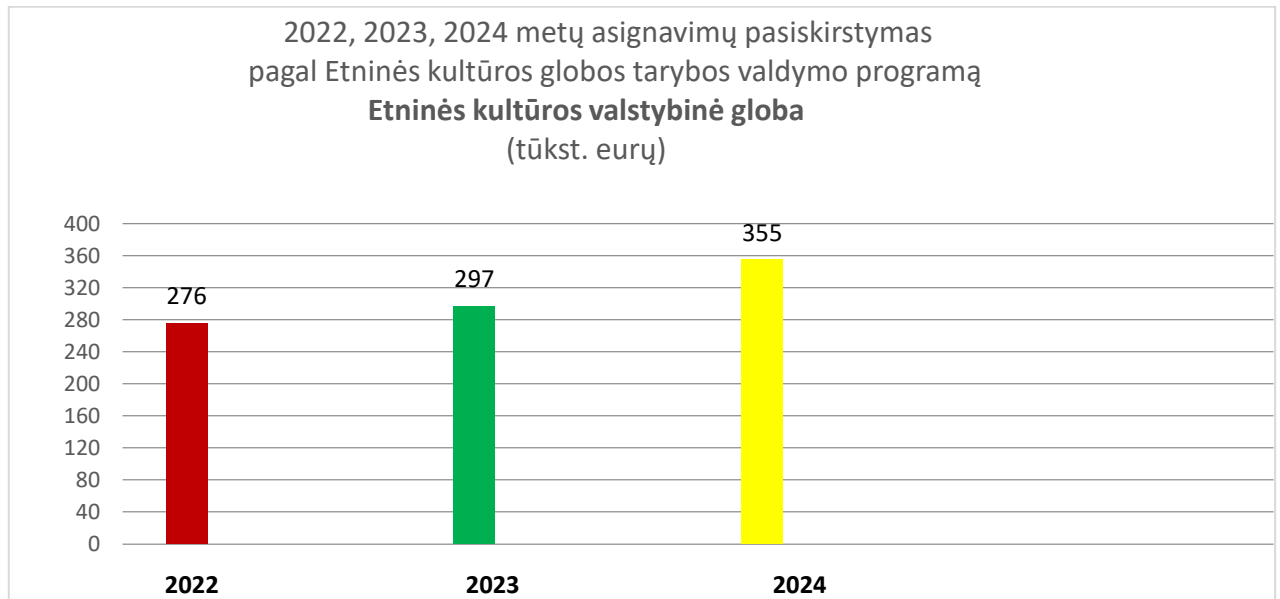
Iš viso 2023 metais Taryba įteikė 376 padėkas ir 50 diplomų:

- 5-osios Olimpiados antrojo etapo dalyviams – 258 padėkos ir 50 diplomų;
- 5-osios Olimpiados trečiojo etapo dalyviams – 89 padėkos;
- 6-osios Olimpiados pirmojo etapo Vilniaus miesto turo dalyviams – 14 padėkų;
- Žemaitijos etninės kultūros puoselėtojams – 11 padėkų;
- Padėka tautodailininkui Artūriui Narkevičiui;
- Sveikinimas ansambliui „Seluona“ 35-mečio proga;
- Padėka folkloriniam ansambliui „Gadula“ ir jos vadovui Morkūnui 35-mečio proga;
- Sveikinimas VU folkloro ansambliui „Ratilio“ 55-mečio jubiliejaus proga.

## 4. Tarybos strateginio veiklos plano 2023 m. įgyvendinimo rodikliai

Tarybos veiklos strateginis tikslas - kompetentinga etninės kultūros valstybinė globos ir nematerialaus kultūros paveldo apsaugos politika.

Vadovaudamasi Etninės kultūros valstybinės globos pagrindų įstatymo nuostatomis ir įgyvendindama užsibrėžtą tikslą, 2023 m. Taryba vykdė tęstinę programą „Etninės kultūros valstybinė globa“, kuriai įgyvendinti buvo numatyta 297 tūkst. Eur. Programai skirtų asignavimų palyginimas su 2022 metais ir 2024 metais pateikiamas grafike:



Programos strateginis tikslas siejamas su svarbiausiais Tarybos, kaip kolegialios ekspertinės institucijos, ir Tarybos administracijos vykdomais darbais pagal Įstatyme nustatytas Tarybos strategines veiklos kryptis, kurios apima šias sritis:

- 1) etninės kultūros plėtra ir integravimas į bendrąją kultūros politiką Lietuvoje;
- 2) tautinės savimonės bei etninės kultūros gyvosios tradicijos tęstinumo užtikrinimas ir nematerialaus kultūros paveldo apsauga, etninės kultūros veiklos bendruomenėse plėtra;
- 3) etnokultūrinio ugdymo integravimas į švietimo sistemą;
- 4) specialistų rengimo ir etnokultūrinių tyrimų (apimant nematerialaus kultūros paveldo apsaugos mokslinių tyrimų metodologijas) bazės stiprinimas;
- 5) etninės kultūros sklaidos plėtojimas;
- 6) etninės kultūros integravimas į kultūrinį turizmą;
- 7) tradicinių amatų tęstinumas ir plėtra;
- 8) etnografinių regionų – Aukštaitijos, Dzūkijos (Dainavos), Suvalkijos (Sūduvos), Žemaitijos ir Mažosios Lietuvos – savitumo išsaugojimas;
- 9) etninės kultūros puoselėjimas užsienio lietuvių bendruomenėse.

Pagrindinis programos „Etninės kultūros valstybinė globa“ finansavimo šaltinis – valstybės biudžeto lėšos. Iš programos lėšų finansuojama Tarybos narių, administracijos veikla bei ekspertinė veikla. Lietuvos Respublikos 2023 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų

finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymu Nr. XIV-1556, Etninės kultūros globos tarybai patvirtinta biudžeto išlaidų sąmata 2023 metams 297,0 tūkst. Eur, iš jų: išlaidoms – 293,0 tūkst. Eur (darbo užmokesčiui – 250,0 tūkst. Eur, asignavimai turtui įsigyti – 4,0 tūkst. Eur). Informacija apie programai skirtus asignavimus 2023 m. ir jų panaudojimą pateikiama lentelėje (tūkst. eurų):

<b>Programos pavadinimas</b>	<b>Asignavimų planas</b>	<b>Asignavimų planas įskaitant patikslinimus ataskaitiniam laikotarpiui</b>	<b>Panaudota asignavimų</b>	<b>Panaudota asignavimų, nurodytų asignavimų plane, įskaitant patikslinimus ataskaitiniam laikotarpiui, dalis (proc.)</b>
Etninės kultūros valstybinė glo	297,0	297,0	297,0	100%

Atsižvelgiant į veiklos specifiką, 2023 metais Taryba savo veiklai vertinti numatė šiuos rodiklius, kuriais būtų matuojamas numatyto tikslo įgyvendinimas bei vertinama Tarybos veikla: etninės kultūros valstybinės globos ir nematerialaus paveldo teisinės bazės tobulinimo, būklės vertinimo ir veiklos efektyvumo santykinis kitimas (proc.), parengtų įstatymų projektų ir kitų teisės aktų, susijusių su etninės kultūros globa, skaičius (vnt.), pateiktų siūlymų ir išvadų dėl kitų institucijų teisės aktų, susijusių su etnine kultūra, tobulinimo skaičius (vnt.), raštiškai pateiktų siūlymų ir rekomendacijų, susijusių su etninės kultūros valstybinės globos ir politikos klausimais, skaičius (vnt.), surengtų Tarybos, regioninių tarybų ir darbo grupių posėdžių bei tarpinstitucinių pasitarimų skaičius (vnt.), suorganizuotų diskusijų, konferencijų ir kitų renginių aktualiais etninės kultūros plėtros klausimais skaičius (vnt.), atliktų tyrimų skaičius (vnt.).

Skaičiuojant Tarybos veiklos vertinimo kriterijų vadovaujamosi šiais duomenų šaltiniais: Tarybos metinė veiklos ataskaita, parengti dokumentai (vertinimai, tyrimai, projektai, rekomendacijos, sąvadai), sukauptos anketos, renginių sąrašai. Projektus, sprendimus, išvadas, vertinimus Taryba derina su visomis į Tarybą savo atstovus delegavusiomis etninės kultūros srityje veikiančiomis kultūros, mokslo ir studijų institucijomis bei asociacijomis, taip pat su etnografiniuose regionuose veikiančiomis regioninėmis tarybomis. Įgyvendindama Etninės kultūros valstybinės globos programą, Taryba kartu su regioninėmis tarybomis aktyviai bendradarbiauja su Seimu (daugiausia su Kultūros komitetu), su Kultūros, Švietimo, mokslo ir sporto, Žemės ūkio, Aplinkos, Užsienio reikalų ir kitomis ministerijomis, savivaldybėmis, nacionaliniais ir regioniniais parkais, nevyriausybinėmis organizacijomis, Pasaulio lietuvių bendruomene, kultūros įstaigomis ir kitomis institucijomis bei nevyriausybinėmis organizacijomis.

## 5. Institucijos valdymas

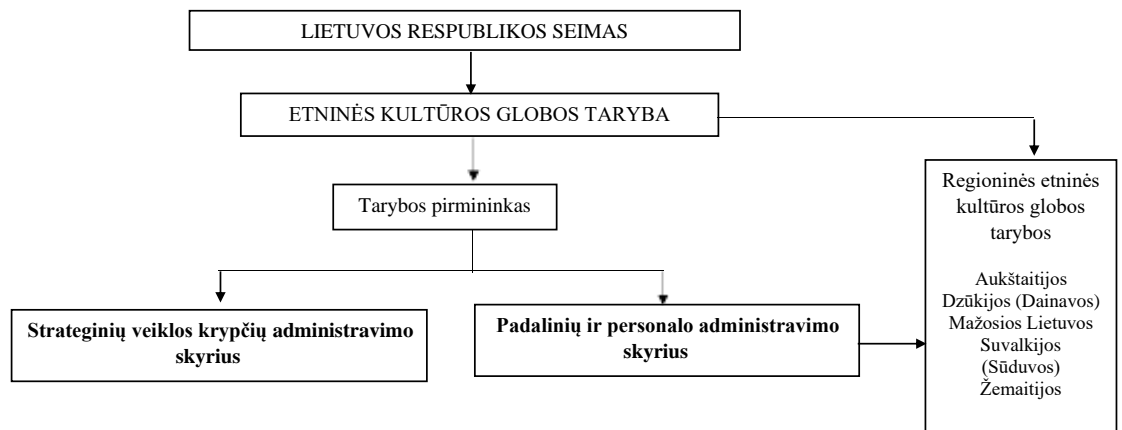
Remiantis Seimo valdybos 2018 m. balandžio 25 d. sprendimu Nr. SV-S-698 „Dėl didžiausio leistino Etninės kultūros globos tarybos sekretoriato valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis ir gaunančių darbo užmokestį iš valstybės biudžeto ir valstybės pinigų fondų, pareigybių skaičiaus“ EKG administracijos didžiausias leistinas valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, pareigybių skaičius – 14.

2023 metais EKG administracijoje dirbo 14 darbuotojų, iš jų – 1 valstybės pareigūnas, 3 valstybės tarnautojai, 10 darbuotojų pagal darbo sutartį, iš jų 5 – etnografiniuose regionuose nuotoliniu būdu.

EKG administracija turi du skyrius: 1) Strateginių veiklos kryptių administravimo, 2) Padalinių ir personalo administravimo. EKG administracijai vadovauja EKG pirmininkas.

### TARYBOS STRUKTŪROS SCHEMA

PATVIRTINTA  
Etninės kultūros globos tarybos  
2022 m. sausio 25 d. nutarimu Nr. TN-2



EKG administracijoje dirba aukštos kompetencijos darbuotojai su aukštuoju universitetiniu išsilavinimu ir profesine patirtimi per 10 metų. Darbuotojai nuolat kelia savo kvalifikaciją, dalyvaudami seminaruose, kursuose ir mokymuose.



Lietuvos Respublikos Seimo Nacionalinio saugumo ir gynybos komitetas,  
Seimo laikinoji Etno bičiulių grupė,  
Seimo laikinoji Pilietinio dalyvavimo ir bendruomeniškumo skatinimo grupė,  
Etninės kultūros globos taryba

## Konferencija „Tapatybė ir etninė kultūra Rusijos ir Ukrainos karo kontekste“

2023 m. kovo 22 d.  
Vilnius, Lietuvos Respublikos Seimas

### REZOLIUCIJA

Konferencijos dalyviai,

- primindami, kad tapatybė ir etninė kultūra yra tautos būties, išlikimo ir tvirtumo esmė – tai patvirtina istorinės lietuvių kovos už Lietuvos nepriklausomybę ir dabartinis Ukrainos pavyzdys, įrodantis, kokią stiprią galią žmonėms suteikia stipri tautinė savimonė ir meilė savo kraštui;
- atkreipdami dėmesį, kad Lietuvoje XX a. 7-ajame dešimtmetyje kilęs etnokultūrinis sąjūdis (kuriame telkėsi žygeiviai, kraštotyrininkai, ramuviečiai, folkloro ansambliai, dainų klubai) ilgainiui tapo vienu iš reikšmingiausių Persitvarkymo Sąjūdžio ir Dainuojančios revoliucijos galios šaltinių;
- konstatuodami, kad Lietuvos teisinėje sistemoje pabrėžiama tautinio sąmoningumo, etninės kultūros ir patriotinio ugdymo svarba užtikrinant nacionalinio saugumo pagrindus vidaus politikoje, kad yra įtvirtinta valstybės pareiga užtikrinti lietuvių tautos ilgalaikių gyvybinių interesų apsaugą saugant kalbą, etninę kultūrą, kultūros savitumą ir papročius, kultūros paveldą;
- atkreipdami dėmesį, kad Lietuvos Respublikos sienos prieš šimtmetį nustatytos pagal lietuvių etnografinės tapatybės ribas, todėl dabartiniu metu kylančios grėsmės valstybinės lietuvių kalbos išsaugojimui ir etninės kultūros vertybių tęstinumui kelia pavojų ir valstybės saugumui bei teritorijos vientisumui;
- įvertindami Pasaulio lietuvių bendruomenės priminimą, kad būtent Lietuva yra pagrindinis lietuvių tautinės tapatybės ugdymo šaltinis, kuris visų pirma priklauso nuo lietuvių kalbos, kultūros, ypač etninės, ir tradicijų išsaugojimo ir puoselėjimo Lietuvoje;
- išreikšdami susirūpinimą, kad ekspertai pastaruoju metu konstatuoja Lietuvoje susidariusią itin kritišką etninės kultūros būklę, tapatybės ir lietuvių kalbos pažeidžiamumą;
- skatindami Lietuvos valdžią priimti strateginius sprendimus siekiant užtikrinti lietuviškos tapatybės išsaugojimą ir nacionalinį saugumą vidaus politikoje, svarią ir pastovią valstybės pagalbą etninės kultūros plėtrai,

**ragina Lietuvos Respublikos Seimą inicijuoti nacionalinį susitarimą:**

- 1) dėl *etninės kultūros ugdymo plėtros* – stiprinant Lietuvos mokyklose nacionalinės tapatybės, tautinės savivertės ir orumo ugdymą kaip visuomenės saugumo ir atsparumo pagrindą;

užtikrinant Etninės kultūros bendrosios programos įgyvendinimą; įvedant privalomą etninės kultūros mokymą pradinėse klasėse; skiriant etninės kultūros formaliam ir neformaliai ugdymui reikiamą finansavimą;

2) dėl **etninės kultūros specialistų rengimo užtikrinimo** – gražinant į studijų kryptių sąrašą etnologijos ir folkloristikos studijų kryptį, įtraukiant ją į prioritetinių studijų kryptių sąrašą, numatant dotacijų, stipendijų suteikimą ir kitų palankių sąlygų sukūrimą; apibrėžiant *etninės kultūros specialisto* sampratą, sertifikavimą ir atestavimą; plėtojant kultūros darbuotojų ir pedagogų kvalifikacijos kėlimą etninės kultūros srityje;

3) dėl **mokslinių tyrimų ir studijų lituanistikos prioriteto realaus įgyvendinimo** – įstatymu įtvirtinant sąvokos *lituanistika* apibrėžimą ir lituanistikos prioriteto įgyvendinimo principus; valstybiniu lygmeniu sukuriant palankias sąlygas lituanistiniams tyrimams ir jų sklaidai Lietuvoje, skatinant labiau subalansuotą įvairių etninės kultūros sričių plėtrą, užtikrinant paramą etninės kultūros ir nematerialaus kultūros paveldo moksliniams tyrimams remiantis UNESCO Nematerialaus kultūros paveldo išsaugojimo konvencija;

4) dėl **etninės kultūros plėtros kryptingo strateginio planavimo** – parengiant, įteisinant ir įgyvendinant Etninės kultūros plėtros programą ir jos įgyvendinimo planą (įtraukiant įvairias ministerijas, savivaldybes ir kitas institucijas), siekiant užtikrinti kryptingą, kompleksinę ir nuoseklią etninės kultūros plėtrą;

5) dėl **etninės kultūros valstybinės globos savivaldybėse įtvirtinimo** – papildant savivaldybėms priskirtų valstybinių (valstybės perduotų savivaldybėms) funkcijų sąrašą nauja funkcija dėl etninės kultūros ir vietos tradicijų globos, kultūros paveldo (nematerialaus ir materialaus) apsaugos, taip pat pilietiškumo, patriotiškumo ir tautinės savimonės ugdymo;

6) dėl **etninės kultūros finansavimo užtikrinimo** – didinant ne tik konkursinį finansavimą, bet ir pastovią valstybės paramą tęstinių etnokultūrinių veiklų vykdymui bei tarptautinių įsipareigojimų dėl nematerialaus kultūros paveldo vertybių išsaugojimo įgyvendinimui, didesnę dėmesį skiriant autentiškų tradicijų palaikymui ir sklaidai, skatinant etninės kultūros patrauklumą didinančius sumanymus ir veiklas.

#### **Primindami etnokultūrinio sąjūdžio reikšmę, raginame:**

- pripažinti valstybiniu lygmeniu etnokultūrinio sąjūdžio reikšmę ir svarbą, įtraukti šio sąjūdžio ištakų, raidos ir reikšmės pažinimą į bendrojo ugdymo programas, skleisti žinias apie etnokultūrinį sąjūdį pasitelkiant Lietuvos visuomeninį transliuotoją ir kitas žiniasklaidos priemones.